

**D. DIONYSII // A RICKEL CARTHVSIANI, // de perfecto
mundi contemptu, // ut pius ita utilissimus heptalo- // gus**

Dionysius <der Kartäuser>

Coloniae, Nov. 1530

Speculum amatoru[m] mu[n]di vnico absolutur Arti. Et ponitur loco
proemij totius opis. De arcta via salutis mundi co[n]temptu habet
Articulos. 3.6.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55472](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-55472)

D. DIONYSII

RICKEL CARTHUSIANI DE
arcta via salutis, ac mundi con-
temptu, tractatulus
plane aureus.

PROOEMIUM AVT.

INDICABO
tibi o homo, qd
sit bonum, aut
quid dñs requi-
rat a te: vtiq; fa-
cere iudiciũ at-
que iusticiã, &
solicitũambu-
lare cũ deo tuo.
Quoniam ratio-
nalẽ creaturam
deus ad æternã
beatitudinẽ ob-
tinendam crea-

uit: ab exordio mũdi eam instruxit de his,
quæ ei necessaria sunt ad felicitatem hanc
fortiendam: quatenus inter bonum & ma-
lum, inter verum & falsum, inter virtutes
& vitia rite discernat, bona & vera ac
virtuosa praeligendo: mala autem & fal-
sa, ac vitiosa penitus detestando. Itaq; ra-
tio nostra per diuinæ legis doctrinam in-

Bstructa

D I O N Y S I V S C A R T.

structa, per sacram scripturam edocta, esse debet iudex omnium actuum vite nostrae: ut conversationem propriam vnusquisque quotidie sapienter discutiat, veraciter iudicet, efficaciter corrigat. Quamuis ergo alios inordinate iudicare diuinitus prohibemur, iuxta illud: Nolite iudicare, ut non iudicemini: nihilominus seipsum quilibet iudicet, confidendo propriam vitam: & quicquid in ea reprehensibile viderit, abhorrescat, defleat, vitet, neque inultum relinquat, sed per poenitentialem satisfactionem emendet. Hoc est facere iudicium atque iusticiam. Quod qui fecerit, diuini iudicii districtiōem, æternamque inferi poenā euadet, quæ admodum Paul. testatur: Si nos ipsos deiudicaremus, non utique iudicaremur. Insuper solliciti ambulare debemus cum domino deo nostro, iugiter formidantes, ne oculos maiestatis sanctitatisque eius in aliquo inhonoremus aut offendamus, ne gratiam in præsentibus, gloriamque in futuro perdamus, ne sempiterna gehænæ supplicia incurramus. Hinc ait scriptura diuina: Beatus homo qui semper est pavidus. Et, Qui sine timore est iustificari non potest. Ad hanc timoratam atque sollicitam coram dño conuersationem hortatur nos Paul. dicendo: Cum metu & tremore vestram salutem operamini. Hieremias quoque, dū ait: Maledictus homo qui facit opus dei negligenter. Oportet ergo diligenter cum omni cordis custodia, debitoque charitatis affectu ac filiali timore deo sublimi seruire, sicut cantatur in psalmo: Seruite domino in timore, & exultate ei cum timore. Talis erat beatus Iob de seipso verissime loquens: Semper quasi tumētes super me fluctus timui deum, Et denuo: Deus est, cuius iræ resistere nul

DE ARCTA VIA SA. Fo. 2.

re nullus potest. Idcirco a facie eius turbatus sum
& considerans eum, timore sollicitor. Porro qui
dissolutus est corde, qui leuis est mente, qui diui-
ni vultus intuitū non perpendit, nec summi æter-
ni metuendiq; iudicis præsentia reueretur: sed sic
secure incedit, sic negligēter se habet, quasi iam
pericula cuncta euaserit, & tanq̄ a deo iudican-
dus non sit: nōne se ipsum lamentabiliter perdit,
incidetq; in manus dei uiuentis, recepturus cum
reprobis æterna supplicia in infernalibus locis? **Hebr. 10.**
Tu ergo charissime, & in Christo Iesu cordiali-
ter prædilecte, cui hæc scribo, noli in vanitate, et
vana securitate teipsum negligere, noli corā deo
altissimo te incessabiliter inspiciente irreuerēter
incedere, noli ad eius iniuriam impie vivere: sed
quemadmodum Moyses exhortatur, Custodi te- **Deut. 4.**
metipsum, & animam tuam sollicite, & ne obli-
uiscaris verborum domini dei tui, & ne excidāt
de corde tuo cunctis diebus vitæ tuæ. Hinc siqui
dem Augustinus: Inuanum, inquit, dei misericor- **Augusti.**
diam sperat, qui eius iusticiam non formidat. Et
Hieronymus: Si deum præsentem, & omnia vi- **Hierony.**
dentem, iudicantemq; credimus, & id sæpe pen-
samus: credo q; raro vel nunquam peccabimus.
Hoc itaq; attendit sanctus Iob, dicens: Nōne de **Iob 23.**
us scit viam meam, & omnes gressus meos di- **Iob. 13.**
numerat? Itemq;: Obseruasti omnes semitas me-
as, & vestigia pedum meorum considerasti. Pro-
pterea Basi, admonet: Memento te sub dei cōspe-
ctustare, q̄ occulta cordis inspicit, & obscōdita
nouit. Cōsideratio ista ad diuinorū obseruatiā p-
ceptorū inducit, dicēte Psal. Seruauī mādata tua **Psal. 118.**
& testi. tua, q̄a oēs viæ meæ ī cōspectu tuo. Si er-
gouis deū timere, sagacit̄ cogita eū vniuersa vi-
dere, Eru

DIONYSII CRTHVSI.

dere. Erubescere corā p̄sentia infinitæ sc̄it̄ at̄is
eius corde impuro assistere, aīa m̄q̄ maculatā et
vitiōsam habere. Memēto creatoris tui ī diebus
iuuētutis tuę, anteq̄ veniat tē pus afflictiois tuę.

Quam diligenter sint audiēda verba dei,
Articulus primus.

Eccl. 12.

Eccl. 12.

1. Ioha. 4.

1. Ioha. 4.

Iohan. 8.

Iohan. 8.

Gregori.

Gregori.

Psal. 118.

Psal. 118.

Luc. 12.

Luc. 12.

Sto mansuetus ad audiendum ver-
bum dei. Quāto rem aliquā magis
diligimus, tanto libentius de ea loq-
mur, & loq̄ audimus. Vnde de a-
matoribus huius seculi Iohann. ait:

Ipsi de mundo sunt, & de mundo loquuntur, &
mundus eos audit. Qui ergo deum veraciter dili-
git, qui eternam beatitudinem appetit, et seipm̄
in deo spiritualiter amat, is verba diuina audit
libenter, retinet diligent̄, implet seruenter. Quod
vtiq̄ signum est p̄destinationis æternæ. Hinc

nempe ait saluator. Qui est ex deo verba dei au-
dit. Propterea vos non auditis: quia ex deo non
estis. Verbum enim dei seu sacra scriptura, cibus
est animæ. Quemadmodum ergo eius vita na-
turalis desperatur, qui corporalem cibum non su-
mit, aut sumptum non tenet, sed euomit: sic vita
gratiæ desperatur de illo, qui verba dei non cu-
rat diligenter audire, memoriter retinere, effica-

citerq̄ implere, vt dicit Greg. Tu ergo charissi-
me, verba dei attente, affectuose, reuerenter atq̄
humiliter audi, lege, pertracta, & loquere tanq̄
epistolam tibi a spiritus sancto transmissam. Nec
enim sufficit ea scire, siue recollere: sed operibus q̄

que necesse est ea implere, quemadmodum ait
Psal. In corde meo abscondi eloquia tua, vt nō

peccem tibi. Deniq̄, Seruus sciens voluntatem
dñi sui, & non faciens, plagis vapulabit mul-
tis, ait

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 3.

tis, ait saluator. Iacobus quoque in sua canonica: **Iaco. 4.**
 Scienti, inquit, bonum, & non facienti peccatum
 est illi. Hinc Augu. differuit. Non minus dignum **Augstin.**
 est verbum dei, quod corpus Christi. Idcirco non mi-
 nus reus est qui verbum dei negligenter audit,
 quam ille qui corpus Christi in terram cadere sua
 negligentia permittit. Quoniam ergo deo ordi-
 nante (sine cuius prouidentia nec arbor moue-
 tur, nec folium eius dilabatur) ista tibi conscribo,
 cuius salutem ardentissime cupio, precor ut ea
 diligentia & affectu tanto haec legas, quam dili-
 genter atque seruenter pro tua exhortatione descri-
 pta sunt. Hoc namque ad naturalem praeclearam in-
 dolis tuae pertinet bonitatem. Scriptum est enim, **Eccl. 3.**
 Auris bona cum omni concupiscentia audiet sa-
 pientiam. Quod quod meritorium deorum placitum
 sit, per quendam sapientem dicitur: Concupiscen- **Sapien. 6.**
 tia sapientiae deducet ad regnum perpetuum. Non
 utique sapientia huius mundi, non sapientia philoso-
 phorum, poetarum aut rhetorum (quoniam, teste Apo- **1. Cor. 1.**
 stolo, stultam fecit deus sapientiam huius mun-
 di. Principem quoque philosophorum Aristotelem,
 gloriosus & sanctus pater noster Hierony. prin-
 cipem nominat fatuorum) sed de sapientia sacrae
 atque diuinae scripturae rite intelliguntur verba pre-
 memorata. Nonne vani ac fatui sunt qui reli-
 ctis his: quae ad salutem animae reguntur, quod omis-
 sa diuinorum preceptorum custodia, & salutari scri-
 pturarum sanctarum notitia, insuper vacuis (pu-
 ta in his quae deus non requirit ab eis) iugiter oc-
 cupantur. Hinc tales videmus infinitis vanita-
 tibus obfusari: sine timore dei conuersari, ludis,
 iocis, ac risibus (ut de grauioribus vitis taceam)
 delectari, Nunquid haec est via arcta ducens ad
 vitam

DIONY, CARTHVS.

- vitam: quam, Christo docente, inueniunt pauci.
- Ecd. 7.** Fac ergo qd docet sermo diuinus: Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris: sed q̄ præcepit tibi deus, illa cogita semper. Et, In supra cuius rebus noli scrutari multipliciter. Denique quid prodest cognitio creaturæ, sine dilectione ac debita veneratione creatoris? Imo utiq; plurimum obest, damnabilioremq; efficit sciolum. Non igitur magis delectet te studium naturalis philophiæ, q̄ theologiæ: sed in intellectu ac studio sacre pagine delectatio tua consistat præcipua, vt dicere possis: Quā dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Et rursus: In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs. Itemq; Bonū mihi lex oris tui super
- Hugo.** milia auri & argenti. Hoc expertus Hugo de sancto victore: Nihil, inquit, in hac vita dulcius sentitur, nihil auidius sumitur, nihil sic mentem ab amore mundi separat, nihil sic animum contra tentationes roborat, nihil hominem sic iuuat & excitat ad omne bonum, sicut studium sacre scripturæ. Et iterum: In sacra scriptura quicquid docetur est veritas, quicquid præcipitur bonitas, quicquid promittitur, felicitas. Itaq; hoc est saluberrimum studium, q̄ discit hō cognoscere semetipsum, vitam corrigere, in omni gratia spiritus sancti proficere. Id
- Augustin.** circo hortatur Aug. Vere lectione diuina pro speculo: scæda in te corrigendo, pulchra cōseruando, pulchriora agendo. Pinguissimus est sermo diuinus, oēs in se delicias continens. Cum hoc speculum oculis mentis opponimus, faciem nostram internam conspiciamus: ibi sentimus quantum profecimus, quantumue a perfectione distamus.
- Hinc ait Isidorus: Geminum confert donum lectio scri

DE ARCTA VIA SAL. 4.

ctio scripturarum: quoniam mentis intellectum erudit, atq; a mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem dei perducit. Nunquid huius sapientie studio aliud aliquod potest scientie studium comparari? Interea audi Gregorium: Quamuis, inquit, omnem scientiam & doctrinam sacra scriptura sine aliqua comparatione transcendat, que vera predicat, ad celestem patriam vocat, a terrenis desideriis ad superna amplectenda cor legentis inuitat: que nec sic clausa est, ut pauesci debeat, neq; sic patet ut vilescat, que visu fastidium tollit, & tanto amplius diligitur, quanto amplius meditatur: omnes tamen scientias & doctrinas, etiam ipso locutionis sue more transcendit. Hinc quoq; ait Hieronymus: Ama studia scripturarum, & vitia carnis non amabis. Cupio ergo animam tuam hac diuinae scripturae supernaturali ac nobilissima sapientia adornari, que aeternae summæ & increatae sapientie fulgor quidam, radiusq; consistit: cuius lectio (teste Hieronymo) sensum acuit, intellectum multiplicat, teporem calefacit, corporem repellit, libidinis tela extinguit, gemitum excitat, lachrymas elicit, deo nos proximos facit: cui cum studemus, spiritus sanctus loquitur nobis, ut ait Isidorus. Postremo huius sacre ac salutaris scientie singulariter capax es, cum & naturali acumine intellectus sis decoratus, ita ut illud dicere queas: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam. Det itaque tibi clementissimus deus tantam huius sapientie delectationem, ut cum autore libri sapientie veraciter dicas: Hanc amavi & exquisiui a iuuentute mea, & quæsi-

Gregori.

Hierony.

Hierony.

Isidorus.

Sapi. 8.

B iij ui spon

DIONYSII CARTHV.

ui sponsam eā mihi assumere, & amator factus sum formę illius. Intrans in domum meam conquiescam cum illa. Non em̄ habet amaritudinē cōuersatio eius, nec tædiū cōuictus illius, sed gaudium atq; lætitiā. Hinc Salomō loquitur: Preciosior est sapientia cunctis opibus, & omnia q̄ desiderantur, huic non valent comparari. Absit ergo vt animā tuam in inferioribus viliioribus q̄ scientijs occupes.

De duplici hominum via.

Articulus secundus.

Pro.4.

1. Iohan. 1.

Dionysius

Vistorum semita quasi lux splendēs procedit, & crescit vsq; ad perfectā diem: via aut̄ impiorum tenebrosa nesciunt vbi corruunt. Quemadmodum in prima epistola sua contestatur beatissimus euangelista Iohan. Deus lux est, & tenebræ non sunt in eo vllæ. Deus namq; secundum diuinum & magnum Diony. est lux pura, plena, & infinita, fontalis, vitalis, & intellectua lis, & superpulcherrima. Cum ergo ipse sit terminus viæ peregrinationisq; nostræ, & finis totius vitæ, laboris, ac studiij nostri, per semitas splendidas, viasq; pulchras ad ipsum proficisci debemus, quatenus via proportionata sit termino, et medium fini. Neq; enim aliter ad eum pertingit̄

Porro semita ista iustorū est actio virtuosa, conuersatio bona, diuinæ legis, præceptorumq; eius obseruantia timorata. De quibus Salomon ait: Viæ domini viæ pulchræ, & omnes semitæ eius pacificæ. Sunt itaq; viæ istæ quibus ad deum patriamq; procedimus, cogitationes bonæ, affecti ones sanctæ, locutiones fructuosæ, & opera meritoria deo accepta. Hæc merito viæ seu semitę nominan

DE ARCTA VIASAL. 5.

nantur, cum sint media quædam quibus ab isto
 exilio ad patriam peruenitur. Quæ utiq; semitæ
 rationabiliter splendide appellatur: quoniam ex
 charitate & gratia (quæ sunt supnaturalia aiæ
 lumina) oriuntur, & quia tenebras vitiorum fu-
 gant ab anima, & quia luci diuinæ & increatæ
 vniunt corda nostra, & quia operante deo atq;
 hominibus, reddunt spectabile mundum & san-
 ctum, proximis etiam exemplarem. Vnde dicit
 Apost. iustos tanq; luminaria lucere inter peruer-
 sos. Peccatoribus quoq; conuersis. Fuiſtis (inqt) Philip. 2.
 aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino Ephc. 5.
 Præterea semita ista iustorum procedit a bono in
 melius, de imperfectione ad perfectionē, de vir-
 tute in virtutem, de via ad patriam, et crescit vs-
 q; ad perfectam diem: utiq; æternitatis, quæ de
 fide pertingit ad speciē, hoc est, ad summæ adorā-
 dæ trinitatis æternam atq; beatificam visio-
 nem. Hæc est via electorum, via immaculata,
 via virtutum, de labore poenitentia ducens ad
 requiem sempiternam. De qua via cantamus:
 Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Psalm. 118.
 domini. De qua ait beatus Iob: Viam dei custo- Iob 23.
 diui, & non declinaui ex ea. Hieremias quoq; In Hierem. 6.
 terrogate quæ sit via bona, & ambulate in ea,
 & inuenietis refrigerium animabus vestris. Insu-
 per alia est via reproborum, via tenebrosa, hoc
 est, scelerata ac impia vita, quæ veræ rationis lu-
 mine caret, nec gratiæ luce pfunditur, sed passio-
 num & concupiscentiarum caligine obfusca-
 tur: quæ rectum peruertit iudicium, & ad inferna-
 lium tenebrarum perducit argastulum. Hæc via
 sunt habitus vitiosi, passiones effrenatæ, concupi-
 scentia carnis, cogitationes peruersæ, opera ma-

B V la, ver

DIONYSII CARTH.

la, verba illicita, negligentiae temporis: quae sic obtenebrant aciem mentis, ut spiritalem suam ruinam non penset. Nempe in hac via damnanda, ac lubrica (quae videtur impijs bona: quamvis novissima eius ducant ad mortem) est casus a summo et incommutabili bono deo benedicto, usque ad bonum commutabile, caducum & vanum: a statu salutis et gratiae ad statum damnationis & culpae: a vita spiritali, ad vitam carnalem: & tandem a via praesenti ad carcerem infernalem. De qua via, seu vijs iniquis scriptum est: **Ezech. 36** *dimini & erubescite super vijs vestris.* Itaque mi dilecte, non eas in viam ruinae, non sequaris itinera vanitatis mundanae libertatisque propriae, sed viam sanctorum viriliter imitare. Qui enim ea quae carnem exterioresque sensus oblectant sectatur, qui cordis dissolutionem, & gaudia mundi amplectitur, per viam tenebrosam progreditur. Qui vero iuxta euangelicae legis mandata ac documenta incedit: viam splendidam electorum elegit: potestque dicere cum Psalmista: **Psalm. 118** *Ab omni via mala prohibui pedes meos, ut custodiam verba tua.* Quod ut implere mereamur: oremus quotidie, imo sapissime deuotissima mente: **Ibidem** *Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, & non dominetur mei omnis iniusticia.*

De triplici genere viatorum.

Art. III.

Gal. 2.

Hristo confixus sum cruci. Vivo autem iam non ego, vivit vero in me Christus. Quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo filij dei, qui dilexit me & tradidit semetipsum pro me. Haec de seipso scribit Apost. Porro haec est Christianae religionis

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 6

religionis sapientia salutaris: quod propter primorum
parentum transgressionem uniuersum genus hu-
manum amoenitate & mansione paradisi terre-
stris priuatum est, atque in mundum hunc tanquam
in vallem miseriae, in locum exilii, in regionem
longinquam, proiectum: quatenus isto in loco poe-
nitentiam peragendo, suamque calamitatem in-
cessanter deslendo, mereatur post vitam hanc bea-
titudinis locum, seu patriam ingredi beatorum. **Gregori⁹.**
Hinc ait Gre. A regione nostra (paradiso. s. terrestri)
supbiendo, inobediendo, visibilia sequendo, cibum
veritum degustando discessimus: sed ad eam necesse
est ut flendo, obediendo, visibilia contemendo, car-
nisque appetitum frenando, redeamus. Idcirco omnes nos
in seculo isto viatores vocamur: quia, ut ait Apo. **Heb. 13**
Non habemus hic manentem ciuitatem, sed fu-
turam inquirimus. Et alio loco: Dum sumus in cor. **2. Cor. 5**
pore, peregrinamur a domino. Per fidem, n. am-
bulamus, non per speciem. Simili ratione cantat Psal.
colloquens deo: Ne sileas, quoniam aduena ego sum **Psal. 38.**
apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei. Por-
ro ad viatorem prouidum pertinet, ut itineri suo
necessaria habens, alijs se non grauet oneribus,
neque in via sine rationabili causa subsistat: neque
de his quae aguntur ab alijs, per quorum terminos
transit, se intromittat: sed regia via incedens, &
neque ad dexteram, nec ad sinistram declinans, sim-
pliciter vestitu ac victu contentus, ad patriam in-
desinenter suspiret, festinet, & propinquet. Sic Chri-
stianus omnia facere debet: ut, s. se perpeditat peregrini-
um esse in vita praesenti, & totam conuersationem suam
disponat atque coarctet ad obtinendum felicitatem
futuram, coelestemque patriam. Omnia sua ad dei gloriam or-
dinando, diuina precepta implendo, per vitam vir-
tuo-

DIONYSII CARTHV.

tuos am ad patriam aspirādo. Ad hoc siquidem hortatur nos apostolus Paulus, quum ait: Reliquum est, vt qui vtuntur hoc mūdo, sint tanquā non vtentes. Et qui habent vxores, sint tanquā non habentes. Præterit enim figura huius mundi. Et rursus: Habentes, inquit, victum & amictum, & quibus tegamur, his contentissimus. Nā qui volunt diuites fieri, incidunt in tētationes & laqueum diaboli. Felix qui sic suā cognoscit habitationem, dicens illud: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Qui hoc modo tendit ad patriam, proprie peregrinus vocatur. Sed quoniam nōnunquam contingit ut peregrinus, visis his quæ fiunt in via, delectetur in illis, atque subsistat talia intuenso, & noua inquirendo seu recitando, per quod in itinere retardatur, & minus patriæ recordatur. Imo interdum sic delectatur in talibus, aliena in terra, vt ex toto remaneat, neque ad patriam suam perueniat. Iccirco est altior atque perfectior modus eundi ad patriam electorum, vt scilicet homo non solum modo nunc dicto tendat ad regnum coeleste: sed insuper vniuersa sui itineris impeditiua nequaquam attendat, non curet, non sentiat: imo tanquā non pertinentia ad se pertranseat atque contemnat. Talis est qui non magis cupit laudari, quā vituperari: prosperari, quam aduersitatibus exerceri: ditari quam inopiam pati: qui demum nihil eorum in quibus delectatur hic mundus libenter attendit: sed vt mortuus talibus, vana omnia paruipendit. Ad hanc perfectionem monet nos Paulus, dicendo: Semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes: vt & vita Iesu manifestetur in carne nostra mortali. Tales præterea erant quibus

1. Cor. 7.

1. Timot. 6.

Psal. 119.

2. Corin. 4.

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 7.

bus idem scribit Apostolus: Mortui estis & vita
vestra abscondita est cum Christo in deo. Talis
fuit & Hieremias, qui loquens ad deum: Diem,
inquit, hominis non concupiui, tu scis. Talis quoque
est omnis qui non gloriatur, nisi in domino, qui
se iam alienum fecit a seculo isto. Et talis proprie
dicitur mortuus mundo. Veruntamen adhuc
modus inuenitur sublimior: Qui nimirum priua-
tum sui amorem plene extinxit, atque in diuino
amore perfectus est, ac per hoc seipsum in deo
perfecte ac spiritualiter diligit: non iam duntaxat
cum peregrino viae suae ad deum vitat ob-
stacula, nec solum cum mortuo non attendit se-
culi blandimenta ac prospera: sed & omnia qui-
bus mundus adhæret, quæ mundus amat & re-
putat, ut sunt diuitiæ atque delitiæ mundi, carnis
voluptas, mundi honores, vanæ hominum lau-
des, propriæ voluntatis libertas. Hæc omnia ro-
to corde abhorret, & tanquam cruciamenta at-
que hostilia cordis tormenta detestatur & refu-
git: eo quod talia cursum suum ad deum, iterque su-
um ad patriam impedire potius valeant, quam
iuuare. Denique ea quæ mundus reputat crucem,
videlicet dura siue aduersa: iste toto affectu am-
plectitur, illis adhæret atque cõfigitur, (sicut sunt
abstinentiæ, disciplinæ, vigiliæ) amat nesciri, cu-
pit contemni, & omnia dura pro dei amore gau-
denter perferre: sciens talia sibi prodesse, quantum
ad deum, ad satisfaciendum pro culpa, ad euadendum
futura supplicia, ad proficiendum in gratia. Per talia quoque præcipue Christo pro se pas-
so assimilatur, & maximam mercedem sibi in
patria mercatur. Hinc gaudet in istis, sicut in om-
nibus diuitijs, sicut & reprobis gloriantur in pro-
spere

Col. 3.

Hiere. 17.

DIONYSII CARTH.

Gal. 6. speris seculi huius. Qui ad hanc felicem perfectio-
nem peruenit, dicere potest cum Paulo: Mihi ab-
sit gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi,
per quē mihi mundus crucifixus est, & ego mun-
do. Vnde & iste proprie dicitur crucifixus: & nō
solum peregrinus, vt primus: aut mortuus, vt se-
cundus. In hoc tertio peregrinationis gradu chri-
stianæ religionis consistit sublimitas. Tales pla-
ne fuerunt beatissimi principes nostri sancti apo-
stoli, qui quum a principibus sacerdotum flagel-
lati fuissent, & reprobati: ibant gaudētes a con-
spectu conciliū, quoniā digni habiti sunt pro no-
mine Iesu contumeliam pati. Nunc ergo consi-
dera mi dilecte, in quo horum trium positus ge-
nere. Qui tantum ad primum genus seu gradum
nondum peruenit: non se arbitretur esse in statu
salutis. Porro industriæ tuæ erit, primo gradu nō
esse contentum, sed per secundum vsq; ad terti-
um velle conscendere: quatenus in carne morta-
li, coeliformem atq; angelicā vitam ducens, quo-
tidie in omni charitate, sapientia, et gratia Chri-
sti mirabiliter crescens, inter amantissimos Dei
gloriosi & sancti filios computeris, neq; post vi-
tam præsentem a gloria dei diutius retarderis.

Bernardus. Postremo de ista materia pulchra tractat in
quodam sermone B. Bernardus, ex quo ista pro-
parte accepta sunt. Noli stulto similis esse viato-
ri, vt te mundi huius pulchritudo, prosperitas, fa-
uor, læticiaq; alliciant, delectent, a deo auertant,
a via ad patriam impediant aut retardent. No-
li hoc mundo vti pro patria: quia (vt venerabi-
Beda lis Beda scribit) hoc inter electos ac reprobos di-
stat: quod electi nunc peregrini, & exules patri-
am expectant in futuro, tantoque minus in præ-
senti

DE ARCTA VIA SALI Fo. 3

senti gaudijs delectantur caducis: quanto futura sine fine gaudia se sperant accipere, & in æternum regnare cum Christo. At vero reprobi hic habent patriam, cuius vitæ desiderijs solummodo inhiant: Ideoque post hanc vitam in exilium relegantur perpetuum, vbi cunctis carentes voluptatibus, sola in tormentis patiantur aduersa.

De arcta via salutis, & lata via perditionis.

Art. IIII.

Entrate per angustam portam: quia lata porta et spaciola via, quæ ducit ad perditionem: & mlti sunt qui intrant per eam. Sed angusta porta & arcta via, quæ ducit ad vitam: & pauci sunt qui inueniunt eam. Mat. 7.

Christus loquutus est verba hæc. Et quid utiq; verbis his horribilius dici potuit: aut quid tam terribiliter sonat? Certe ad perterrendū corda nostra sufficere potuit, si aliud nihil Christus dixisset, nisi quod arcta est via salutis, spaciola vero damnationis, quo pa teret q̄ facile sit damnari: difficile autem saluari. Iam vero dicendo quod pauci inueniunt viam arctam salutis: multi autem ambulent viam latam damnationis, euidenter insinuat, quod pauci saluentur, plurimiq; damnentur. Quod & alibi clarius protestatur: Multi, inquit, sunt vocati: pauci vero electi. Mat. 22. Quis audito hoc verbo non expauescat, & contremisecat: si tamen vere fidelis est, & illuminat a msortitus est fidem? Talis nanq; & tanta, tam alta & ardua est fides Christiana: vt licet certissime sciremus omnes homines qui unquā fuerunt, erunt

DIONYSII CARTH.

erunt, aut sunt in mundo esse saluandos, vno ex-
 cepto: merito viatorum vniuersisque vehementer
 timeret, ne forte ipse esset ille damnandus, & in
 super cum metu & reuerentia deo seruiret. Quid
 Heb. 12 em est, quaeso, id quod credimus, qd statim post
 vitam hanc momentaneam deducemur an tri-
 bunal Christi, veri omnipotentis dei, & iudicis
 infallibilis, metuendi atq; iustissimi: recepturi ab
 eo aut poenam aeternam inferni, aut sempiter-
 na gaudia caeli. Si haec diligenti ac lympida fide
 attenderemus: mirum si vnquam sine timore at-
 que tremore esse possemus. Sed malicia & negli-
 gentia nostra excacat cor nostrum. Si ituri esse-
 mus per campum latronibus plenum, in q pau-
 ci transeuntes euaderent: quis non vehementer
 metueret, ne tpaalem incurreret mortem? Nunc
 autem ambulamus per seculi huius campum,
 daemonibus plenum, in quo, sicut nunc dictum
 est, pauci (comparatiue loquendo) euadunt da-
 mnationem aeternam. Nec tamen timemus, sed
 ridemus, epulamur, iocamur, & vana ac peri-
 culosissima securitate resolvimur. Non ita dile-
 ctissime frater, non ita sit apud nos, no ita super-
 ficialiter audiamus eloquia Christi, ne negligamus
 & perdamus nos ipsos perditione irrecupe-
 rabili, intolerabili, sempiterna. Sed profunde at-
 que solertter verba saluatoris impleamus, pefan-
 do quod scriptum est: Dominum exercituum san-
 ctificate, ipse pavor vester, & terror vester. Illud
 quocq; In timore domini esto tota die, & habe-
 bis spem in nouissimo. Vnde & Hierem. ista con-
 sideras, dixit: Non est similis tui dne. Magnus es
 tu, & magnum nomen tuum in fortitudine, quis
 non timebit te o rex gentium? Hinc etenim scri-
 ptum

ptum est, Magna & mirabilia sunt opera tua do-
mine deus omnipotēs. Iustę & verę sunt vię tuę
domine rex seculorum, quis nō timebit te & ma-
gnificabit nomen tuū: quoniam iudicia tua ma-
nifesta sunt? Sed anteq̄ de hoc plura commemo-
rem, pauca dicenda sunt de intellectu præindu-
ctorum Christi verborum. Ait ergo angustam es-
se portam, arctamq̄ viā salutis, imo (vt verius
loquar) multum angustam valdeq̄ arctam. Ait
nempe: Quam angusta. i. multū angusta est por-
ta. Spaciosam vero asserit portam, latamq̄ viā
damnationis perpetuę. Ex præhabitis autē pa-
tet intelligentia horum verborum. Siquidē pau-
lo ante nunc introduxi duplicem esse hominum
viam. Vnam virtuosam ac splendidam. Quę ē
viā seu vita electorum, deo timorate atq̄ solici-
te seruientium. Hęc autem est viā arcta & por-
ta angusta, quoniam ars & virtus sunt circa dif-
ficia. Quod statim clariū explanabo. Porro a-
lia est viā vitiosa ac tenebrosa, vtpote vita seu
viā reprobatorum. Quę lata censetur, quoniam fa-
cile ē a medio rationis discedere, a rectitudine v-
ritutis deficere, & legem diuinam omittere.

Veruntamen circa hoc utilis oritur quęstio. Cū
enim iuxta philosophum ratio deprecetur ad opti-
ma. Virtus quoq̄, secundum Damascenum, sit Damasce-
secundum naturam, videlicet rationi consenta-
nea. Et secundum Tullium: imo secundum Au-
gustinum atq̄ Basilium, seminaria quędam vir-
tutum nobis connata concreataq̄ sunt: videtur
q̄ virtus sit maxime delitiosa ac facilis. Et respō-
dendum, q̄ vtiq̄ virtus ex sua natura est connata-
turalis, delitiosa, & facilis: sed difficultas virtu-
res adipiscendi, ac virtuose agendi est ex parte
C nostri

Apoc. 17.

Philosop.

Damascenus

Tullius.

Augusti.

Basilius

DIONY. CARTH.

nostri, videl. ex imperfectione, corruptione, infectio
 neque nostri. Præsertim autem propter originale pec-
 catum, per quod quatuor vulnera anime nostre
 infliguntur. Quæ sunt ignorantia in intellectu, ma-
 litia in voluntate, infirmitas in vi irascibili, concu-
 piscencia in vi seu appetitu concupiscibili. Insuper
 iuxta philosophum quoque quo intellectualis sub-
 stantia longius distat, occumbit, ac deficit ab en-
 te primo intellectu diuino, omnium rerum ultimo
 fine: tanto difficilius seu pluribus motibus ad ip-
 sum pertingit. Cum igitur anima rationalis in
 ordine intellectualium naturarum sit ima ac vl-
 tima, in qua intellectuale lumen a deo debile est,
 ut ipsa in principio sui sit tanquam tabula rasa, depin-
 gibilis, non depicta: elucescit quod ipsa difficillime
 ad ultimum finem deum æternum pertingat, quã-
 tum in ipsa est. Et istud verum est etiam de natu-
 rali anime felicitate, naturalibusque loquendo vir-
 tutibus. Propterea multo verius est de supernatu-
 rali eius beatitudine (quæ est visio dei per speci-
 em) virtutibusque infusis loquendo, cum talis finis
 tales quoque virtutes pene incomparabiliter præ-
 stantiores sint & sublimiores naturali beatitudi-
 ne ac naturalibus virtutibus anime. Hinc ani-
 ma nostra indiget incessabili adiutorio gratiæ
 dei, & inspiratione ac motione spiritus sancti.
 Præterea denique pene innumerabilia nobis oc-
 currunt impedimenta virtutum, tam ex parte pro-
 priæ carnis quam mundi & dæmonis: quibus a con-
 uersatione virtuosa non mediocriter impedimur,
 retrahimur, aut tardamur. Vnde Bernardus: Pri-
 mum, inquit, impedimentum nostrum & occu-
 patio grauis, ipsa est necessitas miseri corporis hu-
 ius, quod dum modo somnum, modo cibum, mo-
 do alia

Philosop.

Bernard.

DE ARCTA VIA SAL .10.

do alia quæq; requirit, non dubium quin frequē
 ter nos ab exercitio spūali impediāt. Diabolus q̄ *i. Petri 5.*
 q̄, vt Petrus ait apost. tanq̄ leo rugiens circuir,
 q̄rens quem deuoret. Sed et mundus multa, heu,
 nimis offert virtutū obstacula. Hinc ergo per ar
 duum est, semper in medio permanere v̄tutum,
 & non declinare ad vitiosum extremū. Adhuc *Dionysius*
 aut̄ (vt Dioni. docet) v̄tus seu actio v̄tuosa, ē ex
 integra et oīfaria causa, oībus v̄tutū circūstātijs
 parit̄ cōcurrētibus. Vitiū v̄o est p̄ cuiuslibet cir
 cūstātiæ defectū, infinitisq; modis cōtingit errare, *Ecc̄l. 1.*
 deficere, et p̄ire. Vñ & Sal. dicit, Stultorū infinitus
 ēn̄terus. Hic ergo via v̄tutū ē arcta. Via v̄o vi
 tiorū spaciōsa. Et hoc maxie q̄tū ad incipiētes &
 imperfectos, nō aut̄ q̄ ad perfectos, sicut patebit
 Increpatio ignauix, negligentie, ac acci
 dia nostræ. *Articu. qū int̄. Luc. 13.*

DIxit aut̄ q̄dam ad Ies. Dñe si pauci
 sunt, qui saluant̄? Qui ait, Contendi
 te intrare per angustā portā. Ex his
 v̄bis innotescit, q̄ p̄habita v̄ba de
 arcta via sal. Ch̄rus īduxit ad demō
 strandā saluādoꝝ paucitatē. Præterea vt clarius *Gregor.*
 agnoscamus q̄ vere arcta sit via sa. aduertamus
 v̄ba Greg. Arcta, inq̄t, via, ī q̄ q̄sq; studiose cō
 stringitur, q̄ sub p̄ceptorū custodia solícite coar
 ctatur, ē in hoc mūdo viuere, & de mundi huius
 cōcupiscentia nil habere: aliena nō appetere, pro
 pria q̄q; nō tenere, laudes mūdi despiciere, oppro
 bria pro deo amare, gloriam fugere, despectum
 sequi: adulationes despiciere, despicientes hono
 rare: mala nocentiū ex corde dimittere, dilectio
 nisq; gr̄am circa eos immobilē cōseruare. Quā
 uis aut̄ hæc cæteraq; p̄nā opera, vigilia, abstinē
 tia, discā

DIONYSII CRTHVSI.

tia, disciplina, concupiscentia & propriae voluntatis abiectio, sint arcta ac ardua, ad magnam tamen quietem perducunt, incomparabile etiam premium, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis comprehendere potest, eis promittitur, ut puta beatitudo aeterna, perfecta, plenissima, imo bonum immensum: quod est ipsemet deus sublimis & benedictus. Et in hoc

Chrysof.

patet intolerabilis negligentia, perversitas, atque accidia nostra, quae pro tanto bono nolumus praedictam viam arctam ad modicum tempus incedere. Propter quod dicit Chrysofomus: Arctam viam o homo iussus es ambulare, cur de requie & abundantia percontaris? Et quidem qui principibus seculi huius ministrant, horum nihil requirunt: sed solum, si congruum lucrum eis praestabitur. Quo cognito, iam nullum refugunt laborem, nullum vitant periculum, neque servilia obsequia negant, peregrinationes longissimas ac periculosissimas, contumelias, poenas, temporum permutationes patiuntur spe lucri & aviditate pecuniae. Nos e contrario qui coelum, & caelestis regni divitias quaerimus, de requie corporis percontamur, & aspera pati dedignamur. Vide quantum illis molliores miserabilioresque sumus. Quid dicis o homo, quid agis? Coelum paras ascendere, & in terrogas ne qua tibi difficultas occurrat in itinere, ne quid tibi in via asperum accidat aut laboriosum, & non erubescis de hoc: non pudore oppressus, sub terram te ipsum defodis? Si omnia namque tibi mala occurrerent, si universa tibi pericula imminerent, conuitia, iniuriae, calumniae, gladius, ferrum, bestiae, praecipitium, fames, agritudo, & cuncta quae dici possunt, vel excogitari super te

per te irruerent: nonne hæc omnia tibi pro tanto præmio videnda prorsus & contemnenda merito viderentur? Non ergo sit aliquis tam abiectus atq; infelix, tamq; degeneris animi, vt coelum optans ascendere, de terrena requie, mundiq; delitijs cogitet, quas non solum requirere, sed etiam paratas recipere indecorum est, penitusq; indignum. Idcirco ait Gregori. Nullus labor durus, nullum tempus longum videri debet, quo gloria æternitatis acquiritur. Laboremus ergo viriliter, fortiterq; contra vitia præliemur: in dei obsequio fatigari sit nobis prædulce, scientibus q; labor noster non erit inanis in domino, sed erit merces operi nostro. Deniq; qui in labore hominum non sunt (præsertim in labore pœnitentialium actuum) & cum hominibus non flagellantur, cū demonibus (secundum Hieronymum) flagellantur. Præterea ad confundendum nostrum temporem, ad excitandum nostrum teporem, pensemus quanta homines seculares pro terrenis, caducis, paruisq; commodis agant, & patiantur: vt vel sic discamus pro dei amore, pro regno celesti, pro beatitudine sempiterna, arctam viam digne incedere, omnia vana despicerere, & deo nos ipsos promptissimo corde totaliter inuolabiliter q; offerre. Vt enim Augustin. quoq; commemorat: quibus quæso tempestatibus & procellis, q; horribili & tremendæ sæuitiæ cœli & maris, exponunt se mercatores, vt diuitias perituras accipiant, maioribus quam quibus acquisitæ sunt periculis & tempestatibus plenas? Quos æstus, quæ frigora, q; pericula ab aquis, a fossis, a precipitijs, a fluminibus, a feris perferunt venatores: quæ laborē esuriendi & sitiendi, q; tas vilissimi & sordi

Gregori.

1. Cor. 15.
Psal. 72,

Hierony.

Augusti.

DIONYSII CART.

ditissimi cibi & potus angustias, vt bestiã capi-
ant? Secari & vri se homines patiuntur, vt dolo-
res non æterni, sed aliquantulo diuturnioris hul-
ceris, acriorum dolor: p̄cio redimantur. Pro lan-
guida & incerta vltimæ atq; breuissime vitæ va-
catione immanissimis bellis miles atteritur. Plu-
ribus fortasse annis in laboribus inquietus, q̄ in
ocio quieturus. Sed in his om̄ibus qui hæc nõ a-
mant, eadem graua patiuntur. Qui v̄o amant,
eadem quidem, sed non graua pati videntur.
Omnia enim sæua & imania prorsus facila, &
prope nulla efficit amor. Multo ergo certius, feli-
cius, atq; virilius ad veram beatitudinem obti-
nendam in nobis faciat charitas: quod in illis ad
miseriam facit cupiditas. Facile toleretur a no-
bis quælibet aduersitas temporalis, vt æterna pœ-
na vitetur, æterna reges cõparetur. Non em̄ sunt
condignæ passionēs huius temporis ad futuram
gloriam, quæ reuelabitur in nobis, vt dicit Apo.
Non torpenti aut tepida mente, sed vere feruen-
ti ministremus deo altissimo: ne ipse nobis impro-
peret illud Apocal. Scio opera tua, quia nec cali-
dus es nec frigidus. Sed quia tepidus es: incipiam
te euomere de ore meo.

Rom. 8.

Apoc. 3.

Introductio scripturarum, ex quibus elu-
cescit, q̄ arcta sit via salutis.

Mar. 12.

Articulus sextus.

Diliges dominum deum tuum ex toto cor-
de tuo, & ex tota aia tua, & ex tota men-
te tua, & ex tota virtute tua. Hoc est pri-
mum mandatum. Hoc dei mandatũ omniũ mã-
datorũ finis est, ratio, atq; perfectio. Ad cuius p̄-
fectam impletionẽ, q̄tũ in hoc statu possibile est,
non solum cetera vniuersa mandata: sed cuncta
quocq;

quorū Christi euangelica ordinant̄ consilia. Porro mandatum hoc non nisi in patria omnino plenarie adimpletur. A religiosis vero quodammodo perfecte impletur, eo quod omnia illa quae diuinæ dilectionis affectum impediunt, abnegent & relinquunt: quatenus soli deo iuxta professionis suæ tenorem intenti sint. Ab omni demum viatore in tantum necesse est ipsum impleri, quatenus nihil contra aut supra deum diligat: in nullo nisi in deo finaliter conquiescat. Nunc autem de arcta via sal. dicta sunt plurima, patuitque viam hanc esse diuinæ legis, seu præceptorum ac documentorum Christi custodiam. Nunc ergo paulisper pensandum est, quæ nam sint ardua ista Christi præcepta ac documenta, propter quorum difficultatē ipsemet Christus differuit, viam quæ ducit ad vitam, esse tam arctam, portamque angustam: spaciosam vero viam quæ ducit ad mortem & mortē æternam. Ecce saluator ait: Audistis quia dictum est *Mat. 7.* antiquis: Non occides. Ego autē dico vobis: quia omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui autem dixerit fratri suo racha. i. vocem indignationis, aut vituperationis emisit: reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis, videlicet damnationis æternæ. Nonne arctum & metuendū est verbum hoc? Insuper ait: Audistis quia dictum est antiquis, Non periurabis. *Mat. 5.* Ego autem dico vobis, nō iurare omnino. Sit autē sermo vester, est, est: non, non. Hinc & Iac. in sua ait epistola, Ante omnia fratres nolite iurare. *Iaco. 5.* *Mat. 7.* Ite ait salu. Ego dico vobis non resistere malo: sed si quis te percusserit in dexteram maxillam, perbe ei & alteram. Et qui voluerit tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium.

D iij Diligite

DIONYSII CARTHV.

Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persecutibus & calumniantibus vobis. Quid difficilius isto? Quem admodum enim amicum diligere naturalissimum facillimumque consistit, sic inimicum amare difficultimum est, secundum Hieronymum, & tamen necessarium est saluti. Imo qui unum hominem odit, nullum vere ac spiritualiter diligit, sed nec seipsum, nec deum: cum sit in peccato mortali. In super ait saluator: Si non dimiseritis hominibus peccata, nec pater vester coelestis dimittet vobis peccata vestra. Nolite thesaurizare in terra. Nolite solliciti esse in crastinum. Nolite iudicare, ut non iudicemini. Nolite putare quod veni pacem mittere in terram. Non veni pacem mittere, sed gladium. Veni enim separare filium a patre suo, & filiam a matre, & nurum a socru. Qui amat patrem vel matrem plus quam me, non est me dignus. Et qui non accipit crucem suam & sequitur me: non est me dignus. Regnum coelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Omne verbum otiosum quod locuti fuerint homines, reddent de eorum rationem in die iudicii. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere: perdet eam. Qui autem perdidit animam suam propter me: inueniet eam.

Vae illi per quem scandalum venit. Qui autem scandalizauerit unum de pusillis credentibus, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli: non intrabitis in regnum coelorum. Facilius est camelum per foramen acus transire, quam diuitem intrare

Hierony.

Mat. 6.

& 7.

Mat. 10.

Luc. 12.

Matth. 10.

Luc. 14.

Matth. 10.

Luc. 19.

Matth. 16,

Luc. 17.

intrare in regnum cœlorum. Quicumq; voluerit **Matth. 10**
inter vos maior esse, sit vester minister. Væ vo-
bis diuitibus, qui habetis nunc consolationē ve- **Luc. 6.**
stram. Væ vobis qui saturati estis, quia esurietis. **Ibī**
Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & fleb.
Væ quum bene vobis dixerint homines omnes. **Ibī**
Quid vides festucam in oculo fratris tui; trabem **Ibī**
autem in oculo tuo non consideras? Dixit autem
Iesus ad quendam: Sequere me. Qui ait: Domi- **Matth. 8**
ne permitte mihi primum ire & sepelire patrem
meum. Dixitq; illi Iesus: Permite mortuos sepe- **Mat. 10**
lire mortuos suos. Nolite timere eos q corpus oc-
cidunt: animam autem nō possunt occidere. Sed
eum timete, qui potestatem habet corpus & ani-
mam mittere in gehennam. Stulte hac nocte ani- **Luc. 12.**
mam tuam repetent a te: quæ autem parasti, cu-
ius erunt? Sic est omnis qui thesaurizat, & nō est
in deo diues. Vendite quæ possidetis, & date ele- **Ibī**
mosynam. Nisi poenitentiam egeritis, omnes si- **13**
mul peribitis. Discedite a me omnes operarij ini- **13**
quitatis. Quum facis prandium aut cœnam, no- **14**
li vocare amicos tuos, neq; fratres, neque cogna-
tos, neq; vicinos diuites, ne forte te reinuitent, &
fiat tibi retributio. Sed quum facis conuiuium,
voca pauperes, debiles, claudos, & cæcos, & be-
atus eris. Si quis venit ad me, & nō odit patrem **14**
suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fra- **Mat. 10**
tres suos, & sorores, adhuc & animam suā, non
potest meus esse discipulus. Et qui non renunciat **Lu. 14**
omnibus quæ possidet, non potest meus esse disci-
pulus. Quod hominibus altum est, abominatio
est apud deum. Quum feceritis omnia quæ præ- **16**
cepta sunt vobis, dicite: serui inutiles sumus, qđ **17**
debuius facere, fecimus. Omnis qui se exaltat, **14**

DIONYSII CARTHV.

humilabitur: & qui se humiliat, exaltabitur. Vi
 Luc. 21. dete ne grauentur corda v̄ra, crapula, et ebrieta
 Matth. 24 te, aut curis seculi huius. Ex his aduertere potes
 Mar. 13 charissime, q̄ vere angusta & arcta sit via salu
 Rom. 13. tis. Verum̄ eorum quæ dicta sunt, quædã perti
 nent ad præcepta, & ad illa omnes tenentur. Alia
 ad consilia, ad quæ religionem professi sunt obli
 gati. Præterea ex alijs scripturis idem ostēdit. Di
 Gal. quin. cit em̄ apost. Qui aut̄ sunt Christi, carnem suã cru
 Roman. 13 cifixerunt cum vitijs & concupiscentijs. Ergo q̄
 1. Pet. 3 vitia & cōcupiscentias non extinguunt, nec cor
 pus suum castigant: ad Christum non pertinent.
 1. Timot. 5 Rursus, Vidua, inqt, quæ in delitijs viuit: viuēs
 mortua est. Viuens quidem vita nature: mortua
 est morte culpæ. Si ergo delitiose viuere, peccatū
 mortale est viduis: q̄to magis clericis, monachis
 atq; canonicis? Ad idē possent alia multa ad
 duci: sed ista sufficiant. Quæ quidem idcirco cō
 memorauī, vt ad timorem dei, ad cordis custodi
 am, ad diuinæ scripturæ diligentē aduerthen
 tiam te inducam: ne tibi de diuina misericordia
 inaniter blādiaris: neq; his qui spaciosam viam
 Ro. 8 ambulant, conformeris. Quia, vt ait Apostol. si
 2. Timot. 3 Christo compatimur, & conregnabimus. Si su
 Ro, primo stinemus, simul cum illo viuemus. Nonne iuxta
 Actu. 14 Apost. Per multas tribulationes oportet nos in
 trare in regnum dei? Sed verum est: non tamen
 Bernardus verificetur in te, quod ait Bernardus, Domine,
 multi volunt tecū regnare, sed non compati: vo
 lunt consequi, sed non sequi: volunt inuenire, sed
 non quærere. Itaque tribulationes pati non ter
 reamur, quum dicit Hieronymus, Nullus seruus
 Hieronym Christi est sine tribulatione. Si tribulationem non
 pateris: nondum Christianus esse cœpisti.

Quomo

Quomodo, non obstante quod arcta est
via salutis, nihilominus iugum Chri-
sti suave est, & onus eius leue.

Arti. VII.

Enite ad me omnes qui laboratis et
onerati estis, & ego reficiam vos.

Matth. 11.

Tollite iugum meum super vos: &
discite a me, quia mitis sum & hu-
milis corde. Iugum enim meum su-
aue est, & onus meum leue: Loquu-

tus est Christus yba hæc de seipso, Porro iugum
Christi aliud prorsus non est, nisi euangelica lex,
seu diuinorum custodia mandatorum: per quam
sub diuinæ uoluntatis obedientia ligamur ac de-
tinemur: atq; a seculari uita restringimur. Onus
vero saluatoris intelligi potest obseruantia con-
silliorum ipsius. De tali iugo scriptum est Treno,
tertio, Bonum est viro, quum portauerit iugum
ab adolescentia sua. Quod quidem reprobi a se
repellunt, iuxta illud Hieremiæ secundo, A secu-
lo cōfregisti iugum, & dixisti: non seruiam. Con-
stat itaque idem esse in re uiam arctam salutis,
& portam uitæ angustam, cum iugo Christi, &
onere eius. Si ergo uia salutis est arcta, & porta
uitæ angusta: quomodo iugum Christi suauis est
& onus eius leue? Et respondendum, qd idem iu-
gum, seu eadem uia incipientibus, imperfectis,
nondum exercitatis, & spiritualis internæque ui-
tæ dulcedinem necdum expertis, est arcta, du-
ra, ac laboriosa: quæ tamen perfectis, uirtuosis,
purgatis, diuinisque uiris, ac feruenter deum a-
mantibus lata est, facilis, atq; dulcissima: ita ut
per eam potius currant, q̄ eant. Vñ uir sanctus
fate-

DIONYSII CARTH.

Psalm. iis fatetur: Viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum. Et denuo: Ambulabam, inquit, in latitudine: quia mandata tua exquisiui. Porro nulla forma, nullusque habitus promptus, aut delectabilius operatur, quam amor: quoniam amor ex propria natura & ratione inclinatur & trahit amantem ad actum. Propter quod ponderi comparatur. Quum ergo omnium actuum meritoriorum causa, directrix, ac imperatrix sit charitas: quæ animæ vita vocatur, & sine qua nihil est meritorium: palam est quod quanto in Dei amore proficimus, tanto ea quæ dei sunt delectabilius exercemus: ea quoque quæ mundi sunt cordialius abhorremus. Imo feruido amator nil prorsus iucundius quam aliquid facere pro dilecto.

Rabanus. Hinc Rabanus: Nil durum, inquit, nil graue, nil asperum, nil letale computat amor & us. Quod ferrum, quæ vulnera, quæ poena, quæ mortes amore perfectum poterunt superare? Si amor est, omnia vincit, nec sentit laborem. Thezaurus in deficientes est amor dei. Quem qui habet, diues est.

Augustin. Quo qui caret, egenus est. Proinde tanto magis delectat opus bonum, displicetque peccatum: quanto amplius diligitur deus summum & incommutabile bonum.

Aristotel. Aristoteles quoque testatur, quod signum virtutis, est delectatio fiens in opere. Idcirco quo virtuosiores efficimur, eo plenius in bonis actibus delectamur. Iterum sicut natura est naturalium operationum principium: sic gratia dei gratificans est omnium meritoriorum actuum primum, formale, mediatum, intrinsecumque principium. Quemadmodum ergo bene dispositi in natura, faciliter et iucunde opera naturæ exercent: sic quum homo in gratia dei coeperit abundare,

dare, omne opus dei quotidie magis hilariter implet. Quod quidem mitibus atque humilibus præcipue solet euenire. Hinc ait Bernardus. Nihil arduum humilibus, nihil asperum mitibus. Et facile omnia præcepta veniunt in effectu, quando & gratia præstendit auxilium, & obedientia mollit imperium. Nec dura ibi necessitate seruitur, ubi diligitur quod iubetur. At vero si profunde ac sapienter recogitemus nos pro deo altissimo operari quæ agimus, nil ultra arctum aut arduum arbitrabimur: imo si pro eo omnes moriamur, omnesque virtutes iugiter exequamur, nil dignum gerimus ad ea quæ ab ipso percepimus. Propterea dicit Gregorius. Si mens forti intentione in deum dirigitur, quicquid sibi in hac vita amarum occurrit, dulce æstimat. Omne quod affligit, requiem putat. Constat præterea, quod quâto anima fortius intentata est vni alicui, tanto intentio eius circa aliud magis remittitur. Quemadmodum ergo seculi amatores, qui se penitus implicant mundo, & transitorij stori occupantur: spiritalia & diuina omnino fastidiunt, diuinum obsequium sine affectu & gustu festinanter persoluunt, Sic dei amatores, qui prorsus se diuinis mancipant, & integerrima mente deo inhærere, vacare, vni exoptant: ea quæ mundi sunt vehementer fastidiunt, detestantur, refugiant: in laudibus dei incessabiliter occupari gaudent & cupiunt, arctamque viam delitiose incedunt. Hoc est quod sanctus contestatur Gregorius. Fortis est vt mors dilectio, Quoniam, inquit, sicut mors corpus interimit, sic ab amore temporalium rerum spe vitæ æternæ, charitas dei occidit. Quem enim perfecte absorbet, ad terrena foris desideria velut insensibilem reddit.

Bernardus.

Gregorius.

Idem

Idem reddit. Et iterum, Necessè est vt cui Christus dul-
 cescit, mundus protinus amarescat. Hæc ideo di-
 xi, vt te q̄ dilectissime frater, a mundi amore a-
 uertam, atq; ad syncerissimam in deo delectati-
 onem inuitem, ad statum perfectionis alliciam,
 atq; ad experiendum quā dulcis est deus, quam
 dulce sit ei familiariter adhærere, feruenter serui-
 re, inducam: vt sis non iam duntaxat seruus, sed
 & amicus dilectusq; filius creatoris tui ac salva-
 toris. Hoc enim plus appetendum est tibi, q̄ vni-
 uersus hic mundus, cum omni suo ornatu & glo-
 ria. Spero q̄ dominus dabit tibi de his omnibus
 intellectum. Non enim præsumo exhortationem
 meam tibi in aliquo profuturam: nisi assit spiri-
 tus sanctus dans gustum & sapientiam per in-
 spirationem occultam. Quemadmodū scriptū
Iob. 32. est, Inspiratio omnipotentis dat intelligentiam.
 Quid sit contemnere, relinquere, & non di-
 ligere mundum. Et quid in tali loquutione
 nomine mundi designetur.

Art. VIII.

Iac. 3.
Augustin.

AMICITIA huius mūdi inimica est
 deo. Si quis ergo voluerit amicus fi-
 eri mundi huius, inimicus dei cōsti-
 tuetur: quemadmodum August. te-
 statur, Sola dilectio distinguit inter
 filios dei, & filios diaboli. In filijs e-
 renim dei regnat & præualet amor diuinus ac
 spiritualis: per quem ad cælestia iugiter tendunt.
 In filijs vero diaboli, regnat & præualet amor
 mūdi, amor priuatus, improbus, & inordinatus,
 qui diuinæ charitatis est venenum. Tota ergo sa-
 cra scriptura hortatur nos ad priuati atq; mun-
 dani amoris extirpationem; & item ad profici-
 endum

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 16.

endum in dilectione dei ac proximi. Porro priuatus est amor, quo ad nosipfos vitiose reflectimur: ea videlicet appetendo quæ nostræ naturæ utilia seu delectabilia sunt in ordine ad seipsam, non quantum ad deum: vt sunt mundi delicia atq; diuitiæ, honores, laudes, cæteraq; mundana similia. Qui autem diligit se vere in deo: omnia ista cõtemnit & abiicit, q̄tum ad vsum suum perfluum, vel quantum ad plenariam abnegationem. Sed quoniam omnis creatura dei est bona, ideoq; amanda, iubemurq; inimicos diligere, nec quenquam debemus cõtemnere, nisi nosipfos, Esaia dicente, Væ qui spernis, nonne & i se sperneris. Hinc igitur habet quæstionem, quomodo intelligendum sit, q̄ scriptura præcipit nos mundum odire ac spernere. Deniq; si omnis qui diligit mundum, dei inimicus efficitur: videtur q̄ mundi contemptus sit de necessitate salutis.

Esaï. 33

Ex quo vltra inferre quis posset, q̄ omnes seculares & conjugati essent in statu damnationis. Ad horum solutionem habendam, aduertendum: q̄ mundus diuersis modis accipitur, tam a philosophis q̄ theologis. Nam & quidam philosophorū videlicet Plato & Pythagoras, discipulos suos ad mundi hortabantur contemptum. Primo igitur mundus accipitur pro elemento terræ, seu orbis terrarum. Sic sumitur in euangelio, vbi loquitur Christ. apostolis, Euntes in mundum vniuersum, prædicate euangelium omni creaturæ. Sic quoque dicunt philosophi, q̄ minima stella cœli maior est toto mundo. Secundo accipitur mundus pro tota regione elementari atque mixtorum. De quo accipi potest illud Apo. i. Cori. viij. Præterit figura huius mundi, Iuxta hunc sensum dicit

Diuerfa accip. mudi.

Plato

Marc. 16.

DIONYSII CARTH.

dicit philosophus princeps. Oportet hunc mundum contiguum esse latioribus superiorum, ut tota virtus eius inde gubernetur. Tertio mundus accipitur pro tota substantia corporali creata. Sic Plato in Timæo tractat de productione mundi sensibilis. Quarto sumitur mundus pro toto vniuerso, in quo visibilia & inuisibilia, separatae substantiae & materiales comprehenduntur. De quo accipi potest illud, Mundus per ipsum factus est. Sic

Iohan. 1. que Philosophus ait, Extra mundum nihil est.

Philosop. Quinto accipitur mundus pro hominibus in mundo hoc inferiori manentibus, seu pro toto genere humano. De quo dicit Apostolus, Omnis (seu totus) mundus subditus sit deo. Et Christus, Praedicabitur hoc euangelium regni in vniuerso mundo. Sexto accipitur mundus pro electis ac praedestinatis hominibus. De quo legitur, Sic deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret.

Rom. 3. Septimo mundus accipitur pro peccatis, peruersis, & reprobis. De quo Christus ait ad Iudaeos, Vos de hoc mundo estis: ego non sum de hoc mundo, id est, de numero impiorum hominum, mundanam ac vanam vitam ducentium: de quorum numero estis vos. Itemque ad apostolos, Quia de mundo non estis: sed quia ego elegi vos de mundo, propterea odit vos mundus. Hoc modo mundus frequenter magis accipitur in scripturis, praesertim in euangelio atque epistolis sancti Iohannis. Postremo Hugo in libro quem de mundi vanitate composuit, accipit mundum pro mutabilitate conversationis humanae in mundo isto. Quum ergo scriptura diuina iubet mundum contemni odioque haberi, iuxta illud: Nolite diligere mundum, neque ea quae in mundo sunt: per mundum intelligendi

Matth. 24

Iohan. 3.

3.

is

Hugo

1. Iohan. 2.

gendi

gendi sunt homines mundani & vani, transito-
 rijs non diuinis intenti: bona quoq; terrena, & ea
 quæ mundani reputant magna: vt sunt tempora-
 liter prosperari, carnali t̄ dilitari, laudari, ac ho-
 norari, ditari, ac sublimari. Omnia ista & sensi-
 bilia & temporalia, vniuersa contemnenda odi-
 endaq; sunt: non quantum ad id quod essentiali-
 ter sunt, sed in quantum in via dei nobis obsistūt,
 iterq; nostrum ad patriam impediunt aut retar-
 dant, & ne eis finaliter inhæreamus, quemadmo-
 dum hi qui in bonis creatis caducis, sibi finē con-
 stituunt, ea magis quā deum quærendo, amādo,
 cogitando, optando. Cum ergo videmus quem-
 piam in seculo isto multipliciter prosperari, atq;
 ad libitum conuersari: non reputemus, nō magni-
 ficemus, nō affectemus huiusmodi vitam, nec
 ralem hominem magnipendamus: sed potius vi-
 lipendamus, non odiendo naturam, neq; spernē-
 do absolute personam, sed vitia eius, & eū quan-
 rum ad illa per q̄ elongatur a deo eterno ac ado-
 rando. Vnde de viro iusto cantamus Ad nihilū
 deductus est in conspectu eius malignus: timētes Psal. 14.
 autem dominum glorificat. Sic quoq; Aristot. in Aristotel.
 Ethicis ait, q̄ magnanimus est contemptiuus: q̄
 nam paruipendit aliquos, in quātum viliter vi-
 uunt. Nihilominus personis iniquis, quantum ad
 id q̄d sunt, charitatis & pię cōpassiōis affectū
 debemus impendere: tanto amplius, quāto vide-
 mus eos plus implicari & obtenebrari, flerere,
 gaudere, & exaltari in seculo isto. Propter q̄d di-
 cit Hierony. Pctōres tunc perpendimus magis Hierony.
 miseros: q̄n conspicimus eos in culpis suis sine pœ-
 na relictos. Imo, vt idem ait glosus Hieron. atq; Hierony.
 Ambro. nullū est certius signū reprobationis di Augustin.
 D uinæ, &

DIONYSII CRTHVSI.

uine, & damnationis futuræ, quam prosperari &
 sine flagello esse in vita præfenti, præsertim cum
 dñs dicat: Ego quos amo, arguo & castigo. Nūc
 considerare incumbit, quomodo contemptus &
 odium mūdi sit de necessitate salutis. Nisi em̄ ali
 quo modo esset de necessitate salutis: nō dixisset
 sanctus Iohan. Si quis diligit mundum: nō est cha
 ritas dei patris in eo. Itaq; aduertendum, q̄ duo
 sunt gradus odiendi cōtemnendiq; mundum, lo
 quendo in genere. Primus est vt mundus, & ea q̄
 mundi sunt cōtemnantur, ac odio habeantur, in
 quantum directe a deo impediunt & auertunt,
 hoc est, ne supra vel contra deum amentur, ne eis
 contra diuina præcepta quis conformetur, aut ac
 quiescat, ne bona terrena cœlestibus p̄ferat bo
 nis, nec laudes honoresq; temporales cœlestibus
 anteponat, ne vitam præsentem amet amplius
 q̄ futuram. Hoc modo cōtemptus & odium mū
 di est de necessitate salutis, ita q̄ vnusquisq; te
 netur sic contemnere mundum, tam solutus quā
 coniugatus. Quod non mediocriter opinor diffi
 cile his qui conuersantur in mundo. Secundus v̄o
 gradus contemnendi mundum, est per plenā om̄i
 um mundanorum abnegationem: vt quis diuiti
 as, deliciasq; mundi abiiciens, deo in volūtaria
 paupertate & vera castitate eligat deseruire. Sic
 mundum contemnere, est temporalibus rebus, se
 culi pompis, secularibus moribus ac dignitati
 bus renūciare, oēm seculi vanitatem despiciere,
 per viam consiliorum dei incedere. Quod qui fe
 cerit: certum est q̄ mundanis hominibus displice
 bit. Qm̄ sicut similitudo est causa amoris & cō
 placentiæ, sic dissimilitudo displicentiæ est origo
 auersionisq; mater. Hinc clamat Apo. An q̄ro
 homini-

hominibus placere? Si hominibus adhuc place-
 rem: Christi seruus nō essem. Et item Psal. Deus,
 inquit, dissipauit ossa eorum qui hominibus pla-
 cent. Confusi sunt, quoniam deus spreuit eos. Nō
 ne horribile nimis est verbum hoc? Quid em̄ tā
 formidolosum, vt sperni a deo, cū Salo. dicat, Cō-
 sidera opera dei, quod nemo possit corrigere, quē
 ille despexerit? Hoc modo mundum cōtemnere,
 est vniuersa mundana, caduca & vana non so-
 lum despiciere, in quantum directe: sed etiā in qua
 tum occasionaliter a deo impediūt. Creaturæ nā
 q̄, Sapiēte testante, sunt in tentationem animæ
 hominum: & in mulpulam pedibus insipienti
 um: non vtiq̄ directe, quia vt Salo. docet, opera
 sua fecit deus vt timeatur, sed occasionaliter in-
 quantum s. reprobis creaturarum decore & utili-
 tate inani delectati, ibi subsistunt, finaliterq̄ q̄
 escunt, nec talia ad gl̄am referunt creatoris, qui
 solus est omnium nostrū vltimus finis. Hinc ait
 Isidorus, Melius est habere odium malorū, q̄ con-
 fortium. Sicut em̄ multa bona affert cōmunis vi-
 ta sanctorum: sic plurima mala affert societas
 iniquorum. Porro in huius processu opusculi
 principaliter loqui intendo de contemptu mūdi,
 secundo mō, prout s. statum perfectiōis, obseruā-
 tiamq̄ consiliorum concernit. Interdum tñ aliq̄
 introducā de mūdi contēptu, primo mō accepto,
 prout est de necessitate salutis, et obseruantia p̄ce-
 ptorū.

Psal. 52.

Eccl. 7.

Sapie. 14.

Eccl. 3.

Isidorus.

Treno. 3.

Eccl. 4.

De triplici moriuo cōtemptus
mundi in gñali. Artic. non.

Ars mea dñs, dixit anima mea, pro-
 pterea expectabo eū. Bonus est dñs
 sperātibus in eū, aiā q̄rēti illū. Quē
 admōm ait scr. funiculus triplex dif-

D ij facile

facile rumpitur. Triplici ergo motiuo, tripartita
 q̄ via mōstrandum est, q̄ sanctum, diuinum, ac
 meritorium: q̄ salubre, nobile, expediēsq̄ sit, mū
 dum & ea quæ mundi sunt, perfecte contemnere
 Quædam ergo rationes motiuę, seu vię huius be
 ati contemptus sumuntur ex parte dei: quædam
 ex parte nostri, & quædam ex parte mundi. De
 quibus seriatim ac ordinate tractandum est. Ita
 q̄ ex parte dei ad mundi contemptum nos indu
 cere debet. Primo amor & bonitas dei gloriosi et
 benedicti. Secūdo zelus diuini honoris, hoc est in
 gens affectio honorandi deum perfecte quātum
 possibile est. Tertio exhibitio beneficiorum ipsi
 us dei. Quarto consideratio promissorum eius.
 Quinto q̄ deus ipse in propria persona hoc ip̄m
 consuluit. Sexto, q̄ ipse id fecit. De alijs aut̄ infra
 dicetur.

Quod propter bonitatem dei, & eius amo
 rem, induci debeat homo ad mundi con
 temptum.

Articulus decimus.

Esa. 26.

Nomen tuum et memoriale tuū dñe
 in desiderio animæ. Anima mea de
 siderauit te in nocte: sed & spūs me
 us in p̄cordijs meis: de mane vige
 labo ad te. Cū bonū sit appetitus ob
 iectum, sicut deus sublimis est bonitas, pura, im
 mensa, perfecta: sic ipse est in infinitū desiderabi
 lis atq̄ amabilis: ita vt eum p̄ omnibus incōpa
 rabiliter amare debemus. Vñ quicquid ab eius
 amore, aut sui amoris feruore impedit, auertit, re
 tardat: iustum est spernere, abnegare, relinquere.
 Porro a dei amore ac bonitate p̄sertim impedi
 unt, seu auertunt nos mundus, & ea q̄ mūdi sunt.
 Propter quod ait Greg. Tanto a superno amore
 disium

Gregori.

disiungimur: quanto inferius delectamur, in terrenis occupamur, secularibus implicamur. **Philosoph**

Vir-
tus namq; maior & fortior est vnita q̄ dispersa. Idcirco q̄ animæ nostræ affectus magis dispergi-
tur atq; diuiditur in creaturæ inordinato amo-
re, seu mundana effectiōe: eo ad diligendū de-
um debilior, frigidior, tenebrosior, et ineptior red-
ditur. Propter quod dicit Chrysoſto. Pro quanta

Chrysoſt.

parte est cor tuum ad aliquam rem: pro tāra est minus ad deum. Quid em̄ sunt ista terrena & carnalia: nisi onera quædam grauissima, affectum hominis deorsum trahentia a supernorum intuitu & affectu impeditiua? Totum ergo cor nostrum extendamus ad deum, tota mēre feramur in eum. Ipse sit nobis causa & ratio diligendī omnia alia: ita vt nihil in creaturis amemus, nisi in quantum est nobis medium quoddam tendendi ad deum, hoc est in quantum est nobis necessarium vel vtile in via ad patriam. Cæterum tam feruenter afficiamur ad deum, eiusq; amorē dulcissimū tantū æstimemus, vt cætera omnia, et cū cæta vana ac transitoria arbitremur & aspernemur tanq̄ vilissima stercore: eo q̄ deus omnipotens & æternus sit omnibus prorsus in infinitum preciosior, appetibilior, gloriosior, pulchrior, dulcior, atq; in omni bonitate, perfectione, nobilitate, præstātor. Itaq; animæ nostræ in diuine maiestatis contēplatione suspensæ angusta sit omnis creatura. Videat totum vniuersum, respectu in-
circumscrip-
tibilis dei, esse velut imperceptibile punctum, nec alicuius reputationis, aut amabilitatis, ita vt nec dignum ducat trāsitoria ista aspicere: sed tota transformetur, inflammetur, stabilatur, liquefiat, & absorbeatur in deum, dicēs

D iij cum san

D I O N Y S I I C A R T .

Pfal. 72. cum sancto, Deus cordis mei, & pars mea deus
& 17. in æternum. Et iterum, Diligam te dñe forritudo
Rom. 8. mea. Itemq; cum Apost. Scio q; neq; mors, neq;
vita, neq; creatura aliqua poterit me separare
a charitate dei. Intueamur q̄ vile sit pro delictis
mortalis ac misere carnis, pro humana laude &
gloria, pro temporali honore, ab hoc superessenti
ali incōmutabili, & incōprehensibili bono auer
ti aut retardari. Efficiamur cœlestes, deiformes,
1. Cor. 6. ac deificati, familiares, ac intimi deo viuenti.
Quid nobis & istis terrenis, qui ad imaginē su
per sanctę trinitatis sumus creati, Christi sangui
ne liberati, ad angelicę beatitudinis æqualita
tem vocati? Despiciamus ergo hæc omnia, et in
illo vno, quod solum necessariū est, fixa atq; col
lecta sit tota occupatio, intentio, & affectio no
August. stra. Quēadmodum admonet Aug. Vt hō sit ali
quid: conuertat se ad illum a q̄ creatus est. Rece
dendo enim frigescit, accedendo feruescit: recedē
do tenebrescit, accedendo clarescit. A quo em̄ ha
bet vt sit, apud illum habet, vt bene sit. Ipse em̄
dñs deus noster est summa & vera suauitas, om̄i
suauitate dulcior, om̄i luce clarior, oī secreto inte
rior, omni honore sublimior. Ip̄e insuper vita pu
rissima: a quo auerti, est cadere: ad quem conuer
ti, est surgere: in quo manere, est vere cōsistere: in
quo habitare, est viuere. Præterea sicut frumen
tum in terra putrescit, in superioribus vero locis
conseruatur illæsum: sic nō putrescit cor nostrum
si eleuatur ad deum. Si vero deprimatur in rebus
terrenis, putrescit continuo. Cupio ergo te frater
pręamande, amore bonitatis diuinę, affectu pro
ficiendi in diuinitatis dilectione, desiderio tam
contemplatiuę theoreticę ac nobilissimę vitę trã
sitoria

sitoria cuncta calcare, omnem mundi ornatum
 horrere, soli deo tota mente vacare. Quod fieri
 nequit, nisi corporales delicias, vanitates mun-
 danas, ac proprias libertates omnino contēnas,
 prout etiam Cassianus testatur. Nunquam affe- **Cassianus.**
 ctus noster ad desiderium aeternorum perfecte ac-
 cenditur, nec intellectus noster ad contemplatio-
 nem cœlestium perfecte acuitur: nisi cura carnis
 fortiter refrenetur. O dilecte si diues vis esse, & in-
 finiti boni possessor consistere, audi cōsiliū san- **Ambrosii.**
 cti Ambrosij: Qui vult, inquit, deū possidere, re-
 nunciet mundo, vt sit illi deus beata possessio.
 Quantum moreris mundo, tantum viuis deo: &
 quantum viuis mundo, tantum es mortuus deo.
 Deniq; qui diligit mundum, diligit inimicum &
 proditorem, amplexatur immundum, & amat
 periculum suum. Ideo Aug. Si delectat te, inquit, **Aug. usi.**
 hic mundus: semper vis esse immūdus. Et rursus,
 Si amas mūdum absorbebit te totum. Postremo
 deum summe debemus amare. Primo, propter su-
 am bonitatem immensam. Secundo, quoniam
 ipse prior dilexit nos. Tertio, quoniam multa no-
 bis beneficia iam impendit. Quarto, quoniā am-
 pliora dare in patria decreuit atq; promisit. Ad **Aug. usi.**
 huius charitatis feruorem extendamus nos sem-
 per, quoniam iuxta doctrinam Augustini, Non
 numerositas operum, non diuturnitas tempo- **Augusti.**
 rum: sed maior charitas, meliorq; voluntas au-
 get meritum. Siquidem quod patet, & quod la-
 tet in diuinis codicibus tenet: qui charitatem ser-
 uat in moribus. Ipsa nanq; aperit, capacemq; ef-
 ficat mentem amantis amati. O domine deus
 meus tu charitas es, tu amor qui nūq̄ extingue-
 ris: tu cor meum accende, tu illud inebria. Quid
 D iij voluor

DIONYSII CARTHV.

voluor, quid discuro, de vno in aliud: qd vago
per multa? Nonne in te solo, o deus sancte ac ado
rande, deus fortis & gloriose, est omnium hono
rum, omniumq; pulchror; & desiderabilium perfe
cta possessio, incōprehensibilis plenitudo, opulē
tia quomodolibet infinita. Quid ergo p̄stātius,
quid amabilius te putauī, vt abstraherē cor meū
a te, & ad caduca illud cōuerterem, concupiscē
do quicq; extra & contra te? Vbi eram cum te
cum non eram: q̄ defluerunt affectus mei, cum
te solum non desiderauerunt? Deus vitæ meæ q̄
vane cōsumpta & infructuose dilapsa sunt tem
pora mea, in quibus sine fructu vixi corā te. Ve
rum deinceps immobiliteē anima mea in te: q̄te
nus sicut desiderat ceruus ad fontes aquarū, ita
desideret anima mea ad te deus.

Inductio ad contemptum mundi ex zelo
honoris diuini. Artic. vndecimus.

1. Reg. 19.

Vicūq; glorificauerit me: glorifica
bo eum, ait dñs. Qui autē contēnunt
me, erunt ignobiles. Ex dei dilectiōe
procedit & oritur zelus diuini hono
ris, seu ingēs affectio honorādi deū.

3. Reg. 19.

Quem zelum habebat Helias, cum diceret: Ze
lo zelatus sum pro dño. Quo enim ardētius deū
amamus: eo intentius cupimus ipsum venerari
in omnibus, alios quoq; ad dei venerationem in
ducere. Etm̄ sicut deus ratione suæ immensæ bo
nitatis est infinitæ amabilitatis: ita vt nullus pote
rit eum intantum diligere, quantum ipse est di
gnus amari: sed in infinitum hinc deficit, sic de
us ratione suæ maiestatis, dignitatis, ac sanctita
tis immensæ, est honorabilitatis. infinitæ: ita q̄
omnis creatura in infinitū occūbit ab exhibitio
ne re

ne reuerentiæ, qua ipse deus dignus est, quantum ex parte ipsius. Hoc viri sancti profunde pensantes, omnem conuersationem suam quantumcunque perfectam nullius arbitrantur momenti: & vt dicunt doctores, Potius deberet homo mortē subire, q̄ vnum veniale peccatum, quantumcunque minutum committere: præsertim quū peccatum in quantum diuinæ derogat maiestati immentæ, sit enormitatis quodammodo infinitæ. Quum itaque deum tanto excellentius honoremus: quāto dignitatis eius intuitu cuncta caduca vana, & transitoria cordialius aspernamur, atq; relinquimus: quatenus ab omnibus absoluti & exonerati, tota, pura, ac libera mente diuinæ maiestatis venerationi & cultui insistamus: patescit, q̄ hi qui zelo honorandi deum, mundum prorsus contempnunt ac deserunt: deum eminenter honorant. Idcirco merentur ab ipso præclarissime honorari, glorificari, extolli. Porro quo minus se occupat homo in multis, eo perfectius intentus est vni enti altissimo: sicque sublimius, diuturnius, atq; syncerius laudibus dei, & cæteris patriæ actibus valet vacare, cunctisq; virtutibus ordinate insistere. Dicit insuper Salomon, *Honora deum de tua substantia, & de primitiis frugum tuarum.* Si ergo ad dei honorationē pertinet partem aliquam exteriorum honorum deo offerre: vtique incomparabiliter plus ad eius spectat honorem, oīa pro eius veneratione & gloria sponte deserere, & seipsum deo totaliter ac deuote offerre. Quod agunt qui mundum præfato mō contempnunt. Vt igitur possis diuinæ maiestatis cultui, venerationi, ac laudi, quantum possibile est incessanter insistere, in eius amorosa contempla

D v tione

tione tranquilla mente quiescere, eius beatitudi-
 ni filialiter cōgaudere, omne temporis vitæ tuæ
 momentum virtuose expēdere; opto te frater di-
 lecte mundum plene despiciere, uniuersa hæc mu-
 tabilia nobili mente transcendere, ad honoran-
 dum deum cordialiter astuare. Nonne infinita est
 vilitas & contemptibilitas huius mundi, com-
 paratione summi & incōmutabilis boni? Non-
 ne demum putas indignum occasione occupati-
 onis terrenæ secularisq; vitæ, a diuinitatis obse-
 quio, ab honore diuino elongari aut impediri: et
 propter vanissimas mundanæ conuersationis li-
 bertates, atq; illicitas actiones, a tā diuinis theo-
 logicarum, ac cæterarū virtutum exercitijs abs-
 trahi. Postremo si modo nunc dicto glorificaueris
 deum, despiciens mundum: vtiq; deus hono-
 rabit te honore præcipuo. Quemadmodū in Esa-
 ia habetur, Si glorificaueris dominum, dum non
 facis vias tuas, & non inuenitur voluntas tua:
 tunc requiem dabit tibi dñs, & implebit splen-
 doribus animam tuam: tunc delectaberis super
 dominum, & sustollet te super altitudinem terre.

Esa. 58.

Hilarius

Hinc dicit sanctus Hilarius, Hoc potissimum de
 beo deo, vt eum omnis virtus, sensus, & substan-
 tia mea loquantur. Ad hoc enim corpus & cor-
 poris membra, animam & animæ vires a Deo
 suscepimus, vt eum per hæc omnia colamus ac
 veneremur. Propter quod dicit Aposto. Rom. vi
 Sicut exhibuistis membra vestra seruire immuni-
 ditiæ & iniquitati: ita nunc exhibete mēbra ve-
 stra seruire iustitiæ in sanctificationem. Hoc au-
 tem est deū dignissime honorare: facere ad eius
 honorē quicquid possibile, eiq; placitū est: & ta-
 men humiliter confiteri q; dignū nihil agamus.

Propter

Propterea scriptum est, *Ecc. 49:* Glorificate dñm quantumcumque poteritis: superualebit adhuc, maior est enim omni laude. Sic ergo charissime teipm & omnia tua, corpus & animā, interiora & exteriora diuino obsequio mancipare ne differas: ne dei donis abutens, p̄ hęc dæmoni & pct̄is deseruias. Qui n. vitijs seruit: dæmonis seruus est.

Quod consideratio beneficiorum dei, p̄ æsertim passionis Christi, ad mundi contemptum nos debet inducere.

Art. XII.

Imitationum domini recordabor, laudem domini super omnibus quæ reddidit nobis, & quæ largitus est nobis secundum indulgentiam suā. Si scire volumus quanta sollicitudine viam salutis quærere atq; incedere, omnia vana mundi q; gaudia spernere debeamus: sapienter pensemus, quid ipse vnigenitus dei v̄sus deus pro nostra salute assumpsit, fecit, & pertulit. *Esai. 67.*

Quum nanq; sit ipse sapientia dei patris, sapientia vtique increata, æterna, genita, & immensa: non sine condigna cā, & maxīma rōne pro nobis tanta assumpsit, egit, & passus est. Qm̄ itaq; pro nostra salute vnicus dei filius deus omnipotēs & perfectus, humanam naturā assumpsit, in mundo tot cōuersatus est annis, tātōs pro n̄ri instructione & redēptione labores sustinuit, & demum acerbissimā mortē perpeffus est: non negligamus nos ipsos: nec propriā parui pendamus salutē. Nō putemus nos remisse et sup̄ficietenus operādo, mūdi uanitatib. inhiādo, itimorate viuēdo posse saluari. Nō sic æterna p̄cna euadit, nec beatitudo cœlestis acq̄rit. Ch̄s siquidē pas. et c. *1. Pet. 2*
nobis

nobis relinquens exemplum, ut sequamur vestigia eius. Necesse est ergo ut eius passioni conformemur, eiq; commoriatur. Nam qui se dicit in

1. Iohan. 2. Christo manere: debet sicut ille ambulavit, & ipse ambulare. Hinc dicit Apostolus, Si commortui sumus: & conregnabimus. Et iterum, Imitatores dei estote, sicut filij charissimi. Sed quid est Christi passioni conformari, Christoq; commori, & eius vestigia seq: nisi vanitates & vitia mortificare, diuino timore corpus configere, libertatem propriam sub diuinæ legis præceptis fortiter coartare, diuinæ voluntati nostram in omnibus subdere? Quum ergo credamus deum & dominum nostrum Iesum Christum in mundo hoc in omni paupertate & patientia, in omni humilitate & mansuetudine, in omni charitate & perfectione vixisse: innumerabiles irrisiones, contumelias, blasphemias, labores & fatigationes patientissime pertulisse: & tandem amarissimum genus mortis subisse: indecentissimum arbitremur, ut domino sic conuersato, afflictio, occiso, seruus eius in delitijs viuat, in diuitijs gaudeat, in mundi vanitatibus se oblectet. Non enim est seruus maior domino suo. Hinc dicit Gregorius,

Gregori⁹. Nihil tam graue quod non æquanimitèr toleretur: si Christi passio ad memoriam reuocetur.

Bernard⁹. Præterea audi sanctum deuotissimumq; Bernardum, in persona Christi te alloquētem: O homo vide quæ pro te patior. Non est dolor sicut dolor quo crucior. Ad te clamo qui pro te patior: vide pœnas quibus pro te afficio: vide clauos quibus confodior: vide quomodo toto corpore pro te extendor. Et quum sit tantus dolor exterior, intus est planctus grauior, quum te tam ingratum

tum experior. Si ista mi dilecte intēta mente per
 pendis, mundū contemnis, concupiscentias fran-
 gis, Christum sequi desideras, cuncta quæ mun-
 di sunt toto corde abhorres, cum his qui in vani-
 tate ambulant permanere recusas. Absit autem
 vt tantis Christi beneficijs sis ingratus. Ingratus
 es, si non gratias agis. Nec gratias agis, si non re-
 cogitas, attendis, & recognoscis. Quum maxi-
 ma ingratitude pars (iuxta Senecā) sit bene-
 ficij collati obliuio. Seneca Omni itaq; die recogita, qd
 ipsemet deus pro tua salute fecit & pertulit. Præ-
 terea alia beneficia dei nobis exhibita adeo mul-
 ta & magna, et pene innumerabilia sunt: vt ex
 consideratione eorum merito accēdi debeamus
 diuino amore, & zelo honorandi deum cum o-
 mni deuotione, affectu quoq; gratias semper a-
 gendi, & deum incessanter laudandi. Nonne a
 deo excelso suscepimus, quicquid sumus siue ha-
 bemus, bona fortunæ, dona naturæ, esse, viuere,
 sentire, intelligere: munera gratiæ, fidem, spem,
 charitatem: septem dona spiritus sancti, sacra-
 menta ecclesiæ, superdignissimum sacramētum
 altaris. Quoties nobis peccantibus deus clemen-
 ter pepercit, quā pie nos præuenit, a quantis pec-
 catis atq; periculis præseruauit, quāta dona glo-
 riæ nobis promisit, quot insuper homines nunc
 æternaliter condemnauit, qui minus quam nos
 peccauerunt. Non beneficiorum tantorum effici
 amur immemores. Sed cū Psalmista humili gra Psalm. 117.
 taq; mente dicamus, Quid retribuam domino,
 pro omnibus quæ retribuit mihi? Agamus quo
 que quod ipse ait, Benedicam dominum in omni Psalm. 35.
 tempore: semper laus eius in ore meo. Pessimum
 etenim uitium est ingratitude: illa præcipue qua
 deo li-

deo liberalissimo immensaque dignitatis benefactori sumus ingrati. Si quis tibi manum aut pedem abscinderet: quantum diligeres eum, quod amputatum tibi restitueret membrum. Si cecus, mutus, surdus, claudusve esses: quantum diligeres qui naturalem defectum curaret. Quomodo ergo deum feruenter non diligis, qui uniuersa bona prefata tibi largitus est, & multo maiora spopondit? Tanta igitur dei munificentia & beneficentia circa te, ad mundi contemptum te incitet: atque ad aggrediendum ea per quae deus potissimum honoratur, inducat. Certum est utique quod quanto quis per naturalia dona magis dispositus est ad virtutes: eo grauius peccat vitiose, mundane, inanisque viuendo. Tu vero in naturalibus optime es dispositus, & ad uniuersas virtutes: idcirco non parum dolendum existimo, quod te ad vitam virtuosam dare retardas.

Incitatio ad mundi contemptum, ex consideratione promissorum dei.

Art. XIII.

Quod in praesenti est momentaneum & leue tribulationis nostrae, supra modum in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis ea quae videntur: sed quae non videntur.

2. Cor. 4. videntur temporalia sunt: quae autem non videntur aeterna sunt. Ex his B. Pauli verbis, mox innotescit quod tribulatio electorum in vita praesenti, quae tuncque diuturna, grauis acerbaque fuerit: tamen futurae retributionis, coelestisque gloriae respectu momentanea fertur & leuis. Incomprehensibilis namque atque perpetua est merces futura. Porro perfectus purissimus

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 24.

rissimusque dei amator est, qui non mercedis intuitu, non propriae utilitatis affectu, non respectu ad seipsum reflexo deum diligit, veneratur, et colit: sed pure propter ipsam dei incomparabilem bonitatem, charitatem, & dignitatem, agit ad eius honorem cum omni diligentia, omne quod potest. Verum si hanc perfectionem nondum sumus assequuti: si tantam deificae dilectionis sinceritatem necdum inuenimur adepti: saltē aeternae & ineffabilis mercedis nobis diuinitus repromissae intuitu agamus viriliter quicquid deo placitum, quicquid perfectius magisque meritorium esse cognoscimus: contemnendo hunc mundum, & omnem eius decorem, delectationem, pompam, prosperitatem, & vanitatem: aggrediendoque in super uiam perfectionis, obseruantiam consiliorum, vitam religiosam. Denique quum deus aeternus sit liberalissima bonitas, ardentissima charitas, munificentissimus remunerator: ergo rationalis creatura quo plura pro deo relinquit, seipsam purius abnegat, se ad dona dei magis disponit, se ipsam deo perfectius integrius ac plenius offert: eo deus gloriosus et pius seipsum illi copiosius rependit, gratiosius infundit, familiarius ingerit, sublimiusque glorificat, multiplicando in ea dona gratiae in praesenti, & dona gloriae in futuro. Hinc siquidem scrip. testatē diuina, Si direxerit homo ad deum cor *Iob. 34* suum: spiritum illius & flatum ad se trahet. Hinc deus misericors, sanctus, & verax contemptoribus huius mundi non solum spondit beatificam atque praecipuam glorificationem in patria: sed copiosam quoque & liberalissimam remunerationem in via praesentisque vita. Vnde saluator in euang. *Mat. xix.* Omnis, inquit, qui reliquerit patrem, vel matrem

DIONYSII CARTH.

matrem, aut fratres, aut agrum, propter nomen
meum: centuplum accipiet, & vitam æternam
possidebit. Quid est centuplum accipiet? hoc est
pro bonis exterioribus, carnalibus, tēporalibus,
quæ reliquit, spiritualia bona, gratiæ dona, sancti
spiritus munera, temporalibus rebus plus cen-
tuplo præstantiora recipiet in hac vita: post quā
æternam possessurus est vitā, & gloriam consu-
matam. Si ergo mi frater adamate, spiritaliter
atq; veraciter cupis ditari, sublimari, ac nobili-
tari: contemne pro dei amore transitoria & ca-
duca: & quicquid mundani homines, spiritū hu-
ius mundi, non spiritum Christi habentes, & ob
id ad ipsum non pertinentes, magnum aut appe-
tibile opinantur: tu aspernare vt lutum vilissi-
mum, imo vt dæmonum laqueum. Si hoc egeris,
spiritus sancti templum eris: tota superbene-
dicta trinitas animam tuam cum omnibus suis
diuitijs inhabitabit. Hoc enim filius dei promisit

Iohan. 9. dicendo, Si quis diligit me, sermones meos serua-
bit, & pater meus diliget eum: & ad eum veni-
mus, & mansionem apud eum faciemus. Felix
anima in qua pater, & filius, & spiritus sanctus
morantur. Adhuc audi quid Christus cōtemp-
tibus mundi promisit, Vos, inquit, qui reliquitis

Mat. 19
Lu. 22 omnia, & sequuti estis me: quum sederit fili-
us hominis in sede maiest. suæ, sedebitis & vo-
super sedes duodecim, iudicantes duodecim tri-
bus Israel. Hoc est quod Paulus disserit, Nescitis

i. Cor. 6. inquit, quia sancti de hoc mundo iudicabunt.
Ecce quam ineffabilis dignitas. Ecce quomodo
honorantur a deo, qui pro eius honore omnia
serunt. Idcirco ait Grego. Quisquis diuini amo-
ris stimulo excitatus, hæc possessa reliquerit: il-
lic p

Gregori.

sic proculdubio culmen iudiciariæ potestatis ob-
 tinebit: vt simul iudex cum iudice veniat, qui cõ-
 sideratione iudicij sese spontanea paupertate ca-
 stigmat. Noli ergo pro his breuissimo tempore pos-
 sidendis, tanta bona deifica æternaliter perman-
 sura amittere. Ecce Christus loquitur, Ego sto ad *Apoc. 3.*
 ostium, & pulso. Si igitur ianua cordis tui ape-
 rueris ei, acquiescendo eius cõsilijs: intrabit in te,
 mentem tuam ingrediens, cõnabitq; tecum, &
 tu cum eo: ita qd diuinis cõsolationibus te fo-
 uebit, spiritualibus delitijs adimplebit, & gusta-
 bis quam dulcis est deus, quam magna est mul-
 titudo dulcedinis eius. Quod seculi amatores gu-
 stare nequiunt. Quippe qui nec spiritũsanctum
 recipere digni sunt. Prout ait saluator apostolis,
 Ego rogabo patrem, & alium paraclctum (scilicet *Iohan. 9.*
 spiritum sanctum) dabit vobis, quem mun-
 dus non potest accipere. Hinc dicit Bernard. Præ- *Bernard.*
 occupatum secularibus desiderijs delectatio san-
 cta declinat: nec misceri poterũt vana veris, eter-
 na caducis, spiritualia tẽporalibus, summa imis:
 vt pariter sapias quæ sursum sunt, & quæ sunt su-
 per terram. Et Augusti. Si habet animus in quo *Augustin.*
 oblectẽtẽ extrinsecus, sine spiritualibus delitijs ma-
 net intrinsecus. Hoc est reuera quod a deo insigni
 verbo gloriosus ait Hieronymus: Si carni, inquit *Hierony.*
 ens, quod libet abscindimus, mox i spiritu quod
 delectat inuenimus. Si exterior euagatio claudi-
 tur, interior ad deum accessus aperitur. Nã quo
 anima minus extra se spargitur: eo per spiritale
 profectum amplius ad superna erigitur. Vt ita-
 que spiritualium supernaturaliumque bonorum
 dignissimam illam nobilitatem valeas spiritu-
 sancto irradiante salubriter contemplari, tempo-
 ralia &

DIONYSII CART.

ralia & terrena hæc parumpende, calca, relinque.
Quia, vt Beda fatetur, qui presentibus & caducis delectantur: diuina atq; coelestia nequeunt contemplari. Qui vero ea tanquam vmbra & puluerem duxerit: velocius ad spiritualia poterit eleuari. Et nunc o dilecte, quoniam diuitias, honorem, & gloriam diligis: non tibi dicere audeo vt diuitias, honorem, gloriamque nulla tenus optes: sed ne fallaces diuitias, munda num honorem, gloriamq; humanam desideres: sed spirituales virtutum diuitias cupias: diuinum honorem, & gloriam quoque coelestem toto cordis affectu requiras. Et vere ditissimus eris præ omnibus mundi

Hierony. dum amantibus. Ideo dicit Hieronymus, Solæ veræ diuitiæ sunt, quæ nos virtutibus diuites reddunt. Si ergo diues esse cupis: veras virtutum diuitias ama, si culmen honoris quæris: ad coelestis regnum festina. Si gloriam dignitatis desideras: in supernâ angelorum curiam ascribi labora.

Gregori. Hoc est sane quod dicit Gregorius, Contemne diuitias, & locuples eris. contemne honores, & eris gloriosus: despice temporalem quietem, & habebis æternam. Facile contemnit omnia propter

deum: qui ad sui ipsius peruenit contemprum. Qui hæc fecerit: dicere poterit cum diuino Apostolo,

Phiip. 3

Omnia detrimentum
feci, vt Christum
lucrifaciam.

Prouocatio ad mundi contemptum, ex eo qd ipsemet Christus verus homo & deus perfectus, in propria persona hoc ipsum consuluit.

Gen

Ens absq[ue] consilio est, & sine prudētia. Vtinam saperent & intelligerent, ac nouissima prouiderēt. Iuxta Philosophum, addiscentem oportet credere. Et, Esaiā testante: Si non cre-

Dente. 30.
Philosop.
Esai. 7.
Prou. 1.
Eccl. 6.

diderimus, non intelligemus. Ideo autem Salomon dicit, Fili mi audi disciplinam patris tui.

Et iterum ait scriptura: Cum videris sensatū statim euigila ad illum. Et item, Non te prætereant narratio seniorum: sta et ex corde coniungere sermonibus sapientum. Si ergo sapientibus viris est præbendus auditus, si eorum verbis credendum est, & acquiescendum eorum consilijs: nonne incomparabiliter plus credere, consentire, & acquiescere congruit soli sapienti deo, qui est ipsa in se subsistens, idealis, separata, æterna sapientia?

Quoniā ipsemet ergo deus verus, dei patris vnicus filius, propter nimiam suam charitatem qua dilexit nos, descendit in mundū, nostrā naturā hypostatice seu suppositaliter assumēdo, hoibus visibiliter apparendo, cum eis conuersando, velle loquendo: congruentissimum est vt eius consilia diligentissime audiamus, eisq[ue] si res ipsa permittit, acquiescamus. Porro Christus (vt constat ex dictis) mūdi contēptum multipliciter & affatim consuluit, præmia pollicendo, subsidium promittendo, seipsum exemplum præbendo. Quod & sancti apostoli & euangelistæ clarissime docuerunt.

1. Ioha. 2. 5
1. Co. 1. 2. 7
Gala. 6.
1. Timo. 6.

Eius ergo consilio acquiesce: præsertim cum ipse sit via & veritas, qui optime noverit viæ nostræ discrimina, & quid nobis magis expediat. Cum summe nos diligat, pro quorū salute dignatus ē mori: certissimū est q[uo]d fidelissima

E. ij eius

eius sint cōsilia. Efficere ergo eius discipulus, eius
saluberrimam in omnibus assequendo doctrinā
vt tanto beatius atq; iucundius videas eum in
patria, quanto nunc plenius credis, et acquiescis
ei in via. Deniq; si angelus de cœlo descendens
tibi visibiliter appareret ac diceret, Ecce dei volū-
tas seu consilium est, vt mundum contempnas, &
ordinem intres: nonne mox acquiesceres? Nun-
autem non angelus, non legatus: sed ipsemet de-
us deorum, creator angelorum, dominus vniuersi
forum aduenit: tibi quoq; consilium dedit de mū-
di contemptu, perfectionisq; statu. Quod namq;
adolescenti illi diuiti, qui ab exordio iuuentutis

Mat. 19. suæ omnia mandata decalogi custodiuit, consu-
lendo dixit saluator, Vnum tibi deest. Si vis per-
fectus esse, vade & vende omnia quæ habes &
da pauperibus, & veniens sequere me, & habebis
thesaurum in cœlo: hoc idem cōsulit tibi, quod
forte mandata diuina ab initio iuuetutis tuæ
obseruasti in omnibus. Forsitan dices, Nunquid
omnes possunt religionem intrare, aut mundum

Ecd. 1. omnino relinquere? Stulta est ista obiectio, con-
niens stultis, & mūdānis, & vitiosis hominibus.
De quibus Salomon loquitur, Stultorum infinitus
est numerus. Sancti quoq; doctores tali obiectio-
ni plenissime respōderunt, quoniam aliter
dicandum est de eo quod requiritur ad conserua-
tionem indiuidui, et de eo quod requiritur ad
conseruationem speciei. Manere autem in seculo &
generare, terramq; colere, non ad indiuidui
speciei conseruationem exigitur. Ideo non oportet
vt vnusquisq; id faciat, nec excusare se debet
quispiam a perfectionis statu aggrediendo, dū
modo aliter idoneus fuerit. Porro si tu religio-

nem in

nem intraueris, nunquid ob hoc mundus deficiet? Nunquid propter te derelinquetur terra, aut transferentur rupes de loco suo? Sapientissimi ergo consiliarius, qui est magni consilij angelus, acquiesce consilijs, vt te ipsum ab infinitis periculis excutere possis. Viamq; compendiosiore, tutiorem, tranquillio, ac magis meritoriam ambulare, donec gaudium domini dei tui merearis intrare.

De mundi contemptu, exemplo

Christi.

Artic. decimusquintus.

Locutus est Iesus, Ego sum lux mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris: sed habebit lumen vitæ. Ioh. 8.

Quemadmodum Leo papa scitissime me asserit, Tota victoria saluatoris quæ & diabolum superauit & mundum, humilitate est concepta, humilitate confecta. Christus insuper, sicut ait Bernardus, in omnibus id elegit, quod carni molestius est, & quod humilitatē magis prætendit. Bernard. Nam & pauperem matrē elegit, de qua medio hyemis, medio noctis, alieno in loco, vili in stabulo, voluit nasci. Natus quoq; in uolutus est pannis, & in præsepio inclinatus. Insuper cum esset diues, & superditissimus ceu verus, summus, omnipotens deus: propter nos factus est pauper, & a deo pauper, vt dicat: Volucres cæli nidos habēt, & vulpes foveas, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet. Mat. 8. Quantas vero a Iudæis passus est persecutiones, euangelistæ testantur. Iam siquidem dixerunt ei: dæmonium habet & insanit, homo vorax, potator vini, amicus publicanorū, in principe dæmoniorum eijcit dæmones. Non est hic homo a deo, &

D O N Y, C A R T H V S I.

Ioha. 9.
& 8. nos scimus, quia hic homo peccator est. Nūquid
interficiet semetipsum? Iam volebant eum præ-
cipitare, iam lapidare, tandem turpissima eum
morte peremerunt. Sed quid in omnibus his agit,
innocens dei agnus, filius patris æterni? Pacien-
tiam habuit: reddidit bona pro malis, verbū salu-
tis loquebatur ingratis, pro crucifixoribus exora-
uit, tanq̄ ouis ad occisionem ductus est & tanq̄
Esa. 53. agnus coram tondente obmutuit. Coram Pila-
Mar. 15. to insuper & Herode falsissime accusatus, nihil
respondit. Factus est deo patri obediens vsq̄ ad
mortem. Seipsum dedit pro nobis oblationem et
hostiam. Vulneratus est pro peccata nostra
eatenus q̄ in cruce distentus, diris clavis cōfixus,
vt dinumerarentur omnia eius ossa. Sic q̄ oportet
Christum pati, & intrare gloriā suam. Quis
ergo nobis incumbit si veri christiani, & de nu-
mero saluandorum esse optamus: nisi vt Christo
paupertatem vtcunq̄, eiusq̄ humilitatem, paci-
entiam, charitatem sectemur: proprium corpus
per opera poenitentię castigemus: carnem nostrā
cum vitijs & concupiscentijs crucifigamus: ar-
ctam viam cum sollicitudine & timore incedere
festinemus: non vincamur a malo, sed malum in
bono vincamus: nulli malum pro malo red-
damus: non in delictijs miserabilem carnem no-
stram alamus: nulli leuitati, vanitati, aut iocū
locum præstemus? Quod qui egerit, mundum fe-
liciter spernit: seipsum laudabiliter vincit, discit
q̄ a Christo q̄ mitis est & humilis corde. Præci-
bus quippe oportet, vt tota cōuersatio nra in ve-
ra humilitate fundat̄. Propt̄ q̄d Leo papa sapi-
tissime loq̄t̄, Tota ingens chr̄ianæ sapiētiae disci-
plina nō in sapiētia vbi, nō in astutia disputādi
neq̄ in

in appetitu laudis & gloriae: sed in vera & voluntaria humilitate consistit, quam dominus Iesus ab utero matris usque ad supplicium crucis pro omni fortitudine & elegit & docuit. Ex his constare opinor quam vere sit quod ait Cyprianus, **Tota** vita hominis christiani, si secundum euangelium viuat, crux est atque martyrium. Et itidem veraciter dicit Chrysostr. Christianus nemo recte dicitur, nisi qui Christo moribus conformatur. Ita quod mi dilecte si Iesum Christum saluatorem nostrum esse cognoscimus ac dominum: erubescamus ei non conformari. Verecundemur delicate, molliter, atque carnaliter viuere: humanis fauore & laude gaudere, propria commoda quaerere, vano superbo corde incedere. Vita nostra media est inter vitam angelorum & pecorum. Si secundum carnem viuimus: bestiis comparamur. Si secundum spiritum: angelis sociamur. Quod si spiritualibus vitis subiacemus, elationi, ambitioni, vanae gloriae, vanitati nephariae: non iam brutis, sed daemonebus copulamur. Praesertim cum spiritualia vitia, loquendo in genere, carnalibus sint vitis grauiora. Vis scire quae vere christianus dicatur? Aug. audi dicentem: Ille vere christianus est, qui omnibus facit misericordiam, qui nulla mouetur iniuria, qui alienum dolorem sentiat ut proprium, cuius mensam nullus pauper ignorat, qui coram hominibus inglorius habetur, ut coram deo & angelis glorietur, qui terrena contemnit, ut possit habere caelestia, qui miseris succurrit & condolet, alienisque fletibus ad fletum mouetur. Itaque emundemus nos ab omni iniquitate carnis & spiritus: & Christum regem nostrum vitam timorata ac fructuosam viriliter imitemur.

Cyprian.

Chrysostr.

Augustin.

DIONYSII CARTHV.

Omnem iram, indignationem, animositatem, carnalitem penitus detestantes, quatenus conuersi efficiamur vt paruuli.

De his, quæ nos ad mundi contemptum inducere debent, ex parte nostri. Et primo, q̄ consideratio periculorum nostrorum ad hoc inducit.

Articulus decimus sextus.

Luc. 21.

Igilate itaq̄ omni tempore, orâtes vt digni habeamini fugere omnia q̄ ventura sunt mala, & stare ante filium hominis. Iam dictum est de his, quæ ad mundi contemptum indu-

Gala. 1.

cunt ex parte dei. Restat nũc loqui de ijs, quæ ex parte nostri ad hoc ipsum inducere debent. Cum ergo in medio laqueorum positi sumus, & hostibus vndiq̄ circumuallati, atq̄ domestico hoste, videlicet propria carne contra spiritum concupiscente circumdati. Imo, secundum Apostolum, non est nobis colluctatio aduersus carnẽ & sanguinem, sed aduersus aëreas potestates, seu demones. Non q̄ nō sit nobis aliqua colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed quod maior ac principalior colluctatio nostra est contra demonum tentamenta, qui sunt infatigabiles callidissimi, & crudelissimi æmuli nostri, aiarum nrarum ruïnã & condẽnationem audivissime cupientes. Hinc constat, q̄ diris atq̄ innumeris circumuallamur piculis. Quid ergo cōsultius, qd tutius siue salubrius: nisi locũ refugij q̄rere, urbẽ munitam intrare, locũ tranquillum expetere, i q̄ inueniãt tot adiutores, q̄t cohabitatores, oēs spūalibus armis armati, et ad bella cōtra peccata prōptissimi? Quis vero est locus iste, & ciuitas hæc: nisi

DE ARCT. VIA SAL. Fo. 29.

congregatio deuotorum, quorum est in domino
cor vnum & anima vna, quorum vnusquisque
verbo, oratione, exemplo, alium trahit ad melio-
ra, qui virtutibus pro armis vtentes singulis vi-
rijs, singulas & congruas opponunt virtutes? Ec
ce enim q̄ bonum & quam iucundum habitare
fratres in vnum. Quia, vt Salomon loquitur, Si
vnus ceciderit: fulcietur ab alio. Habent quoq̄
quotidiana & optima medicamina & vnguen-
ta (id est, remedia) contra demonum tentamen-
ta, vitiorūq̄ vulnera. Quæ utiq̄ remedia sunt,
quotidiana confessio, superioris increpatio, in-
structio, consolatio, obseruantia regularis, sacræ
vigiliæ, abstinentiæ, disciplinæ, orationes conti-
nuæ, meditationes deuotæ. Deniq̄ sicut vnus in
seculo trahit alium ad peccata: ita in congrega-
tione religiosa vnus allicit alium ad virtutes. Et
sicut secularis societas maxime obest: sic ista ma-
xime prodest. Propter quod Salomon dicit, Fra-
ter qui adiuuatur a fratre, quasi ciuitas munita.
Et Psalmista, Cum sancto sanctus eris, & cum
peruerso peruerteris. Hoc est quod hortatur scri-
ptura: Cum viro sancto assiduus esto, & quem-
cunq̄ cognoueris obseruantem timorem domi-
ni, cuius anima est secundum animam tuam. In
seculo homo frequētius cadit, tardius surgit, gra-
uius in anima vulnerat, difficiliusq̄ sanatur, de-
ficit magis, proficit minus. Porro in claustro seu
congregatione deuota omnia ista (ut docet Ber-
nardus, & experientia certa demonstrat) opposi-
to modo se habent. Nam labitur rarius, surgit ue-
locius, leuius in anima læditur, faciliusque sana-
tur, minus deficit & amplius crescit. Considera
consideratione profunda, qualitatem & quan-
E v tita-

Psalm. 133

Eccle. 4

Prover. 18

Psalm. 17

Eccle. 37.

Bernard^o.

DIONYSII CARTH.

est aem, multitudinem & magnitudinem periculi tui. Certe si periculum istud de temporalium esset rerum amissione, de confusione vel afflictione, seu infirmitate transitoria, aut etiam de presentis vitæ amissione, seu morte corporali, quavis durissima: tolerabile esset, nec ita sollicitaret pro te. Nunc autem periculum istud est de summi immensi & incommutabilis boni dei altissimi, & æternæ felicitatis irrecuperabili amissione: et item de sempiterna damnationis infernalis æternæ a deptione. Si istud periculū non attendis, nec vehementer formidas: nō habes illuminatos animæ oculos, nec viuam claramque fidem: sed mortuam & obscuram. Nonne periculum istud incomparabiliter magis timendum est omni damno, confusione, cruciatu, languore, a duersitate, & morte temporali? Itaq; si in die iudicij tui particularis ac vniuersalis vis esse securus atq; saluandus: noli nunc esse securus, inaniter lætus & intimoratus: sed formidolosus, operosus, sollicitus. Quod si feceris: tunc utiq; tutus eris & saluus. Deniq; quoniam Salomone attestante igno-
Ecclesi, 8 ramus, an amore dei digni simus an odio, sed omnia in futurum reseruantur incerta: debemus semper esse custoditi & anxij coram deo, ne eius odium & tam infinitum æternæ calamitatis incurramus periculum. Præterea quædam peccata secundum doctores, utputa vitia carnis, melius vitantur & superantur per hoc, quod homo elongat & abstrahit se ab huiusmodi vitiorum materia. Quomodo ergo hæc vitia, eorumque filias superabis, non fugiendo eorum materias: sed cum his qui talibus vitijs infelicitate ser-

uunt

uiunt commanendo, socialiter conuersando, ve-
 scendo, vndique deambulando? Vt enim Hu-
 go testatur, Impossibile est quempiam peccata
 vitare: nisi peccatorum occasiones deuitet. Qui
 ergo cum his qui spaciosam latamque perditio-
 nis ambulant viam quotidie conuersatur, eis-
 que in vestitu, cibo, potu, verbis, & iocis, ac cæ-
 teris leuitatibus conformatur: quomodo, inquã,
 grauiora illorum vitabit facinora: quomodo
 illis tam erronee & late incedentibus, ipse in ar-
 cta via & recto permanebit itinere? Absit, vt
 tantæ te arbitreris perfectionis, vt hoc possis:
 quum scriptum sit Ecclesiast. decimo tertio: Qui
 tetigerit picem, inquinabitur ab ea. Et, Qui com-
 municauerit superbo, induetur superbiam. An
 non simili ratione: qui communicauerit luxu-
 rioso, induetur luxuriam? Augustinum audi, Vi-
 di, inquit, cedros libani, de quorum casu non
 magis suspicabar, quam de ruina Hieronymi
 & Ambrosij, cecidisse. Breuiter dico: quanto
 ista animæ tuæ pericula minus perpendis, quan-
 to in seculo amplius prosperaris, quanto car-
 nem tuam mox morituram delicatius nutris,
 quanto voluntatis tuæ libertatem plus seque-
 ris, quanto temporis tibi concessi amissionem
 minus curas, quanto amplius nunc gloriaris, ri-
 des, vagaris: tãto veraciter miserabilior es, gra-
 uiusque descendus. Et quanto propriam cæcita-
 tem, iniquitatem, & negligentiam minus deplo-
 ras: eo plus deplorandus es. Nunc itaque aman-
 tiss. frater excute teipm a tãtis periculis, fuge ho-
 stē animæ tuæ, hūc mundū immundū. Conuerte
 re cōuersione plenaria & perfecta ad dominum
 deum

Augustis.

DIONYSII CARTHV.

deum tuum, relinque pro amore eius omnia bona mundi: & dabit tibi omnes diuitias cœli.

Quod contemnendus est mundus propter difficultatem consequendi salutem in eo.

Arti. X V I I,

Matt. 7

Mais qui audit verba dei, & nō facit ea: similis est viro stulto, qui ædificauit domum suā super arenam.

Venerunt flumina, et flauerūt venti, & irruerunt in domum illam: & fuit ruina eius magna. Sācti patres

Bernardus

comparant mundum istum magno mari, turbulento, tempestatibus pleno. Porro secundum Bernardum tripliciter tendunt hoīes per mare hoc, seu mundum istum. Scilicet ponte, nauī, vado.

Ponte transeunt, qui compendiosiores securioresq; semitam elegerunt: quemadmodum religiosi, suo superiori humiliter, & regulæ suæ, statutisq; sui ordinis obediētes. Hi nanq; propriam voluntatem (quæ sola in inferno ardebit) abnegant & relinquunt: malētes regi & subesse, q̄ regere & præesse. Hac uia te cupio proficisci, quæ vere tutissima & nimis est meritoria. Nam insuper transeūt viri virtuosi, qui & alijs præesse, & exteriora disponere compelluntur: quibus diuersæ inquietudines oriūtur. Vnde lignam, scœnum, stipulam (hoc est venialia) dicuntur colligere secundum Thomam. Pro quibus venialibus subditi quotidie per frequentissimam cordis sui eleuationem ad deum satisfacere tenentur. Seculares vero tendunt vado: hoc est, per medium fluctuum huius maris. Ideo difficillime et vix euadunt. Vnde signum difficultatis saluationis eorum, secundum Hieronymum, est paucitas euadentium.

Thomas

Hieronym

rum, secundum Hieronymum, est paucitas euadentium.

den

dentium, & multitudo pereuntium. Quum enim
 seiplos negotijs seculi superflue implicent, suosque
 affectus transitorijs alligent, nec ea deuient per
 quæ processus ad deum tardatur, aut penitus im-
 peditur: sed vanitatum inquietissimæ tumultua-
 rioni adhæreant: palam quæ quasi per medium a-
 quarum sine vehiculo gradientur. De hoc Hu-
 go in libro suo de vanitate mundi pulchre & no-
 tabiliter ait, hoc modo: Considera mundum hunc Hugo.
 vniuersum, propter mutabilitatem suam, quasi
 diluuium quoddam decurrentium aquarum: &
 amatores mundi, quasi naufragos quosdam, qui
 merisi in pelagi huius profundo, deorsum rapiun-
 tur, & feruntur in præceps. Deum quoque apud
 quem omnia immutabili æternitate consistunt
 contemplare, quasi sursum in summo. Mundum
 vero quasi deorsum in imo. Deinde cõsidera hu-
 manum animum velut in medio collocatũ: qui
 conditionis suæ excellentia mutabilitati mundi
 supereminet: & ad diuinæ naturæ immutabili-
 tatem nondum pertingit. Si ergo animus homi-
 nis his quæ deorsum transeunt, se per amorem vel
 cupiditatem immerferit: statim per infinitas di-
 stractiones rapitur, & a seipso quodammodo diuisus
 dissipatur. Tanto autem amplius in vnum
 colligitur: quanto magis ima, terrenamque deserens,
 cogitatione ac desiderio sursum leuatur, donec o-
 mnino immutabilis sit, quum ad illam vnã sum-
 mam atque immutabilitatem diuinam peruene-
 rit. Denique quum animus hominis se per terre-
 norum amorem deorsum inclinat: in fluctibus
 seculi naufragatur, mutabilibusque admixtus in-
 ter labentia defluit: gemino quoque salutis pericu-
 lo, & per affectum infimorum profunde demer-
 gitur.

DIONYSII CARTH.

gitur: & per occupationem plurimorum late dissipatur. Si vero sursum ab amore presentium, per desiderium se erexerit æternorum, cogitationesque suas ad seipsum collegerit: iam quodammodo in rerum fluctibus superenatat, & cuncta transitoria tanquam subterlabentia calcat. Sic igitur animus hominis seipsum quasi in tuto reponat: se supra se ad deum leuando, ad seipsum quoque intra se redeundo: quatenus per considerationem prædictam supra mundum erectus, pericula mundi aspiciat: & se illa quodammodo euasisse gaudeat. Hoc autem est arcam cordis, seu spiritalem nauem intrare: cuius adminiculo fluctus huius seculi, quibus iactamur, feliciter euadamus. Calca igitur & contemne transitoria & caduca: & ecce de diluuiio emeristi. Considera demum, & iugiter meditare celestia tuæ redemptionis sacramenta, diuinæ pietatis beneficia tibi impensa: & arcam cordis, ac nauem præfatam intraisti. Deinde mundus convenientissime comparatur campo latissimo, crudelissimis latronibus pleno: in quo plurimi iugulantur, paucissimi vero euadunt non sine vulneribus multis. Et quod deterius est, cæpi huius ambulatorum, se mutuo tradunt in manus latronum: dum vnus alium ad vitiorum inducit ruinam, per quam diabolicam incidit manum. Si ergo dilecte mi non auderes proficisci per campum hominibus latrocinantibus, temporalem mortem inferentibus abundantem: quomodo audes per mundi abrupta, & seculum istud nequam deambulare, in quo tot a demonibus suppeditantur, & sempiterna supplicia illabuntur. Insuper comparatur hic mundus syluæ incensæ, cuius pene omnes arbores comburuntur.

Nunc

Nunc enim videmus, quomodo charitas dei in hominum animabus refriguit, quomodo amor mundi inualuit, quomodo ignis concupiscentiae, feruor superbiae, flamma auaritiae homines incendunt, ita quod pene omnes quae sua sunt quaerunt: non quae Iesu Christi. De carnis exquisita sustentatione, non de animae puritate, & cordis custodia sunt solliciti. Potius quaerunt praesentis vitae incommoda quam gehennae aeterna euadere praeter cetera tormenta. Quomodo ergo non curas hanc syluam sine mora exire, ne comburaris in ea igne prauitatis & culpae. Postremo ad tantum lapsum, nunc deuenit ecclesia in vulgo & clericis: quodque deflendum est magis, etiam in religionibus multis: ut ipsa ecclesia comparetur merito ciuitati antiquae, maiori ex parte collapsae, deuictae, destructae, in qua vndique hostibus patet ingressus. Non ergo securum est habitare in vrbe huiusmodi: sed ad loca confugiendum munita: quemadmodum insegutum esset manere in claustro regularibus obseruantijs destituto. Si in super fragilitatem nostram rite pensesmus, quam proni ad mala & tardi ad bona: quaeremus locum salutis animae aptiorem, occasiones peccandi vitantes.

Phil. 2

Excitatio ad mundi contemptum, ex consideratione profectus inde nascentis, & ex desiderio verae, ac diuiniae perfectionis.

Art. XVIII.

Vdi filia & vide & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, Psalm. 44 & domum patris tui: & concupiscent rex decorem tuum. Verba haec quaeuis ad literam exponantur de ecclesia quae est

quæ est sponsa Christi vniuersalis: vel de virgine
gloriosa, quæ est sponsa Christi singularis: mora
liter tamen exponuntur de qualibet anima de-
uota, quæ est sponsa Christi particularis. Omnis
namq; anima, secundum Augustinum, aut Chri-
sti sponsa est, aut diaboli adultera. Ait ergo san-
ctus propheta vnicuiq; animæ fideli, Oblivisce-
re populum tuum & domum patris tui. Hoc est,
terrena ista pro deo contemne, cognatos, propin-
quos, & omnem carnalem affectum relinque: vt
tota tua affectio sit ad deũ, spiritualibus donis de-
teris, omni virtute & gratia adoreris. Quo em̄
mundana magis perfecte & prompte contem-
pseris: eo cœlestibus bonis copiosius fulcieris.

Gregori⁹. Hinc Gregori, Pulchre, inquit, a creaturis amo-
rem retrahit: qui in creatorem omnis pulchritu-
dinis fontem cordis passibus tēdit. Si ergo o ani-
ma christiana hæc feceris: concupiscet rex regũ,
dominus vniuersorum Christus vnigenitus Dei
decorem tuum, id est, interiorē tuum ornatum,
reformationem internam, sapientiæ tuæ clarita-
tem, charitatis ardorem, omniumq; virtutũ tua-
rum fulgorem: dicet tibi illud ex Canticis, Quam

Cant. 4. pulchra es amica mea & decora. Imo te tã pul-
chram ac splendidam diliget, te cœlesti lumine,
& fructibus spūs sancti fœcundabit, te sibi æter-
naliter sociabit, vt ad libitum ipso dulcissime at-
que plenissime perfruaris, in quo totius beatitu-
dinis vera plenitudo consistit. Nimirum delitiæ del-

Prou. 8. sunt esse cum anima tali: eamq; quotidie exube-
rantiori gratia decorabit, piissimã visitatiõe ex-
hilarabit. Tanti igitur profectus intuitu, tanta
nobilitatis affectu contemnamus ex corde hunc
mundum vanissimum, & omne variabile, indige-
gens,

gens, & caducum a deo altissimo abstractiuum. Quippe quod nostrum nequit satiare, contentare, aut felicitare affectum. August. id sic protestā Augusti
 te, Ad imaginem dei creata rationalis anima ceteris omnibus occupari potest: repleti non potest. Capacem enim dei, quicquid deo minus est non replebit. Et rursus, Domine (inquit) fecisti cor nostrum propter te, & inquietū est donec perueniat ad te. Atqui satis iam dictum est, quod anima nostra quo magis in terrenis distenditur, temporalibus occupatur, mundanis afficitur: eo minus occupatur, colligitur, & afficitur circa deum. Vt ergo indefinenter queat occupari in deo per contemplationem sinceram, dilectionem feruētē, meditationem profundam, orationem frequentem, laudem & gratiarum actionem precordiale: auertamus eam ab vniuersis que mundi sunt, & diuinę liberalitati eam cōtinuo substernamus et applicemus. Sic etenim mirabiliter crescet in gratia dei. Hanc veram, deiformem ac nobilem perfectionem, omnibus bonis seculi huius incomparabiliter desiderabiliorem ac prestantiorem sic impense affectemus, amemus, & conseruemus: ut eius desiderio & amore mundum, & quę mundi sunt, integerrime contemnamus tanquā nihilum & inane. Neque putemus nos aliquid magnum peragere, si pro tam diuinis & supernaturalibus bonis terrena & infima relinquamus. Sed deo humiliato spiritu gratias decantemus, quod corda nostra docuit, illuminauit, erexit, ad deserendum & cognoscendum vanitatem & vilitatem omnium mundanorum. Vere siquidem beati sunt, quos tu Plal. 93.
 domine ita docueris, ad mundi contemptum induxeris, ad spiritualis vitę perfectionem promoueris.

F

ueris.

DIONYSII CARTHV.

ueris. Nonne mi frater ingeniose, obtenebratam tibi mentem habere videtur, qui his lectis, auditis, & cognitis ad mundi despectum non prouocatur, ad deiformem perfectionem præactam non inflammatur? Noli ergo amore minimorum amittere maxima. Noli plus oblectari in creaturis, quam creatore. Noli mundo tenacius inhaerere, quam deo. Ecce mundus transit & concupiscentia, vanitas, gloria eius. Qui autem facit voluntatem dei manet in æternum.

Quod quatuor nouissimorum intenta consideratio ad mundi contemptum eminenter inducit.

Articulus XIX.

Excl. 7.

Memorare nouissima tua, et in æternum non peccabis. Non iam duntaxat lapidei, sed et ferrei cordis est, quæ ad dei timorem & mundi contemptum, ad uitæ emendationem, ad mentis custodiam, nec horror diræ mortis, nec

uini iudicij pauor, nec infernalium tormentorum sempiterna acerbitas, neque cœlestis patriæ infinita felicitas incitant & perducunt. Si credis, imo si scias te moriturum, & horam prorsus ignoraueris quoque post hanc vitam non esse statum aut tempus merendi: cur villo momento bene agere prætermittis? cur aliquam horam infructuosam pertransis? cur in tali statu esse præsumis, in quo mori non audes? Fac ergo dilecte quod Salomō ait

Eccl. 9. Quicquid manus tua potest, instanter operare. Quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo properas. Non imple

sur

DE ARCTA VIA SALV. 340

tut in nobis quod denuo loquitur Salomon de negligentibus & iniquis, Sicut capiuntur pisces hamo, & aues laqueo: sic capiuntur homines tempore malo, cum eis extemplo superuenerit. Mortis ergo horrorem, diuini iudicij expauescendum, difficilissimumque discrimen, ardentis gehennæ metum, ab oculis cordis tui elongari nequaquam permittas. Dicit namque Hieronymus: Nihil sic reuocat a peccato, quam frequens memoria mortis. Et sicut ait Chrysostomus: Fallax est hic mundus, finis dubius, exitus horribilis, iudex terribilis, pœna interminabilis. Denique (ut refert Ambrosius) etiam Plato asseruit omnem sapientum vitam esse meditationem mortis. Premeditemur ergo quotidie quid sumus futuri. Qui se iugiter pensat moriturum, spernit presentia, & ad futura festinat. Idcirco autem deus latere nos vitæ voluit finem, diemque mortis nostræ esse nobis ignotum, ut dum semper ignoratur: semper proximus esse credatur, & tanto quisque sit feruentior in operatione, quanto magis incertus est de vocatione. Noli lachrymarum causam tripudiando peragere, & mortis tuæ negotium ridendo exequi inconulte. Cum surgitur diluculo, non putes ad vesperum te peruenturum. Cum ad quiescendum te in lecto posueris: non de auroræ præsumas aduentum. Sicque facillime ab omni te refrenabis affectu mundano & vitio. Aduerte quod cito adueniet hora, ut ex hac vita ad ignotam transeas regionem: mox quod tum metuendissimo tribunali summi dei te oportebit astare. Tunc tempus omissum & neglectum infructuose, recuperare non poteris: nihilque te iuuare aut consolari valebit eorum que nunc inordinate diligis, iniusteque agis.

Idem

Hierony

Chrysoft

Ambrosi

Plato

R ij Tunc

DIONYSII. CARTHUSII.

Tūc dolebis te tam intemperate vixisse, omis-
tor bona, & commisisse tor mala. Nunc autem
pariter pœnitentiā agamus dignam. Sic modo
Christum iudicem veneremur, vt tunc ab ipso
uerēter suscipiamur. Sic iam propter peccata no-
stra tristemur, vt tunc ab ipso æternaliter conso-
mur. Præterea si diuini iudicij districtiōem per-
pendis, omnem seculi vanitatem protinus desol-
cis, atq; ad vitam pœnitentialem occuris. Et tūc
in hora iudicij stabit mundus in igne conflagra-
tionis, qui & reprobos tunc exuret. Christus in æ-
re residebit: vniuersi ordines angelorum a stabunt
visibiterq; parebunt, & omnes ciues cœlestes. In-
cebunt reprobi in terra quam amauerūt cū ho-
rendis suis corporibus, obscuris, grauissimis, quæ
tūc deformiora horribilioraq; erunt, q̄ tunc quæ
do pro media parte in monumentis a vermibus
erant corrosa. Aderit vniuersitas dæmonum, &
omne genus humanum. Tunc singulorū vita
singulis innotescet. Vt omnes simul iustissimum
se dei iudicium recognoscant. Quid tunc anxie-
tatis, quid pœnæ, quid intolerandæ miserie in-
erit impijs, se in æterna inferni tormenta mox p-
ijciendos videntibus? Statim nanq; prolata
rentia: Ite maledicti in ignem æternum: terra
suum aperiet, deglutiet eos, corruentq; in profun-
dissimum lacum inferni, in quo æternaliter det-
nebuntur conclusi. Huius iudicij imaginatio
reat te & me, quomodo terruit sanctum Hiero-
Quotiens (inquit ipse) diem illum considero: cor-
corpore contremisco. Siue enim comedo, siue bi-
bo, siue aliquid aliud facio, semper videtur tuba
illa terribilis sonare in auribus meis: Surgite m-
tui, venite ad iudicium. Rursus ait idem doctus
sanctus

Mat. 25.

Hierony.

sanctissimus, Iudicaturus domino lugubre mundus immugiet, & tribus ad tribum pectora feriet: potentissimi quondam reges nudo latere palpabunt: adducetur cum suis stultus Plato discipulis. Tunc Aristotelis argumēta non proderūt, cum venerit ille filius pauperculæ questuariae iudicaturus fines terræ. Tunc a dextris erunt peccata nos accusantia; a sinistris dæmonum infinita turba accusare promptissima: subtus horrendum chaos inferni, supra aperti scissiq; coeli, in aere iudex iratus, foris mundus ardens, intus conscientia vrens, vbi etiam iustus vix saluabitur. *1. Pet. 4.*
 Heu miser peccator sic deprehensus, quo fugiet? Impossibile erit latere, & intolerabile apparere. Hæc videntes damnandi turbabuntur timore horribili, ingemiscētes præ angustia spiritus, & dicentes, Errauimus a via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis. Lassati sumus in via *Sapient. 5.*
 iniquitatis. Potius mi dilecte nūc eligamus cum electis mundi delitias abhorrere, pœnitentiæ opera exercere, deo cum debita reuerentia, timore, & puritate deseruire, q̄ tantam calamitatem incurrere. Præterea quicumq; pœnas inferni diligenti profundaq; mente reuoluit, omnem seculi vanitatem & laudē atq; peccata proculdubio abhorrebit. Quid enim est in carcere infernali, in medio ignis feruidissimi, in lacu tam miserabili sine spe liberationis æternaliter claudi, ineffabiliter cruciari, innumerabilibus pœnis affligi? *Gregori.*
 Vt em̄ Greg. profitetur, erit in inferno intolerabile frigus, inextinguibilis ignis, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, tenebræ palpabiles, flagella cędentium, horrida visio dæmonum, confusio peccatorum desperatio omnium bonorum, odi-

D O N Y, C A R T H V S I.

um omnis boni honesti, inconuertibilis auersio
 a bono summo, & inauertibilis ad bona cadu-
 ca conuersatio. Quoniam licet in inferno sit sti-
 mulus poenitentis: nulla tamē erit ibi correctio
 volūtatis: a quibus ita culpabitur iniquitas sua, ut
 nullatenus possit ab eis diligi vel desiderari iusti-
 cia. Et quid opus est de isto agmē verborū inducere?
 Tu ipse oculis fidei tibi describe profundissimum
 lacum, omni miseria plenum, omni tempe-
 state, clamore, v'lulatu, desperatione plenissimū,
 æstuantissimo igne feruentem, dolorosissimis ha-
 bitatoribus abundantem. Considera diligenter
 quid sit in lacu tali æternaliter cruciari, in igne tā
 æstuosius flagrante incēdijs sine fine torqueri, hor-
 ribilissima demonum & omnium damnatorum
 visione, societate, calamitate afflicti. Lacus
 iste infernus est, qui in libro Iob appellatur terra
 tenebrosa, & operta mortis; caligine, terra mise-
 riæ & tenebrarum, vbi vmbra mortis, & nul-
 lus ordo, sed sempiternus horror inhabitat. Nam
 et vltra reliquas interminabiles poenas inferni,
 est quoq; in eo tota turbulētissima, poenalissima,
 & inestimabilis inordinatio. Nonne tibi infelices
 prorsus & plusquam terq; quaterq; infelices vi-
 dentur, qui propter huius vitæ breuissimas liber-
 tates, oblectationes illicitas, vanitates munda-
 nas, transitorias affectiones, diuitias, prosperita-
 tes, tam inexplicabilem merentur & illabuntur
 miseriam sine fine perdurantem? Egredere itaq;
 & relinque latam secularium viam ad istam in-
 felicitatem ducentem, & arctam viam ample-
 ctere, fructuose, timorare, & reuerenter corā deo
 sublimi viuendo.

Mat. 7.

Quod

Quod ad contemptum mundi potissimum nos inducere debet gloria beatorum.

Articul. XX,

Vam dilecta tabernacula tua domine virtutum: concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Sicut doctores concorditer docent, charitas dei vita est animæ. Ideo sine charitate nihil est meritorium, nil deo acceptum, vel ad æternæ beatitudinis adeptionem proficuum. Omnis itaq; actio vitæ nostræ omnis cogitatio, affectio, loquutio, operatio, afflictio deo accepta & meritoria esse non valet: nisi ex charitate procedat elicitiue, imperatiue, seu directiue. Unde qui ex solo timore seruili, seu pœnæ formidine plorant, confitentur, & pœnitent: nil merentur. Itaq; opus bonū fieri debet zelo iusticiæ & charitatis affectu, nō seruili timore. Propter quod dicit Apostolus: Si linguis angelorum loquar et hominum: charitatē aut nō habuero: nihil mihi prodest. Et Gregorius: Tunc solum deo vera obsequia reddimus, cum eum propter amoris fiduciam non timemus, cum nos ad opera bona affectus, non metus dirigit: quod de timore seruili sumedum est, quo pœna principaliter formidatur. De quo ait Iohannes: Timor non est in charitate. Quamuis itaq; sicut nunc patuit, ad mundi contemptum debeamus induci consideratione mortis & iudiciū atq; pœnarum inferni: tamen omnino magis ac fortius ad hoc ipsum induci debemus, cōsideratione et amore beatitudinis sempiternæ, seu gloriæ electorū. Quæ secūdū Tho. est quodāmodo infinitæ dignitatis, cū sit imediata fructio boni immēsi dei glōsi & sc̄ti. Porro cū ista

Psal. 83.

1. Co. 3.

Gregori.

1. Ioha. 4.

Thoma

R iij fructio

DIONY. CARTH.

fruitio omnino sit supernaturalis: ad eam pertinere nō valemus, nisi per supernaturalia media: quæ sunt gratia gratificans, virtutes theologicæ (scilicet fides, spes, charitas) septemque dona spiritus sancti. Et quo media ista perfectiora, & exuberantiora in nobis extiterint: eo cuncta mundana & temporalia vehementius aspernamur, eorumque vanitatem, vilitatem, fallaciam, clarius specularum, & ad beatitudinem paradisi coelestis affectuosius aspiramus, abundantius propinquamus, atque celerius & incessabilius ambulamus, vel potius currimus: imo et omne opus, dei nunc promptius delectabiliusque exequimur. Desiderio itaque felicitatis & gloriæ electorum viriliter omnino quod deo placet agamus, mundum promptissime relinquamus, cuncta caduca ut stercora arbitremur. Quoniam, Augustino testante, tanta est pulchritudo iusticiæ tanta iucunditas lucis æternæ (hoc est incommutabilis veritatis, & sapientie increatæ) ut etiam si non liceret in ea amplius quam unius diei hora una manere, propter hoc solius innumerabiles anni huius vitæ pleni delitijs et affluentia temporalium rerum recte et merito spernerentur. In civitate etenim dei, & patria electorum, lex est charitatis, rex veritas, pax felicitas, vita æternitas. Iam nunc accinge te ipsum diligenter & subtiliter intueri, quanta sit beatorum felicitas, quanta iucunditas deum clare & immediate videre. Nōne quo aliquid pulchrius est, eo delectabilius est ipsum clare videre? Cum ergo deus excelsus sit, essentialiter, totaliter & incircumscribibiliter pulcher, sanctus, purus, ac splendidus, imo pulchritudo veraciter infinita, idealis, separata, æterna, perfecta, simplex, & incom

Augusti.

incommixta, omnis creatę pulchritudinis, decoris, puritatis, & claritatis causa fontalis & ratio exemplaris, præ cunctis & singulis in infinitum decora & superpulcherrima: constat profecto quod deum tam speciosum clare & per speciem intueri, sit delitiosissimum, delectabilissimum, gloriosissimum, omnem delectationem & gloriam ineffabiliter incomparabiliterque excellens. Præterea quo aliquid melius, dulcius, perfectius quod in seipso consistit: eo eius est fruitio iucundior. Cum ergo dominus deus noster omnipotens, adorandus & felix sit in seipso præstātissima, pura, incircumscripibilis, & incomprehensibilis bonitas, infinita dulcedo & ens ita perfectum, ut quicquid ad entis, seu essendi, uel esse plenitudinē, nobilitatem ac eminentiam pertinet, ei cum infinita perfectione & excellentia competat: constat quod eius immediata fruitio sit prorsus ex omni parte suauissima & superdulcissima. Propter quod quidem adipiscendam infinita aspernatioe spernenda sunt omnia gaudia, honores, laudes, & prospera mundi. Cōsidera ergo ut uales, quale gaudium erit uidere æternam diuinitatis essentiam, quemadmodum ipsa æterna sit a nullo facta, nec creata, nec dependens: sed sibi ex se, in se, & per se omnino sufficiens: incircumscripibilem, admirabilem, & incomprehensibilem deum facie ad 1. Cor. 13. faciem lucide intueri, & in eius fontali sapientia totius uniuersi ordinem & decorem, omnemque veritatem, & multa secretissima speculari: Frui quoque hoc bono immenso, & id iugiter possidere, atque in ipso quicquid desiderabile est & pulchrum habere: itemque diuina sapientia tam exuberanter irradiari, ac diuina bonitate tam co-

DIONYSII CARTA.

1. Pe. 2

piose repleti, vt tota capacitas intellectus & omne desiderium voluntatis penitus satientur & contenta reddantur: gustare insuper diuinæ pacis dulcedinem, creatorisque amore prorsus absorberi, in deum transformari, ei perfecte assimilari, eumque iugiter in se complecti, neque ab eius amplexu amore aspectu vnquam posse auelli: videre insuper visione beatissima & interna summæ trinitatis emanationem ad intra, quomodo filius emanet a patre, & spiritus sanctus ab utroque: quomodo personæ hæc adorandæ sint vnum in essentia, & tres in suppositis: quæ earum mutua complacentia, fructio, nexus, amor, & gloria. Diuinæ siquidem & increatæ personæ amore prorsus immenso se inuicem diligunt, cum infinita se inuicem iucunditate aspiciunt, cum interminabili dulcedine se mutuo perfruuntur, & ipsæ duntaxat se plene & comprehensiuè noscunt seu contemplantur. Gaudebunt ergo electi supra se de dei visione: infra se de cœlestium corporum & aliarum corporalium creaturarum pulchritudine et decore: intra se de corporis & animæ glorificatione: extra et circa se de angelorum et hominum prædestinatorum associatione. Ibi reuera erit candor lucis æstiuæ, vernalis amœnitas, abundantia autumnalis, & requies hyemalis. Illic deus sine fine videbitur, sine fastidio perfruetur, sine fatigatione laudabitur. Ibi deus erit rationi plenitudo lucis & veritatis: voluntati multitudo pacis, ac suauitatis: memoriæ continuatio æternitatis, atque immobilis stabilitatis. O vita vitalis, dulcis, amabilis, semper memorialis, in qua summa securitas, secura tranquillitas, tranquilla iucunditas, iucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo.

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 38.

atitudo, cui deus laudatio. Ibi affluētia diuitiarum
influentia deliciarum, confluxus honorum. Hu-
ius beatitudinis desiderio anima tua o charissi-
me inflammetur, pro ea quicquid potest effica-
citer operetur: eam frequentius mente pura nunc
meditetur. Noli teipsum propter ea quæ mundi
sunt exponere periculo amittēdi hanc gloriam.
Postremo tanta est dignitas gratiæ in præsentī,
& gloriæ in futuro: vt quāuis certi essemus nos
posse eas in mundo potiri: tamen amore crescen-
di ac proficiendi in eis, merito omnia pro deo re-
linqueremus. Det tibi clementissimus deus intel-
lectum, vt ista vere sapienter cum gustu intelli-
gas, consilijsq; salutis salubriter atq; celeriter ac-
quiescas. Metuenda & incomprehensibilia ni-
mis sunt iudicia domini dei nostri. Nempe q; vni
gratiam infundit, non alteri, causa occulta esse *Augustin.*
potest, non iniusta, vt asserit Augustinus. Ve-
rum ego indignus indefinēter viscera misericor-
diæ dei imploro, quatenus in te misericordiā vn-
diq; suam misificer.

Quod inquietudo, labor, & afflictio mun-
di a morem concomitantes, ad mundi con-
temptum merito inducere debent.

Arti. X X I.

OMINI bono dedit deus sapien-
tiam, & sciētiam, & lætitiā. Pec *Ecc. 10.*
catori autem, afflictionem & cu-
ram superfluā. Iam de mundi con-
temptu tractatum est tam ex parte
dei, q; nri. Nūc ergo de eodē incūbit
loq; ex parte ipsius mūdi: q; si bñ cōsideret, conti-
met in seipso vñ contēnatur. Primo autē occurrit
ad hoc

ad hoc quod mundi amatores varijs inquietudinibus
 turbis afflictionibus, atque laboribus infestantur:
 ita ut mundus in quo consolationem requirunt,
 plus poenae et amaritudinis, quam delectationis inge-
 rat eis. Quum enim sint a summo ac simplicissi-
 mo bono (in quo solo pax vera, verumque gaudi-
 um habentur) auersi: in temporalibus & terrenis
 disperguntur: neque in aliquo vno stabiliti, per di-
 uersa feruntur. Ex quibus multiplicibus affectio-
 nibus, seu animae passionibus afficiuntur, nunc
 delectatione, nunc merore, nunc amore, nunc or-
 dio, nunc desiderio, nunc fastidio, nunc timore,
 nunc detestatione. Non etenim per rationis iudi-
 cium seu censuram, norunt animae passiones ad
 aequalitatem redigere, atque in omni euentu in qua-
 dam tranquillitate consistere: sed ad instar bruto-
 rum impetum passionum sequuntur secundum
 sensualitatis sensitivique appetitus impulsum. Un-
 de non diu in eadem dispositione perdurant.

Philosop. Praeterea secundum Philosop. homo contemplati-
 uus atque theoreticus in seipso materiam bonarum
 delectationum habet, quum plenus sit theoreu-
 matibus diuinorum iucundis, hoc est, scientiali-
 bus ac sapietialibus rerum notitijs, in quibus spi-
 ritualiter oblectatur, nec extra se in sensibilibus
 delectationem requirit. Indocti autem carnales
 siue mundani talem delectationem non sciunt
 nec intra se syncerę delectationis materiam ha-
 bent. Ideo forinsecus quaerunt laetari: in quibus non
 semper iucunda & prospera: sed frequenter aduer-
 sa occurrunt, & tristitia: in quibus saepenumero
 affliguntur. Multo magis igitur homo deuotus et
 spiritalis, in quo gratia ornat, iuuat, perficitque
 naturam, intra se continet unde spiritaliter dele-
 ctatur.

Etetur in deo, etiam in aduersis. Mūdani vero &
 vitiosi, nunc iram, nunc tristitiam, nunc inuidi-
 am, nunc indignationem, nunc timorem (q̄ sunt
 passiones pœnales, ac amarissimæ) habēt in qui-
 bus non animā tantum, sed et corporalem natu-
 ralemq; vitam plurimum lædunt. Nunc siquidē
 in ani lætitiā resoluuntur, vana spe dilatātur, pra-
 uo desiderio extenduntur; inde gaudent vnde tri-
 standum est, inde tristantur vnde gaudere oport-
 uit: id expectant quod fugiendum est, id fugiūt
 quod vere vtile est, & expectatione dignū. Ita-
 que siue delectentur, siue tristentur: infelices sunt
 & pœnas futuras merentur: & tanto quidē gra-
 uiores, quanto magis inordinatæ sunt affectiōes
 eorum. Vnde de gloriante & delectante non re-
 cte, sed inaniter & mundane dominus ait. Quan-
 tum glorificauerit se & in delitijs fuerit: tantum
 date illi tormentum & luctum. Insuper Augusti-
 no testante: Animus inordinatus sibi ipsi est pœ-
 na. Quum ergo (vt dictum est) in amatorib. muni-
 di affectiōes sint inordinatæ, p̄posteræ, & per-
 uersæ: constat q̄ sibi metipsis sint graues sæpe at-
 que pœnales. Propter quod fatentur: Ambulaui-
 mus vias difficiles. Lassati sumus in via iniqui-
 tatis: viam autem domini ignorauimus. Hinc de-
 nouo scriptum est: Sonitus terroris semper in auri-
 bus impij. Et quū pax sit: ille insidias suspicatur.
 Quod si interim forte latentur: lætitiā eorū fit eis
 in perditionē. Porro animus ordinatus, animus
 tranquillus, deuotus, sibi ipsi iucundus & dulcis
 est. Vnde secundum Hieronymū claustra in qui-
 bus charitas regnat, sunt paradisi dei in terra.
 Sed & super quietem & humilem requiescit spi-
 ritus sanctus. Simili modo iuxta Salomonē: Vir
 crudus

Apoc. 18

Augustini:

Sapientii. 7

Iob. 15

Hierony:

Eccle. 17:

DIONYSII CARTHV.

eruditus suavis est anime sue. Eruditus, inquam, eruditione virtutibus decorata. Hinc utique quavis deuota, tranquilla, quietæ, ordinatæque menti non esset alia merces reposita, quam suauitas illa interna, pacis dulcedo, synceritasque conscientie puræ, & consolatio sancta, quas quotidie experitur in semetipsa: dignum & superdignissimum esset studere virtutibus, ordinationi internæ vacare, vanitatibus seculi renunciare. Ad hoc est quod ait Gregorius: Illud est verum et summum gaudium, quod non de creatura, sed de creatore concipitur. Quod quum acceperis: nemo tollet a te. Cui comparata omnis aliunde iucunditas, moeror est: omnis suauitas dolor est, omne dulce amarum est: omne decorum fœdum: omne postremo

Gregori. quod delectare potest molestum est. Et iterum: Nihil, inquit, in hac vita laboriosius, quam terrenis desiderijs æstuarè: & nihil in ea quietius, quam nihil huius mundi appetere. Verum ut idem adhuc docet, Spirituales delitiæ quum non habentur in fastidio sunt. sine expertis. Et ideo forsitan mi dilecte ad spiritualis cōuersationis diuinas sacras syncerissimasque delicias minus alliceris, minus festinas, quoniam eas nondum, ut reor, expertus es. Sed crede in hoc sancto & magno Gregorio, & spiritalem vitam mundo relicto apprehendere

Psalm. 30. iam festina. Et spero quod cito gustabis, quam dulcis est dominus, quam magna multitudo dulcedinis eius. Delectaberisque in multitudine pacis Christi, quæ omnem sensum exuperat: quam mundi amatores gustare non valent: quoniam, ut apud pro-

Esa. 48 phetam habetur, Non est pax impijs dicit dominus. Porro si iuxta Aristotelem & Platonem philosophia, seu consideratio philosophica, admirabile

DE ARCTA VIA SALI Fo. 48

biles habet delectationes admixtas, quæ amo-
re etiam Plato perhibuit delectationes carna-
les atq; mundanas esse spernendas. Quod utiq;
Plato fecit. Quia, ut refert Augustinus in libr. de
vera religione, Plato in virginitate permansit.
Si itaque hoc ita est: quomodo non multo ampli-
ores delectationes theologica cōsideratio habet
admixtas, illa quæ amatoribus mundi non con-
uenit, sed his potissimum, qui pro dei honore o-
mnia relinquētes, quietam & solitariam vitam
ducunt, omnipotentiq; deo cum omni cordis cu-
stodia iugiter obsequuntur, laudibus eius incessa-
biliter vacare optantes: quemadmodum scri-
ptum est, Cātabo domino in vita mea: Psallam Psal. 103
deo meo quam diu sum. Denique sicut dici solet,
quis in honore sine dolore, in prælatione sine tri-
bulatione, in sublimitate sine vanitate, quum di-
cat Gregorius, Quanto quis honoribus dignita Gregor:
tum plus sublimatur: eo grauioribus ponderibus
oneratur. Omne quod hic eminent plus moerore
afficitur, quam honore lætetur: plus casum da-
mnationis minatur, quam vitam mereatur be-
atam. Exiguo enim conceditur misericordia. Po Sapi. 6
tentes potenter tormenta patientur. Nam & iu-
diciū grauiſſimum in his qui præsumunt fiet. Id-
circo dicit Chrysostomus, Quis prælationē vel
curam animarum desiderat, nisi qui non timet iu-
diciū dei? Magna securitas animæ nihil con-
cupiscentiæ secularis habere. Vilis quoque &
misera seruitus secularibus negotijs Deo relicto
insistere: quanquam nonnullis mundanis perso-
nis graue sit non occupari in talibus: qm̄ non no-
uerunt se occupare in diuinis sanctisq; actibus.
Anima autē sine occupatione & amor esse non
potest

DIONYSII CARTH.

potest. Idcirco quo minus circa deum occupatur atq; afficitur: eo plus in terrenis & vanis effunditur. Deniq; teste Bernardo, diuitiarum amor infatiabilis, longe plus desiderio torquet, q̄ visu suo hominē ipsum refrigeret. Labor enim secundum Valerium est in acquirendo, timor in possidendo, dolor in amittendo. Sed & autum illum plus cruciat, apud quem largius inuenitur. Vt ergo mente quieta deo queas seruire, tumultuātia mundi negocia, corporales delirias, fallentes diuitias fuge, soli deo adhære, vt ipse sit gaudium tuum, & requies, cantesq; veraciter cum Psalmista: In deo salutare meum, & gloria mea: deus auxiliū mei, & spes mea in deo est. Temporalibus vero gaudent qui bona diuina cœlestia & æterna desiderare non norunt.

Quod dispendium spiritalis profectus, seu amissio temporis, ex mundi amore proueniens, ad despectum mundi inducere debet.

Art. XXII.

Mar. 24.

Igilate (nescitis enim quando dominus veniat: sero, aut media nocte, an galli cantu) ne quum venerit repente, inueniat vos dormientes. Videte, vigilate, & orate. Quantum deum, vitamq; futuram in patria diligimus: tātum ea quæ nos a diuinitatis vniōne æternæq; beatitudinis adeptione impediunt, vitare debemus. Quid autem eatenus impedit nos ab his, sicut diuitiæ, atq; delitiæ mundi, honores, vanitates, prosperitatesq; seculi? Quibus homo intentus, non solum sibi tempus ad poenitendum concessum, miserabiliter perdit, et infructuose expendit, sed insuper multa quotidie vicia incidit peccat

DE ARCTA VIA SALV. 47.

peccata committit, dei nō meminit, debita quo-
 que omittit, & innumerabilia salutis impedi-
 ta incurrit. Hinc in euangelio loquitur Christus,
 Quam difficile qui diuitias habent regnum dei
 intrabunt; Diuitiæ siquidem iam possessæ, diffi-
 culter spernuntur. & terrena arctius diligunt a de-
 pta quā constringunt cupita. Hinc certe qui multi-
 plicandis diuitiis incumbunt: alterius vitæ gau-
 dia quærere negligunt. Cunctis soliditatem peren-
 nitatis non p̄sant: exilium tanquā patriam amāt,
 ac reputant. Denique amator seculi quanto plus
 dei obliuiscitur: tanto plus a deo relinquitur, &
 eius anima induratur. Hinc autem contingit, quod
 nulla quæ dei sunt veraciter diligit, superna non
 concupiscit, ac per hoc miserabili modo quanto
 quotidie peior efficitur, tanto securior redditur.
 Cunctis vnde sit lapsus non aspicit, nec futura sup-
 plicia expauescit: quantum sit lugendus ignorat.
 Quo enim malis & vanis magis adhæret, eo mi-
 nus recognoscit bona quæ perdit, & magnā pu-
 tat felicitatem mundanā: nunc ad votum flore-
 re, non formidans, nec p̄uidens sempiterna sup-
 plicia, quæ cogetur mox sustinere. Solus ille conspi-
 cit nihil esse quod floret iniquis: qui ab amore secu-
 li abstulit gressum mentis. Cum siquidem eterna
 retributio cogitatur: p̄sens gloria quæ sit nulla co-
 gnoscitur. Qui autem cor in p̄sentibus fixit: fu-
 tura impiorum supplicia non perpendit, sed fal-
 sis intumescit diuitiis, gaudetque cum stendus sit,
 subiectus sceleribus. Nulla verior miseria, quā fal-
 sa ac vana læticia. Et tanto quis amplius forin-
 secus gaudet: quanto intrinsecus sui ipsius recor-
 dationem non habet. Hæc ex verbis Gregorij
 sumpta sunt, Ex quibus charissime elicis, quam
 pericu

Mat. 19.

Mar. 10.

G

DIONYSII CARTHV.

periculosum sit, maxime clericis his terrenis implicare affectum. Sed forte intendis diuitijs non inordinate vti aut affici, nec inter seculares & vagos seculariter conuersari, nec in epulis delictari, nec hominum honore, fauore, aut laudibus delectari. Fateor si hoc pores, magna valde perfectio est: quæ vix a virtuosis videtur posse continuari. Porro quam rarum atq; difficile sit hoc ipsum attende. Ait namq; Gregorius, Pene semper epulas concomitatur voluptas. Dum enim corpus in refectionis delectatione resoluitur: contigit ad inane gaudium relaxatur. Proinde Valerius ait: Diues in superfluitate resoluitur, & iactantia effrenatur, currit ad libitum, corruiat ad illicitum, fiuntq; instrumenta poenarum, quæ fuerunt oblectamenta culparum. Verum an corpus tuum delicate & molliter nutrias, & solam necessitatem vel vtilitatem, non voluptatem requiras: tu ipse examines. Sed audi Gregorium, Sicut impossibile est, inquit, ignem inflammari in aqua, sic impossibile est cordis compunctionem vigere in delictijs. Contraria enim sunt hæc & mutuo sui preëmptoria. Præterea temporis nobilitatē perpende, & noli illud in vanitatem expendere, infructuose transire, vitiose deducere. Sed sanctorum patrum audi doctrinam docerium. Nemo nostrum parui æstimet tempus, quod in verbis cõsumitur ociosis. Volat verbum irreuocabile, volat tempus irremeabile, nec aduertit insipiens quid amittat. Licet fabulari, dicunt, donec hora pertranseat. O donec prætereat hora, quam tibi ad agendam poenitentiam, ad obrinendam gratiam, ad acquirendam gloriam, miseratio conditoris indulsit. Donec pertranseat tempus, in quo

Gregor.

Valerius.

Gregori.

quo diuinam propitiare debueras pietatem, pro
perare ad angelicam societatem, suspirare ad
amissam cœlestem hereditatē, aspirare ad pro-
missam felicitatem, excitare tuam remissam vo-
luntatem, flere commissam iniquitatem. Atqui
secundum Bernardum: nil preciosius tempore, et
nil nunc vilius reputatur. Transeunt dies salutis
& nemo recogitat. Nunc ergo mi charissime fra-
ter omni sero seu hora qua te compones quieti,
reuele in animo quomodo diem expenderis,
quid mali commiseris, quid boni omiseris, quan-
ta bona facere potuisti, sed neglexisti, quomodo
deum inhonorasti, quomodo demoni peccando
placuisti, quomodo animam tuam lesisti, & an-
gelo tuo displicuisti, quantum appropinquasti in-
ferno. Tunc autem de bonis peractis deo gratias
age. De malis toto doleas corde, emendatio-
nem propone, eamq; diligenter prosequere.

Bernard.

Considera nunc quod peccatores, q̄ iam tēpus in
mundi vanitate expendunt, in hora diræ mortis
querent vnus diei, vel horæ inducias ad pœni-
rendum, quam & tunc malleūt potius accipere,
quam massam auri tam magnam, quantum est
mundus sensibilis. Recordare quod in die iudicij
omne tempus tibi impensum requiretur a te qua-
liter sit expensum vsq; ad momentum & oculi
nictum. Sit ergo in corde cogitatio bona, in
ore lectio sacra, in manibus operatio virtuosa:
vt quiscunq; inimicus accesserit, inueniat
te armatum. Quem enim ociosum iau-
nerit, tentare non cessat. Quod si
tam malum est orium: quan-
to peius est vitiosum
negotium.

G ij De con-

De contemptu mundi & temporalium
consideratione vanitatis, & mutabilitatis,
& fugacitatis, seu breuitatis eorum,
sentisque vitæ.

Articulus XXIII,

Iob 20.

Augusti.

Laus impiorum brevis est, & gau-
dium hypocritæ ad instar puncti.
ascenderit vsq; ad coelos superbia
eius, & caput eius nubes tetigit
quasi sterquilinum in fine perdetur
velut somnium auolans non inuen-

etur: transiet quasi visio nocturna. Si futura
licitatis, æternæq; vitæ eternitatem, soliditatem
veritatem, & incorruptibilitatem rite pen-
sumus, puto q; mundus iste et præsens vita, tem-
poralisq; gloria nobis ex corde vilescant, nec in-
tribus mundanis affectum spargemus: qui potius
sempiterna gaudia & inuariabilia bona nobis
in patria præparata, auidissimo corde quæramus.
Cum enim anima nostra immortalis sit, & præ-
ter splendorem intellectus omni materiali ma-
tura sublimior, nequa quàm incorruptilibus, ma-
terialibus, aut transitorijs quiescere debet, sed in-
mortalis, inuariabili, ac simplicissimo deo pri-
mo mente intendere. Nō ergo præsentem vitam, sed
futuram principaliter diligamus: omnem tra-
ditoriam delectationem, temporalem honorem
laudem humanam pro diuinitatis cœlestisq; be-
titudinis dilectione ex corde contemnamus. In-
timum enim deo placemus, & futuræ beatitudini pro-
pinquamus: quantum ab omni laudis & gloriæ
temporalis atq; mundanæ vanitatis affectu
liberamus, vt dicit Gregorius. Soli enim deo debet

2. Timo. 1.

tur honor & gloria, a quo omne bonum procedit. Nobis autem confusio vultus, qui toties deum offendimus, inhonoramus, negligimus. Non itaque licitum est nobis gloriari in nobismetipsis, aut inanem complacētiam in nobis habere: sed, sicut dicit Apostolus: Qui gloriatur, in domino gloriatur. Ecce mundus transit & concupiscentia eius. Et quæ est vita nostra in seculo isto: nisi fumus & vapor ad modicum parēs, qui mox exterminantur. Omnes sicut aquam in terram dilabimur. Terra sumus, cinis, et puluis, putredo, & vermis. Cum autem mortuus fuerit homo: hæreditabit serpentes & vermes. Denique quid est vita præsens, nisi continuus atque celerrimus cursus ad mortem? Incessabiliter enim aliquid vitæ nostræ abscinditur. Ideoque David ait: Dies nostri sicut umbra super terram, & nulla est mora. Et Ezechias præsumptus, præcisa (inquit) est velut a texete vita mea. Dum adhuc ordiretur, succidit me. Et item beatissimus Iob, Memento mei domine, quia ventus est vita mea. Imo nihil est duratio vitæ huius respectu æternitatis, sicut Iob loquitur. Parce mihi domine: nihil enim sunt dies mei. Hinc dicit Chrysostomus. Centum si placet annos demus delitijs: adde & alios centum. Si libet, adde et decies centum quæ erit ex his ad æternitatem compensatio? Nonne omne tempus vitæ huius quo delitijs frui videmur, & indulgere vanitati, quasi noctis unius somnus ad æternitatis comparisonem videtur? De hoc dicit Hieronymus, Si haberes sapientiam Salomonis, pulchritudinem Absolonis, fortitudinem Sampsonis, diuitias Cræsi, potestatem Octauiani, quid hæc proderunt tibi cum statim caro dabitur vermibus, & anima tua dæmonibus? Porro

2. Cor. 10.

1. Ioha. 2.

Iac. 4.

2. Reg. 14.

Eccl. 10.

1. Para. 19.

Esa. 38.

Iob 7.

Iob 7.

Crysosto.

Hierony.

DIONYSII CART.

- Augustin.** vt afferit Augustinus, Adam si adhuc viueret & hodie moreretur: quid illi vitæ longitudo profuisset? Hæc nunc amantissime profunde perpende. Qui enim hæc modo attendere negligunt certe vel sero & infructuose cum reprobis diebus in die iudicij, Errauimus a via veritatis, & iusticiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Quid nobis profuit superbia aut diuitiarum iactantia? Quid contulit nobis?
- Job 10.** Transierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuncijs præcurrens. Denique tunc recedent labunt cœli iniquitatem & vanitatem amatorum huius mûdi, et terra aduersus eos consurgens. Tunc manifestum erit peccatum eorum, cum tunc qui dixerunt deo, Recede a nobis scientiam vestram tuarum nolumus. Tunc pugnabit pro deo contra eos orbis terrarum. Luent omnia quæ laborauerunt, nec consumentur: iuxta multitudinem inuentionum suarum sustinebunt. In diem enim perditionis seruetur malus, et ad diem furoris accedet, & de furore omnipotentis bibet. Hæc mentes tuas perterreant, a mundo auertant, deo coniungant. Præterea in hoc innotescit vanitas mundi, quod prosperitas & læticia eius cum ingratitudine expectatur: & cum venerit, teneri non potest: sed transeunt omnia, & euolant cuncta. Præterit ista dies: nescitur origo secundi, an laborem requies. Sic transit gloria mundi. Ideo Augustinus inquit, Quid vis, vtrum amare temporalia, & transire cum eis; an Christum diligere, & que cum eo æternaliter viuere? Siquidem, tempore presentibus quibus & futuris fruatur bonis: vt et hic vitam, & ibi mentem impleat: vt a delictis ad liberationem

litias transeat: vt hic & in futuro gloriosus appa-
 reat. Mundanarum autem & temporalium re-
 rum contemptibilitas elucescit ex hoc, quod fre-
 quent' deus dat eas abundantius hostibus suis
 seu reprobis, quam electis. Electus vero ex fine
 considerat nihil esse quod transeunter seculariter
 que delectat. Ea proter dicit Hieronymus, Festi-
 na consolatio honorum, est cōsideratus finis ma-
 lorum. Dum siquidem ex reproborum interitu
 conspiciunt malum quod euadunt: leue arbitran-
 tur quicquid in vita hac patiantur. Ecce charis-
 sime quanta fallacia seculi, & quanta cæcitas
 amatoris eius. Dum enim libenter & iucundissi-
 me moratur in mundo, diuque viuere sperat, ac
 in futurum multa disponit: repente & improui-
 se mori iubetur, & vniuersa quæ vitiose dilexit,
 in momento relinquere. Vnde Christus Lucæ
 duodecimo refert diuitem sic sibijpsi loquutum,
 Anima habes multa bona reposita in annos plu-
 rimos: requiesce, comede, bibe, epulare. Dixit au-
 tem illi deus: Stulte hac nocte animam tuam re-
 petunt a te. Quæ autem parasti, cuius erunt?
 Veras ergo & spiritalis diuitias congregemus,
 quæ nos in hora mortis non deserant, sed coram
 deo appareant, nosq; virtutibus speciosos con-
 stituant. In his diuitijs potes quotidie bene profi-
 cere, sic vt talis profectus tibi vere salubrior sit:
 quam si omnes mundi diuitias possideres. Nul-
 lum igitur temporis spacium vane expendas.
 Nec solum opto te occupari in bonis, sed in me-
 lioribus: vt semper inquiras viciniore salutis, &
 deo viciniore fias, sicque reuerenter & vere nos
 biliter coram diuini vultus præsentia conuerse-
 ris. Hebr. 6.

Cogita atque recogita quietem &
 pacē

pacem puri cordis, delectationem animæ deum contemplantis, securitatem & spem mentis deum amantis: scies quod talibus intendere sit deiformiter vivere, quodq; cæcus sit qui alijs deditus est. Nonne omne creatum est defectivum, & omne transitorium inquietum? Breve quoq; & modicum est atq; mutabile, quod tempori subiacet. Idcirco mundi amator nil firmum aut stabile habet: sed levis est ipse & inconstans, tanquam in vertigine positus: cū non in solo deo sed in omnibus vanis & transitorijs delectationem efflagitat, nunc istud nunc illud affectans, nunc quod amabat fastidians, nunc aliud nō desideratum concupiscens. Iustus vero & dei amator, tranquillus, vniformis, & stabilis perseverat tanquam immobili fundamento deo æterno fundatus. Propter quod Salomon loquitur, Quasi tempestas transiens impius non erit. Iustus autem quasi fundamentum æternum. Insuper amatoribus mundi condolens Augustinus exclamando alloquitur eos. O amatores mundi, quid laboratis, cur vos ipsos affligitis circa nihil: cū creatorem omnium possidere possitis? Quid amplius queritis: quid sufficit homini, cui conditor ipse nō sufficit? Si enim omne bonum facile habere valeatis (scilicet deum) cur nitimini plena miseris possidere? Maior ne esse poterit spes vestra ī mundo, quam vt amici sitis mundi: ibi quid non fragile, quid non caducum, quid non mutabile plenumque periculis, per quæ ad maiora & sempiterna pericula peruenitur? De vanitate quoque vitæ mundanæ, dicit Hiero. O vita non vita, sed mors, vita fallax & onusta tristitijs, imbecillis, & ymbratica, nūc flores, & statim arescis: vita

Prou. 10.

Augustin.

Hierony

pruā

privans cui inesa vita fragilis, vita momentanea
& caduca: quæ quanto plus crescis, tãto magis
decrescis. Quum plus procedis, plus ad mortem
propinquas. O vita plena laqueis, quot in mun-
do laqueas homines, quot per te iã sustinent in-
fernalia tormenta. O q̄ beatus qui tuas cogno-
scit fallacias: q̄ beatior qui de tuis non curat blã-
ditijs uanis: q̄ beatissimus qui te bñ priuatus est.

Quod contemnendus est mundus, & ea quæ
mundi sunt, propter eorum maliciã & con-
tinuam lesionem quã suis amatoribus inge-
rit.

Art. XXXIII.

OTus mundus in maligno positus i. Iohan. 5.
est. Nõne malignitate plenus, et ma-
ligno subiectus, seu dæmoni subdi-
tus est mundus. De quo idem ait, i. Iohan. 2.

Omne quod est in mundo, concupi-
scentia carnis est, aut concupiscen-

tia oculorum, aut superbia vitæ. Iniqui nanque,
vt Petrus docet, sunt serui corruptionis, & pecca-
ti. A quo enim quisq̄ superatus est, huius & ser-
uus est. Qui autem est seruus peccati, est utiq̄ ser-
uus diaboli. Vnde de impijs loquitur Paulus, Re 2, Timot, 2

si piscant a laqueis diaboli, a quo captiui tenen-
tur ad ipsius voluntatem. Hinc Christus in euan-
gelio dæmonem nominat principem huius mun-
di: non utiq̄ machinæ mundialis, sed hominum
mundanorũ, qui a deo auersi in terrenis depressi
sunt. De quibus Hierem. xvij. ait ad dominum,
Recedentes a te, in terra scribentur. Cõtra quod
Christus ait electis, Gaudete & exultate, quoni-
am nomina vestra scripta sunt in cœlis. Deniq̄
secundum expositionem venerabilis Bedæ in p̄-
inductis verbis Iohannis, per ea quæ in mun-

do

do

do

do

do

do

do sunt, & per mundum intelliguntur homines, qui inordinato amore incolunt mundum. Isti non habent nisi concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. His etenim vitiorum vocabulis omnia vitiorum genera comprehendit Iohannes. Concupiscentia siquidem carnis est, omne quod ad voluptatem et delicias corporis pertinet. Concupiscentia oculorum est omnis curiositas, quæ fit in discendis nefarijs artibus, in contēplandis spectaculis turpibus, vel superfluis acquirendis temporalibus rebus, vel cognoscendis carpendisque vitijs proximorum. Superbia vitæ, quum se quis iactat in honoribus. Mundus itaque plenus est malis. Quid enim faciunt homines seculares secundum mundum viuentes, quam diuersis se contendunt implicare peccatis, suasque animas confodere vitiorum vulneribus & concupiscentiarum sagittis, in tantum vt non sentiant ea? Impletum videmus in ecclesia illud Osee capite quarto, Non est veritas, non est misericordia, non est scientia dei in terra. Maledictum est homicidium, furtum, adulterium, mendacium inundauerunt.

Ierem. 6, A minori quoque (inquit alius propheta) vsque ad maiorem omnes auaritiæ student. Sacerdotes non dixerunt vbi est dominus? Et pastores præuaricati sunt. Non latet ad quantam ruinam deuenit ecclesia pene in omni statu, gradu, & ordine. Porro si Christiani nunc viuerēt sicut olim, non esset tanta necessitas fugiendi a mundo. Verum sicuti nunc vt plurimum viuunt, summa difficultas est bene viuere seu mortalia peccata declinare in mundo, præcipue his qui manuali opere non occupantur, sed abundant diuitijs, & cum se

cum secularibus cōuersantur. Fraudes, ambitio,
 inuidia, voluptas, & omnia mala super terram
 diffusa sunt. Cogitat vnusquisq; quomodo sub-
 stantiam suam multiplicet. Nemo qualiter ani-
 mam suam saluet. Timent ne paupertatem in-
 currant. Non aut, vt ne gehennę supplicia inci-
 dant, Mundus est fornax vitiorum quam mun-
 dani septēplici (septem videlicet principalū vi-
 tiorum) igne succendunt, & in ea comburunt se-
 ipsos, & suas collegas. Vbi in tantum excecan-
 tur ut pericula sua quāuis audita & nota non
 vitent, nec metuant: sed tanq̄ phrenetici & in-
 sani in periculis suis exultāt. Eos quoq; quos si-
 milibus non cernunt inuolui periculis, insensatos
 reputant & insanos. Hinc Seneca ait: Quotiens
 inter homines fui, minor homo redij. Et Alanus:
 Ad mala facta malus socius socium trahit. Et
 sic fit malus & nequā, qui ante bonus fuit. De-
 niq; sicut populus Israel non valebat ab Aegy-
 pto recedere, nisi diuino adiutus auxilio: sic nemo
 a seculo isto pōt auerti, nisi diuinæ miæ tactu &
 munere adiuuetur. Defectus tñ non erit ex parte
 dei, dum mō qd in se est fecerit hō. Mūdus hic cō-
 paratur deserto, per qd filij Israel processerūt ab
 Aegypto ad terrā promissionis. In q̄ quidē deser-
 to tor incurrerunt obstacula, q̄ ex sexcētis nume-
 ratis milib. ducenta xat. i. Galeph & Iosue, p-
 ducti sunt ad terram promissionis. O q̄tum gau-
 det mō diabolus, oēs i procliuo & sordib. vitiorū
 conspiciens. Terrenis inhiant hoies, terrena sapi-
 unt, deū & mādata eius nō curāt, terribilia dei iu-
 dicia audiētes nō obstupescunt: sed tanq̄ fabulas
 audiunt: oia sine cā fiunt nobis. Duricia nra non
 mitigat. Sed nunquid deus iusticiā suā relinquet,
 aut

Danie. 3.

Seneca
Alanus

Exo. 12

Deu. 1.

aut peccata inulta deseret, aut verba quæ de futuro iudicio ac debitis pœnis prædixit falsificari permittet? Præterea qui terrenarum rerum superatur amore, in deo nequaquam delectatur. Nul-
 lus autem permanet diu absq; delectatione. Qui ergo in spiritualibus non lætantur: ad mundana solatia se infundunt: sicque vitiorum multitudine obruuntur. Hinc Augustinus, Beatus est, in-
 quit dñe, qui amat te. Qui autem te non amat: mundum amat, vitijs seruit, nunquam quietus, nunquam securus: sed distractus atque dispersus est per varias mundi curas, vanitates, & pompas. Porro quot seculi voluptates contemnis: tot dæmonū laqueos euadis, Felix anima quæ delectationibus huiusmodi oblectatur, in quibus nulla turpitudine inquinatur, sed veritatis serenitate purgatur: quam ita delectat lex dei, vt vitet lasciuias mundi. Verum quam diu dulcescit nobis iniquitas, amara est æquitas: et cui dulcis est mundus, non sapit Christus: sed gustato spū dei,
 desipit omnis caro. Porro multiplici vitiorū deformitate inficitur, qui mundo huic mente obsequitur: & qui nihil de diuina dulcedine sapit, terrenis desiderijs sordidari nō metuit. Et si hi a peccatis puri esse non queunt, q̄ pro dei amore mundum spernentes, & religionem intrantes in coelestibus conuersantur: quibus peccatorum ponderibus prægrauantur, qui in medio mundi, sine sollicitudine & timore dei, mundi vanitatibus infestare non verentur? Quid est eorū viuere nisi peccare? Seculi lætitia est impunita nequitia. Sed reprobi delectationē existimant: virtuosus electi pœnam diffiniunt, pensantes animam inde æternaliter disperire, vnde contingit carnem ad tem-
 pus

Augustin.

Gregori⁹.

pus suauiter viuere. Ululate & flete miserabiles
 seculi amatores, qui corpus ante tps animamq;
 necatis, dum vitijs gulæ atq; luxuriæ immode-
 ranter, viliterq; seruitis. Inde enim procedunt in-
 firmitates & mors repentina. Gaudete & iucun-
 damini nunc in hoc breuissimo tēporis vestri spa-
 cio: vt postmodum cum diabolo æternaliter lu-
 geatis. Epulemini & inebriamini: vt post modi-
 cum cum diuite, qui epulabatur quotidie splen-
 dide, æternum inferni incendium sortientes, gut-
 tam aquæ frigidæ postuletis, nec tamen recipere
 valeatis. Cur ferro & saxis duriora sunt corda
 vestra: quum pro his infelicissimis mundi cadu-
 cis solatijs, vanisq; delitijs non perpenditis, neq;
 timetis imminere vobis illam horrendam Chri-
 sti sentētiā Matt. xxv. Ite maledicti in ignem
 æternū. Forte dicetis, Clemens est deus, nec vult
 mortem peccatoris: sed vt conuertatur & viuat.
 Et: Quacūq; hora peccator ingemuerit: omni-
 um peccatorum eius nō recordabitur amplius.
 Sicut per Ezech. promisit. Si ergo vel in puncto
 mortis ingemiscat peccator, saluabitur. Fateor
 vera sunt hæc: imo incomparabiliter magnitu-
 do pietatis diuinæ mentis nostræ capacitātē ex-
 cedit, quū sit vere immēsa. Quod patet in hoc qd
 peccantes tam diu suffert: tam longanimiter vt
 conuertantur expectat: redeuntes tam misericor-
 diter recipit: tam cito indulget conuersis: tātā
 gratiam influit eis ac si nunquam peccassent.
 Nonne infinitæ pietatis est opus hoc? Sed nō mi-
 nor est æquitas eius q̄ pietas. Et quos diutius vt
 pœniteant præstolatur & tolerat: non conuersos
 grauius detestatur & punit. Quod autē prophe-
 ta ait de gemitu peccatoris, intelligendū est vti-
 que de

Luc. 16.

Ezech. 18

DIONYSII CARTHV.

que de gemitu ex vera contritione procedente.
 Vera autem contritio ex uera dei dilectione pro-
 cedit, & ex odio culpæ, atq; affectu iustitiæ. Et sic
 ut testatur Hieron. necessaria est pœnitentia si-
 ue contritio quæ adæquet crimina, aut certe ex-
 cedat. Cui consonat illud Chrysofomi, Cōpun-
Chrysofo ctio est, quæ facit animā horrescere purpuram,
 optare ciliciū, amare lachrymas, fugere risum.
 Quum ergo hæc ita se habeāt: qualis esse potest
 contritio & gemitus eius, qui in articulo mortis
 confitetur & pœnitet: quoniam amplius viuere
 se non posse perpendit, imo si diutius victurū se
 consideret: confessionem differret. Formidā dum
 videt q̄ ex timōre seruili, & fide informi, ac pro-
 prij commodi, nudo intuitu contritio et gemitus
 illa nascantur. Nec est vera contritio: sed quædā
 attritio. Qui autem salubriter confitetur & pœ-
 nitet: oportet vt doleat de peccato, inquantū est
 peccatum, & dei offensiuum, seu diuinæ sancti-
 tatis ac maiestatis inhonoratiuum. Hinc ij. Ma-
s. Macha. 9 chab. Antiochus legitur pœnituisse, nec tñ mise-
 ricordiam inuenisse. Simile scribit apost. ad He-
Heb. 12 bræ. de Esau, Non inuenit, ait, pœnitentiæ locum,
 quanq̄ cū lachrymis inquisisset eum. Nullus er-
 go vana spe, et stulta persuasione fallat seipsum.
Hieronym Dicit nanq; Hiero. Hoc teneo, hoc verum puto,
 q̄ ei non bonus est finis, cui mala semper fuit vi-
 ta: qui dum sanus & validus fuit, deum offende-
 re non expauit: sed in mundi vanitatibus vixit.
Psal. 115 Preciosa est in conspectu dñi mors sanctorū eius,
Psalmo. 33 ait Psal. Mors vero peccatorum pessima. Hinc
Ancelmus quoq; testatur Ancel. Percutitur hac vltione pec-
 cator: vt moriens obliuiscatur sui, qui viuus et sa-
Augustin. nus oblitus est dei. Et Augusti. Non potest male
 mori

DE ARCTA VIA SALI FO. 48

mori, qui bene vixit: & vix bene moritur, q̄ male vixit. Veruntamen de nullo est desperandum: sed peccator etiam in extremis ad p̄nitentiam est hortandus. Interdum namq̄ fortasse contingit: quis rarissime, vt qui tempore sanitatis p̄nitente neglexit: tunc p̄nitendo misericordiā impetret. Nihilominus stultissimus est omnis viuēs & incolumis, qui se tanto cōmittit discrimini. Agamus ergo quod tutius est p̄nitendo & vitā corrigendo quotidie dum sani consistimus, cum propheta deuotissime deprecantes. Ne proicias me domine in tempore senectutis: quum deficiet virtus mea ne derelinquas me. Ecce enim nunc tempus acceptabile, nūc dies salutis, vt dicit Apost. Psalm. 70
2. Cor. 6:

De nobilitate deiformi anīe sanctae, deum feruenter amantis: & inestimabili vilitate animae induratae, seu peccatricis.

Arti. XXV.

Vx̄ est ista velut aurora consurgēs. Cantico. 6
pulchra vt luna, electa ut sol, terribilis vt castorū acies ordinata? Quē admodum ait Iohan. Nunc filij dei 1. Ioh. 3
sumus: & nōdum apparuit quid erimus. Scimus qm̄ quum apparuerit: similes ei (s. deo) erimus: q̄a videbimus eū sicuti est, hoc est, clare et imediate per speciē. Visio autē intellectualis fit per formā seu speciē intelligibilem, quā sit similitudo rei intellectae. Nec pōt similitudo illa rem plene presentare, nisi fuerit ipsi rei adaequata. Omnis autem forma, similitudo & species creata a plena repraesentatione diuinae essentiae occumbit, distat, et deficit infinite. Idcirco secundum Tho. deus videtur in patria, per Thomas
hoc q̄ ipsa diuina essentia vniē mentib, beatorū
loco

loco intelligibilis formæ: nō per inhæſionem, ſed
 aſſiſtentiam, ita quod diuina eſſentia eſt quod et
 quo in beatifica viſione. Porro viſio iſta ſuperdi
 gniffima eſt penitus ſupernaturalis: quam philo
 ſophi omni mente creatæ, etiam ſubſtantijs ſepa
 ratis impoſſibilem eſſe putabant. Vnde vt eam
 obtineamus idigemus multis ſupernaturalibus
 donis, medijs atq; auxilijs. Et primo datur nobis
 a deo benedicto, gratia gratum faciens, q̄ ipſam
 intellectualis ac rationalis naturæ eſſentiam or
 nat & perficit, atq; in eſſe ſupernaturali diuino,
 & ad promerendum vitam æternam idoneo ſta
 tuit. Insuper charitas qua deus proximisq; ama
 tur: ſupernaturaliter, pure, gratuite nobis a ſpi
 ritu ſancto infunditur: ſed & fides quoque & ſpes.
 Hęc charitas in habente præponderat amori
 tius vniuerſi: ita ut plus diligat deum quam vni
 uerſa creatura: imo minimus gradus charitatis
 cit deum plus toto vniuerſo amari. Aliter homo
 non eſſet in ſtatu ſalutis: prout Thomas pulchre
 deducit. Præterea ſecundum doctores, quicumq;
 habet charitatem, & gratiã iam præfatam: ha
 bet etiam ſeptem dona ſpiritus ſancti, ſaltem ſe
 cundum aliquem gradum, cæterasq; virtutes in
 fuſas charitati, & gratiæ connexas. Quo autem
 in charitate & gratia magis profecerit: eo in do
 nis & virtutibus ſublimius creſcit. Denique tanta
 eſt dignitas atq; excellentia horum ſuperna
 turalium bonorum, vt nec comprehendere ſaci
 nec explicari poſſit. Nulla quippe naturalis per
 fectione, forma, decor, aut claritate ſe poteſt æqui
 parari. Non tantum neq; tam pulchre ornat lux co
 eſtis ſubſtantiam ſolis & lunæ: quãtum gratia
 decorat eſſentiam animæ. Nec ſoltãtum venuſta
 regione

Thomas

regionem cœlestem: quantum charitas dei veni-
 rat animæ voluntatem. Sed nec septem planetę
 tantum ornant orbem cœlestes: quantum septem
 dona spiritus sancti ornant atq; clarificant ani-
 mę vires. Neq; vniuersitas deniq; siderum tan-
 tum decorat ac perficit firmamentum seu spherã
 octauam: quantum vniuersitas ceterarum vir-
 tutum dignificat, ornat, & perficit animã. Quę
 admodum iuxta Philosophum beatitudo poti-
 us consistit in actu q̄ habitu: sic apud Theologos Philosof.
 magis perfectio cōsistit in actibus virtuosis: q̄ in
 ipsis habitibus. Nobiliorum quoq; habituum no-
 biliores sunt actus. Cum ergo præhabita gratiæ
 bona ac dona sint habitus tam præstātes ac sum-
 mi: nonne nobilissima, deiformis atq; prælucida
 tibi videtur anima christiana, quę horum habi-
 tum actibus iugiter occupatur, quę tam spirita-
 liter, supernaturaliter ac deiformiter conuersa-
 tur, deum tam eminenter colit & veneratur, cu-
 ius vtriq; conuersatio est in cœlis? Hinc nimirum
 anima talis est dei filia, amica, & sponsa, secreto-
 rum cœlestium conscia, deo familiaris, cōformis
 in affectu, ac intima hæres dei, coheresq; Chri-
 sti: quę reuelata facie gloriam dei contemplans,
 in eandem transformatur imaginem a claritate
 in claritatem. Quia in fastidium versa sunt ei oīa
 ista mundana, caduca, carnalia, humana sola-
 ria, laudes, honores, & pompę seculares, & quic-
 quid displicet deo: quicquid vero nouerit deo pla-
 cere, hoc toto affectu amplectitur. Deniq; se-
 cundum philosophos, motus sortitur dignitatem, no-
 men & speciem a termino ad quem. Actio quo-
 q; dignificari solet a dignitate obiecti atq; mate-
 rię circa quam. Quanta ergo est dignitas & glo-
 ria eius,

H

DIONYSII CARTHV.

Via eius cuius motus, & actus, vita, intentio ver-
 santur iugiter circa deum excelsum, & terminan-
 tur in ipsum quem constat dignitatis esse immen-
 se vniversisq; alijs in infinitum preeminere? Hec
 frater amāde sic breuissime tango, vt te ad vere at-
 q; diuinæ nobilitatis, hoc est, ad sanctæ ac religi-
 osæ conuersationis, ad sacratissimæ perfectionis
 amorem inducam, excitem & accēdam. Quod
 vt ardentius appetas, etiam de peccatricis ani-
 mæ vilitate, peruersitate, & deformitate modice
 cum dicam. Hæc itaq; cum sit per peccatū mor-
 tale a deo auersa, spiritaliter mortua est, nec agit
 aliquid gratum deo, aut meritoriū vitæ æternæ.
 Hæc bona transitoria, sensibilia, mundana, vili-
 sima, summo, æterno, perfecto, infinito & incom-
 mutabili bono deo vero omnipotenti ac super-
 gloriosissimo præfert (In quo quidem deum ma-
 xime inhonorat) In caducis & vanis sibi finem
 constituit: nec finaliter in creatore quiescit, sed
 prorsus ingrata est, ei non curans adherere, sub-
 di, parere: dæmonibus assimilatur, vitijs famula-
 tur, deo odibilis, angelis displicens, seipsam inco-
 sibiliter lædens, deturpans, damnandaq; faci-
 ens. Quo plus in terrenis ac transitorijs atq; car-
 nalibus delectatur: eo vilius viuit eo infelicior.
 Quo plus mūdi vanitatibus gaudet, eo se coram
 deo contemptibilius habet, cum non sit timorata
 neq; sollicita deo obedire, debitamq; reuerētiam
 in om̄ibus exhibere. Deniq; per actus virtuosos
 & sanctos diuinæ dilectionis affectus deo precer-
 pte assimilamur. Per passiones vero, vanitates
 & vitia, dissimiles ei efficiamur. Similitudo autē
 est causa amoris, quemadmodum dissimilitudo
 odij & rancoris; sed et perfectio creaturæ, præfer-
 tim rati-

tim rationalis & intellectualis est creatori, proportionabiliter assimilari. Quāto igitur virtutibus insigniores efficiamur: tanto deo similiores sumus, chariores, & intus speciosiores. Quanto vero magis peccamus, tātō domino deo nostro dissimiliores, odibiliores, turpioresq; sumus. Quod reuera ignobilissimum est atq; miserrimum. Magna est ergo (vt vides) inter animam virtuosam & vitiosam differentia atq; distantia. Vnde etiam secundum Philosophum: Homo contemplatiuus est amatissimus deo: iniustus vero & vitiosus decies milies deterior bruto. Quod vtiq; ex diuersitate remunerationis eorum clarissime innoscit. Virtuosam siquidem constituit in cælo empyreo, dans ei seipsum in p̄mium, & omnia sua communicans ei per immediatam beatificamq; vnionem cum ipso. Vitiosam vero a se in æternum repellit, demonibus tradit, in inferno constituit, sempiternis pœnis addicit. Nunc ergo dilēcte discerne inter hæc duo, & quod melius iudicas, elige & obserua. Noli te ipsum eatenus vilificare, vt dæmonum & peccati inueniaris mancipium. Fac modicum propter deum, & propter huius breuissimę ac incertissime vitæ diuitias, delicias, & honores noli præmemorata deuotæ animæ dignitatem, decorem, deificationem negligere, sed timorate & custodite coram altissimo viue, p̄sertim cum per vnum peccatum mortale oīa supernaturalia gratiæ dona perdatur, et anima ad instar diaboli turpis, peruersa, inordinata efficiatur.

Philosophi

De quibusdam mundi vanitatibus euitandis. Videl. risu, ludis, iocis, choreis, aleis, & ybis inanibus.

Art. XXVI.
H ij Vayo

Luc. 6.

Ad vobis qui ridetis nunc: quia lugerebitis & flebitis. Per vae solet in sacra scriptura eterna damnatio designari. Si itaque Christus ridetibus aeternam poenam minatur: quis in hac vita potest esse securus, levis, iocosus, nisi damnandus & reprobus, qui cum sit sine timore dei, iustificari non potest? Denique si pensamus quantis valiamur periculis, quantis circumdamur laqueis, quantis dilaniamur omni die peccatis, quae imperfecte & irreuerenter deo seruimus: item quot quotidie mala fiunt in seculo, quomodo deus inhonoratur, quae multi quotidie pereunt, quantis periculis, poenis, seu vitis cognati, amici & benefactores nostri viui siue defuncti expositi sunt: habebimus potius causam plorandi quam ridendi. Hoc

Ecl. 10.

considerauit sanctus ille Heremita, qui cum fratrem quendam vidisset ridetem, ingemiscens dicebat: Coram coelo & terra rationem reddidimus in die iudicij: & tu rides? Hinc Salom. ait:

Eccles. 7.

Melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij. Et rursus, Risum imputavi errorem: & gaudio dixi, Quid frustra deciperis? Veruntamen non quilibet risus est tam magnum peccatum, sed deusu consuetudinario, vel illo qui ex laetitia penitus inordinata procedit loquitur Christus. Vnde & Iacobus ait diuitibus,

Idem .2.

Risus vester vertatur in luctum & gaudium in moerorem. Proinde ludere

Iacobi 4.

Chrysost.

& iocari Chrysostomus reprobatur: quamuis interrim honestus ludus excusetur, dum ex rationali causa & pia agitur intentione. Sed ad aleas ludere tertio Decretalium clericis praecipue inhibetur. De choreis quoque dicit Chrysostomus: Vbi saltatio: ibi diabolus. Neque enim ad hoc dedit nobis de-

bis deus pedes, vt cum camelis saltemus: sed vt cum angelis chorum faciamus. Insuper si grata mente reuoluis, quomodo filius dei pro tua salute in cruce brachijs extensis suspensus est: quomodo pro te alba veste et purpura sit illusus, imo nudatus atq; in cruce nudus leuatus, & varijs modis derisus est: spero q; neq; in choreis, neq; in vestibus curiosis, preciosis, pomposis, neq; in laudibus hominum delectationem habebis: sed omnia vana hæc despicias & vitabis. Præterea ad oris custodiam admonet Salomon, dicens: Qui custodit os suum & linguam suam: custodit ab angustijs animam suam. Et denuo, Vidisti hoïem velocem ad loquendum: stultitia magis speranda est q̄ illius correctio. Hinc dicit Grego. Fuge verba incauta. Verba vana cito polluūt mētem. Hoc procedat ex labijs, quod aures non polluat audientis. Vanus sermo vanæ conscientia index est. Qualis sermo ostenditur, talis animus cōprobatur. Qui ociosa verba non deprimit: cito ad noxia transit. Hinc Seneca dicit: Qualis vir, talis oratio. i. sermo. Imago etenim cordis est sermo oris. Quod si v̄ba ociosa & vana sic reprobantur: qd de verbis scurrilibus, lubricis, pūgitivis, detractorijs, maliciosis, & inuidis sentiēdum videtur? Potestremo terreat, & a ludis auertat te quod sanctus Cyrillus episco. Hierosolymitanus recitat, charissimum suū nepotem sibi post mortem apparuisse atq; dixisse q; esset æterna condemnatus morte, eo q; in ludis immoderanter delectabatur, nec inde digne pœnituit. Erat aut vt scribit Cyril. iuuenis ille tāta pulchritudine, eloquētia, & moris decore ornatus, vt ab vniuersis miro amaret affectu. Hoc imprime tuæ memorię frater charis-

Prou. 21.

Idem 22.

Gregori.

Seneca.

Cyrillus.

H. iij sine ter

DIONY. CARTHVS.

sime terrificum sane exemplum.

Contra superfluitatem diuitiarum: & qua
re superfluitas ista sit in culpa, p̄sertim in
clericis. Art. XXVII.

Ecc̄s 10.

Varo nihil est scelestius. Nihil est in
quiuis q̄ amare pecuniam, hic enim
animam suam habet venalem. Cer
tum est corporalia ad spiritualia or
dinari tanq̄ ad finem. Aliter autem

amatur atq̄ appetitur finis, & aliter media q̄
ordinantur ad finem. Finis nanq̄ per seipsum ap
petibilis est & amandus, quemadmodum sanitas in medicinali facultate. Media vero inquan
tum proficiunt seu vtilia sunt ad finē, vt p̄ ea fi
nis conuenientius adipiscatur aut cōseruetur. Di
uitiæ ergo ad spiritalē aīarum nostrarū profectū
finaliter ordinantur. Porro profectus & p̄fectio
aīæ in actu virtutū cōsistit. Essentialiter q̄dem in
actu charitatis & sapientiæ (s. in contēplatione
& dilectione diuinorū) Dispositiue v̄o in actibus
virtutum moralium. Int̄m ergo diuitiæ licite habi
tur, appetūtur, amant̄: inquantū necessariæ sunt
ad corporeæ huius vite sustentaculum, & vtilis
ad sobrium vsum alimentorū ac vestitū, per quē
vsum aptificatur aīa ad actus contēplationis de
lectationisq̄ diuinæ. Si aut̄ plus appetunt̄, auaritia
vere cōmittitur: q̄ est inordinatus appetitus
tpalium rerū, seu diuitiarū, estq̄ ex suo ḡne p̄ctū
mortale, & est contraria iusticiæ, secundū Tho.
Interdum v̄o prop̄ imperfectiōem, paruitatēq̄
actus a mortali excusatur. Quid aut̄ ex his con
quens sit nō me oportet inferre, ne forsitan nō ce
dať. Sed audiamus summos sanctissimosq̄ docto
res. Aug. & Basili, dicunt, Non minoris est cri
mi

Thomas.

nis habenti tollere: quod cum possis & habes indige-
 ribus denegare. Esurientium panis est quem tu detri-
 nes. Nudorum indumentum quod includis. Misero-
 rum redemptio & absolutio pecunia quam in terra ab-
 scondis. Tanto magis scias te inuadere bona, quantum
 possis prestare & non vis. His consonat illud Hierony.
 ro, Quicquid amplius quam nobis opus est a deo ac-
 cepimus, pauperibus erogare debemus. Si quod eis
 deputatum est, nostris cupiditatibus vel vanitatibus
 reseruamus: quantum pauperes in locis ubi nos sumus
 paupertate aut nuditate mortui fuerint: nouerimus
 nos de aerebus illorum in die iudicii rationem duros
 Hinc dicit Ambrosius, Qui diuitiarum seruus est: custodit
 eas ut seruus. Qui autem seruitutis iugum discussit,
 distribuit eas ut dominus. Hec autem omnium christianorum
 concernunt. Nunc insuper ad clericos descendendum:
 Bernardus. In primis ita quod solene iam est quod sanctus Bern. cuidam
 scribit canonico, Quicquid, inquit, propter necessa-
 rium victum ac simplicem vestitum de altari rerines-
 tum non est, furtum est, rapina est, sacrilegium est.
 Vnde denuo ait, Res pauperum non pauperibus da-
 re, par sacrilegio crimen esse dinoscitur. Sane pa-
 trimonia pauperum sunt facultates ecclesiarum, et sa-
 crilega pauperibus crudelitate subripitur, quic-
 quid sibi ministri & dispensatores non utique pos-
 sessores ultra victum accipiunt & vestitum. Nec enim
 ordinauit deus his qui de euangelio viuunt, de eu-
 angelio querere diuitias, vel ornamentum: sed viue-
 re ex eo, ut videtur, sint contenti alimenta corporis,
 non gula irritamenta & libidinis incentiua, &
 quibus tegantur, non quibus ornentur, accipere.
 Hec tibi charissime ardua satis scio videntur. Sed
 addam hoc quod te forsan terrebit arduissimum
 parebit, Ecce gloriosus doctor ecclesie sancte Hierony.
 Hic dicit,

Hierony.

Ambrosi.

Bernard.

Hierony.

DIONYSII. CARTHUSI.

dicat, Clericus q̄ de bonis suis sustētari pōt, si acceperit q̄d pauperū est: sacrilegium perfecte committit, atq; per abusionem talium iudicium sibi manducat & bibit. Si eges et accipis: das potius q̄ accipis. Si autē nō eges & accipis: rapis. Vide charissime status tui pericula, de q̄bus mox plenius dicā ex verbis Bernar. Porro cum clerici et sacerdotes, atq; p̄lati noui testamenti ad specialem cordis obligentur mundiciam, & vt vulgo sint exēplares, indecentissimū profecto, oīq; damnationis plenissimū est eis vitijs carnis (in quibus est maxima turpitudine, sc. gulæ siue luxuriæ) deseruire. Q̄ si delicate & molliter viuāt, ventre cibo, oculo somno, mentē in anilegitia impleāt molli in stratu q̄scāt, inutilibus v̄bis, iocis, & risibus vacent: nunq̄d arctam viā salutis incedūt.

Luc. 8.

Nō vtiq; cum Salua. dicat: V̄ vobis q̄ saturati estis: q̄ esuriētis. V̄ vobis diuitibus, q̄ habetis consolationem v̄ram. Terreat te quod in miraculis sancti Hiero. legitur, quē admodum Romæ quidam Andreas noīe p̄sby. cardinalis, cum post mortem miraculose ad corpus redisset, prohibuit se aliter fuisse damnandum propter superfluitatem suam in cibis & vestimentis, nisi Hiero. sibi misericordiam impetrasset, ita vt rediret ad corpus & poeniteret. Postremo si p̄ses ad q̄ram sobrietatem & mediocritatem in vestibus atq; pecunijs multi etiam philosophorū se ipsos dederunt: miraberis, vt opinor, de gulositate, de curiositate, & auaritia christianorū, non mō vulgi, sed etiā clericorū. De hoc Plato in Phedrōe, Tullius q̄q; & Sene. Plato atq; Macro, multa scripserūt.

Q̄ nihil periculosius q̄ in hoc seculo tēporali prospari, nec a deo paterne castigari.

Articu

Disciplinam domini filii mi ne abijci- Prouer. 3.
 as: & ne deficias quum ab ipso cor-
 riperis. Quem enim diligit deus, ca- Heb. 12
 stigmat: & quasi pater in filio cōpla-
 cet sibi. Exigit æquitas dei, vt sicut
 nullum bonum permanet irremune Boetius de
 ratum: sic nullum malum transeat impunitum. conf. phil.
 Porro electi in mundo hoc sine peccatis saltē ve 1. Ioha. 1
 nialibus non viuunt. In multis enim offendimus Iac. 3.
 omnes, Si dixerimus, quia peccatum non habet- 1. Iohan. 1
 mus: nos ipsos seducimus. Septies insup iustus ca- Prouer. 24
 dit in die. Hoc itaq; ad clementissimam diuinæ
 prouidentia pertinet dilectionem ac bonitatem,
 vt hominem in hac vita pro excessibus eius cor-
 rigit: ne in futuro durius puniatur. Præterea cor-
 reptione ista seu castigatio dei, qua hominem præ-
 destinatum in seculo isto paterne exercet & vili-
 tat, non solum proficua est ad delenda peccata
 commissa: sed etiam a præsentibus retrahit, at-
 que ad vitandum futura disponit: dum occasio-
 nes peccandi remouet, terret, cautumque efficit.
 Vexatio quippe secundum Esaiam dat intelle- Esa. 28
 ctum: & qui virgam expertus est, amplius me-
 tuit. Facit quoque hominem sua peccata humi-
 liter recognoscere atq; dolere. Propter quod do-
 minus loquitur: Castigo te, ne tibi videaris inno- Hiere. 30
 xius. Rursusq; Hieremias, Castigasti me domi- Idem 31
 ne, inquit, & eruditus sum. Deniq; castigatio ista
 disponit ad gratiam ampliorem in via, maxi-
 mamque, si patienter feratur, mercedem sortitur
 in patria. Hinc itaque deus suos electos in vita
 hac multipliciter corrigit, arguit, & emendat,
 quemadmodum asserit, Ego quos amo, arguo, Apoc. 3

& castigo. His igitur elucescit q̄ illi qui n̄c hoc modo non visitantur a deo, sed impunitè præuaricari sinuntur, & licet multis & magnis grauissimisq̄ subiaceant vitijs, nihilominus prosperantur, sublimantur, ditantur, laudantur, ad altiora conscendunt, & ad libitum viuunt: nō sint de sorte & numero electorum, sed reproborum: præsertim quum scriptum sit, Oēs qui placuerunt deo, per multas tribulationes transierunt fideles. Et

Iudith. 8 Psalmist. Multa, inquit, tribulationes iustorum. Itaq̄ q̄ peruersi & reprobī non castigantur paternā nunc a deo correctione: est propter eorū demerita, quibus sic iram dei incurrunt, vt non corripiat eos in vita præsentī, quatenus æterna recipiant in futuro tormēta inferni. Propter q̄d de reprobis & ingratis ait Psalmist. Dimisi eos secundum desideria cordis eorum: ibunt in adinventionibus suis. Deniq̄ de hac temporali impiorum prosperitate, atq̄ iustorum multiplici afflictione S. Prophetæ, imperfectis condescendentes seu morē gerentes: per modum admirationis loquuntur ad dominum. Vnde Hieremi. Iustus quidem, inquit, tu es domine, si disputem tecum. Verumtamen iuste loquar ad te, Quare via impiorū prosperatur, & bene est omnibus qui præuaricantur in te? Et sc̄tūs Iob, Quare impij viuunt, subleuati sunt, confortatiq̄ diuitijs, & non est virga dei super illos? Nempe de hac re solent imperfecti mirari, & quasi a seruitio dei auerti, dum se conspiciunt tribulari. Perfecti autem taliter non mirantur neq̄ mouentur, scientes q̄ deus propter causas iam tactas electos affligit: reprobos vero relinquit. Hæc ideo charissime scribo ut te cautum ac timoratum efficiam: quatenus tanto plus ve

rearis

reatis inter reprobos computari: quanto te con-
 spicis amplius prosperari, impunitè peccare, ad-
 uersa non perpeti, corporis cōmodis gloriari, ma-
 gisq; ad libitum conuersari, quāto insuper te vi-
 des magis placere hominibus, & laudari, hono-
 rari, seu acceptari ab eis. Quia, vt ait Psal. Deus **Psal. 59**
 dissipauit ossa eorū qui hominibus placent: con-
 fusi sunt, quoniam deus spreuit eos. Nonne horri-
 bile verbum est hoc? Et quidē aposto. idē quoq; **Gal. 1**
 testatur, dicens: Si hoībus adhuc placerem, Chri-
 sti seruus non essem. Et ipse saluator, Væ quī be **Luc. 6**
 nedixerint vobis hoīes. Hinc scite profecto Au- **Augustin.**
 gustinus ait, Periculosior est hic mundus blan-
 dus, q̄ molestus: & magis cauendus est quum se
 allicit diligī, q̄ quum se admonet cogitq; conte-
 mni: imo secundum Gregorium, hos elegit deus **Gregori^o**
 quos despicit mundus. Hinc est etenim quod idē **1. Cor. 1.**
 apostolus Paulus Corinthijs scribit, Videte (in-
 quiens) vocationē vestrā fratres: quia non multi
 sapientes secundum carnem, non multi potētes,
 non multi nobiles sunt inter uos: sed q̄ stulta sunt **1. Cor. 1**
 mundi elegit deus, vt confundat sapientes. Et q̄
 infirma sunt mundi elegit deus, ut cōfundat for-
 tia & ignobilia mundi, & contēptibilia ecce ele-
 git deus. Nō ergo delectet te frater inter magnos
 & diuites seculi huius, inter carnales & intimo-
 ratos eē & viuere: sed meliorib. et doctioribus te
 sp̄ cōiunge, vt sapia uirtutibusq; proficias, ne si
 cum hoc mundo dāneris: sed inter sanctos & ele-
 ctos fors tua cōsistat. Etenim si credis Hieronymo, **Hieronym^o**
 scito q̄ de mille potentibus & diuitibus mundi
 vix vnus inuenitur aptus regno dei. Ora deum
 vt sic te corrigat in præsenti, ne te postmodū con-
 demnet in æternum. Neq; enim melior es S. Hie-
 remia

Hierem. 10 remia in utero matris sanctificato, qui ait, Corripe me domine. Veruntamen in iudicio, & non in furore: ne forte ad nihilum redigas me. Nam

Hebr. 12 & Paulus testatur, Si extra disciplinam estis: ergo adulteri & non filij estis. O dilecte, nil tibi putata nociuius, quam inter intemoratos, vanos, prauosque societatem consistere: nil ediuerso salubrius quam inter pios, timoratos, atque deuotos manere. Noli affectionem sequi, sed rationem.

Quod non vitat peccata mortalia, qui non curat sollicite vitare venialia. Et de amico fideli ac familiari habendo, qui timoratus sit.

Art. XXIIX,

Eccle. 27.

Pro. 15. 16

Eccle. 7

I non in timore domini tenueris instantanter: cito subuertetur domus tua.

Timor dei retrahit a peccato. Propter quod Salomon loquitur, Qui timet deum: nihil negligit. Ille ergo dei timore se tenet: qui instantanter, quod

indefinenter sollicitus est, ne deum offendar, aut damnationem incurrat, aut peccet. Porro domus nostra, de qua fatur allegata scriptura, cor nostrum est: in quo per cogitationem & affectionem moriamur. Hæc cito subuertitur, incidendo peccatum mortale, quo omne spiritale ac meritorium effunditur, & peccans spiritualiter moritur: si non

Ecc. 27 timore dei instanter perseueremus. Ex quo quidem notescit eum non vitare mortalia: qui tota diligentia non apponit vitare venialia atque minima. Nam & ipsa venialium effrenata consuetudo, secundum Augustinum, a mortali non excusatur. Venialia namque ad mortale disponunt, charitatis feruorem dirimunt, gratiæ incrementum impediunt. Hinc sancti patres affirmant: Qui moritur

dica negligit: paulatim euacuatur ac decidit. Si
 ergo mi frater uis eē in statu salutis, in statu cha-
 ritatis & gratiæ (hoc est, extra peccatum morta-
 le, & sine causa damnationis æternæ) nō solum
 satagas maiora vitare facinora: sed & minora.
 Alioquin mortuus es coram deo, cuius sentētia
 quū nō audierit ouis, errat omnino. Peccatum
 vero mortale est plus adhærere, delectari, & affi-
 ci rebus huius mundi creatis & caducis, q̄ deo.
 Hinc dicit Hieronymus, Mēs Christo dedita sic
 cauere debet minora, quomodo maiora pecca-
 ta, sciens de omni uerbo ocioso rationem reddē-
 dam. Vnde ait Gregorius, Dum parua non ca-
 uemus: in magna prolabimur. Qui itaq; quoti-
 die vanitati indulget, ridendo, fabulando, iocan-
 do, hinc inde vagando: & talia in consuetudinē
 deducendo, nec quotidie poenitendo: quomō pu-
 tandus est a mortali immunis? Nemo palpet, fal-
 lat, negligat semetipsum. Deniq; sicut illustrissi-
 mus pater noster Iohannes Cassianus demonstrat
 ad vitandum laqueos dæmonum, nodos tenta-
 tionum, negligentiam & torporem: item ad pro-
 ficiēdum in bonis, in omni virtute & gratia: ma-
 xime confert habere amicum fidelem, familia-
 rem, timoratum, expertum, eruditū ac iustum,
 cui audeat homo omnia sua secreta fiducialiter
 pandere, cuius possit consilijs instrui, exhortati-
 one accendi, oratione iuari. Horum enim ami-
 citia in bono honesto fundata, fortis & efficax
 est coram deo. Propter quod sancti patres dixe-
 runt, Nulla re sic debilitari ac deijci omnem fal-
 sitatem, fraudem, tentationem diaboli: q̄ ut quis
 totum cor suum viro virtuosō ac prouido mani-
 festet, ne virus dæmonis manendo inclusum infi-
 ciat

Hierony.

Mat. 12

Gregori.

Io, Cassian

Ecclef. 6 tiat & occidat. Hinc scriptum est, Amicus fide-
Ibid. lis, protectio fortis. Qui autem inuenit illum, in-
 uenit thesaurum. Amico fideli nulla est compa-
Ibi ratio: & non est digna ponderatio auri & argen-
 ti, contra bonitatē fidei illius. Amicus fidelis me-
 dicamentum vitæ & immortalitatis: et qui me-
Ecclesi, 27, tuunt dominum, inueniunt illum. Item alio quoq;
Philosop. sociale secundum Philosophū: naturale est ut ab
 altero adiuuetur. Quumq; homo nō sit bonus in
 se, sed in alio: expedit ut alteri ad hoc idoneo con-
 scientiam suam aperiat. Acquiesce ergo & huic
Prouerb. 3 Cassiani consilio, nec proprio vnq; sensui innita-
 ritatem ac societatem singularē vitare coneris:
 quia reuera vehementissime nociua est anima.
 De modo orandi & psallendi, horisque ca-
 nonicis persoluendis.

Arti, X X X,

Iohan. 4

Hiere. 48

Spiritus est deus: & eos qui adorant
 eum, in spiritu & veritate adorare
 oportet. Quamuis omne opus dei re-
 uerenter, deuote, atq; solcite exequi
 debeamus (maledictus enim qui fa-
 cit opus dei negligenter) illi tamen
 actus virtutum, qui immediate circa deum ve-
 rantur, cum ampliori reuerentia & singulari de-
 uotione sunt exercendi. Porro oratio, psalmodia,
 adoratio, horarū solutio sunt actus virtutis que
Cicero, latria dicitur. Quæ secundum Tullium est xru-
 deo cultum cæremoniamq; impendens. Itaq; æ-
 ctus hylatriæ cum ingenti diligentia sunt explen-
 di. Ad quod requiritur primo diuinorū obserua-
 tiō.

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 36

Via præceptorum. Quoniam scriptum est, Qui de-
clinat aurem suam ne audiat legem: oratio eius **Prou. 28.**
erit execrabilis. Et iterum, Maledicti qui declinant **Psal. 118.**
a mādatis tuis. Itaque conuersatio conformanda
est orationi: & secundo cor per attentionem deo
vniendum. Vnde de auersis & inattentis dñs **Math. 18.**
ait per Esaiam, Populus hic labijs me honorat, **Esai. 29.**
cor autem eorum lōge est a me. Et Sapiens, An- **Ecclesi. 18.**
te orationem, inquit, præpara animam tuā: &
noli esse sicut homo tentans deum. Hæc autē at-
tentio p̄cipue necessaria est, & esse debet in prin-
cipio orationis ac psalmodiæ. Virtus namq̄ prin-
cipij in sequentibus est relucens: & posteriora a
bono principio sortiuntur uirtutem. Præterea quā
triplex sit orationis effectus, videlicet mereri, &
impetrare: ac dulcis quædā refectio mentis quā
orans sentit orando: ad primos duos effectus suf-
ficit præfata intentio in principio. Ad tertium ve-
ro requiritur continuata & fortis attentio, secun-
dum Thomam. Imo secundum Basilium super **Thomas**
illud: Psallite sapienter, sic dicentem: Quemad- **Basilius;**
modū gustus corporis singulas buccellas seu par-
tes alimenti discernit, gustat, & masticat: sic inte-
rior animæ gustus singulorum secundorum ver-
borū in psalmodia sensum debet aduertere & gu-
stare. Tertio ut actus prædicti perfecte soluatur,
requirit magna cordis custodia, atq̄ affectuosa
recollectio mētis in deo. Propter q̄d abbas Aga **Agathon;**
thon asserbat non esse laborē talē, uti est deum
orare. Talis autem oratio, psalmodia, persoluti-
onq̄ horarum efficacissima est ad impetrandum
a deo oē q̄d desideramus salubriter. Hinc Ch̄sus **Ioha. 4.**
ait, Veri adoratores adorabūt patrem in sp̄u & **Basilius**
veritate. **Basili. quoq̄: Diuinū, inquit, auxilium**
implorare

DIONYSII CARTH.

implorandum est, non remisse, nec mente huc illic
lucis vagante: quoniam talis non solum non im-
trahit, sed deum potius irritabit. Optimum pro-

Bernar. su
per cā. ser.

Benedict⁴⁷
in regula

inde modum psallendi docet Bernardus, dicens:
Moneo vos dilectissimi, pure semper, & strenue
diuinis interesse laudibus. Strenue quidem, vt re-
uerenter & alacriter domino assistatis, non pigri,
non somnolenti, non oscitantes, non parcentes vo-
cibus, non præscidentes verba dimidia, non inte-
gra transilientes, non fractis et remissis vocibus,
sed virili, vt dignum est, sonitu & affectu spiri-
tus sancti voces depromentes. Pure vero, vt nil
aliud dum psallitis, quam quod psallitis cogiteris. Spi-
ritus sanctus etenim illa hora gratum non reci-
pit, quicquid ei obruleris: neglecto eo quod debet.
Psalmodia non nimis festinanter promenda est.

Hugo.

petendus est versus: pro versu psalmus: pro psal-
mo nocturnus. In actibus autem prædictis ora-
di atque psallendi debemus duo attendere: nempe
videlicet miseriam, & dei misericordiam: quarum
nus ex consideratione nostræ miseriam, imperfecti-
onis, fragilitatis atque malitiæ ad veram humil-
tatem prouocemur. Ex consideratione vero mi-
sericordiam, bonitatis, charitatisque dei, ad dilecti-
onem dei feruidam inducamur. Sicque actus præ-
dicti ex humilitate, & charitate procedant, &
omnis vanitas in cantu vitetur, solumque deo place-
re optemus: magis quoque delectemur in sensu
modulatione verborum, magis in deuotione quam
in fractione, ne quid petulantiam admittamus.

Augustin.

nam Augustinus sic ait, Quum mihi accidit
me cantus magis quam res quæ canitur delectat
me penaliter peccare confiteor. Et tunc mallem
non

non audire cantatem. Rursusq; ait: Plus deo placet latratus canum, mugitus boum, grunitus porcorum, q̄ cantus luxuriatum clericorum. Quid prodest strepitus labiorum, vbi cor fuerit mutū? Sicut enim vox sine modulatione est quasi vox porcorum: sic omnino sine deuotione est quasi mugitus boum. Sic demum & horę legantur siue cātentur distincte cum debita attentione, reuerentia, & affectu, congruo loco & tempore, sine aliorum impertinētiumq; verborum admixtione, sine confabulatione, & risu dissolutione.

De celebr. missæ c. p̄g byt. c. do- lentes.

De vanitate mūdi & exemplari inductio- ne ad hoc secundū Hugonem.

Articulus XXXI.

Vanitas vanitatum, dixit Ecclesia *Eccles. 1.*

Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Vidi cuncta quę fiunt sub sole, & ecce vniuersa vanitas & afflictio spiritus. Ad intelligēdam mūdanę prosperitatis vanitatem exempla Hugonis inducam. Dic ergo mihi quid vides? Video prospere nauigantes, quibus arrident tranquillitas maris, serenitas aëris, flatus ventorum, viros quoque in nauī epulantes, discurrentes, & omni musicorū genere iucundantes, intantum vt aq̄s melodia resultantibus, pisces vndiq; confluant, & iucūdanibus lætitiā augeant. Istud ergo videtur mihi magna ac desideranda felicitas. Sed noli nimis cito ferre sentētiā. Imo dic mihi qd vides post hęc? Video vndiq; nigrescere cœlum, & acri ventorum concursu nubes agitari, mare turbari, & intumescētib; fluctibus nauem cū nauigantibus mergi. Heu quid laudauī, heu breuem prosperitatem quanta calamitas est sequu-
I ra. Ad-

ta. Adhuc dic mihi quid vides? Video mercatores preciosissima mercimonia secum in camelis & curribus deferentes, maxima lucra sperantes, iucunde atque alacriter incedentes. Et videtur magna prosperitas. Quid vides post hæc? Video exercitum armatorum improvisè vno impetu super mercatores ruere, eosque terrere, spoliare, fugare, occidere. Heu breuem lætitiã quanta sequuta est repente miseria. Adhuc dic mihi quid vides? Video domum diuitis affluentem cunctis diuitijs, patrem familias gaudentem in filijs, familia copiosa, pecoribus multis, horreis plenis ac vniuersis delitijs. Et videtur magna felicitas. Quid vides in omnibus his? Nonne diues quanto plura possidet, tantam maiorem sollicitudinem habet? Et cum solus portet sollicitudinis pondus, alijs tamen magis quam sibi profunt, quæ cupide querit, vel auare reseruat. Timet ne parta deficient, timet violentias Potentum, suspectam habet fidem familiarium. Adhuc dic mihi quid vides? Video nuptias celebrari, in quibus magnus ornatus, splendidus apparatus, grandis lætitiã. Et videtur magnum bonum: quoniam videtur sine iniuria pudicitia, per eas genus humanum conservatur, & coniugati vinculo dilectionis coniunguntur. Et quare non aspicias mala quæ sequuntur? Quæ rara coniugatorum concordia, quanta sollicitudo, quantus labor in prolis educatione, in domus dispensatione, quæ suspitionum ac dissentionum occasiones inter virum & coniugem oriuntur, quæ tantus timor ne dæmonum pericula insurgant, ne hostes inuadat? Adhuc dic mihi quid vides? Video scholas studentium, in quibus diuersi diuersis facultatibus siue scientijs sunt intenti. Et videtur istud nego-

Luc. 6.

DE ARCTA VIA SALV. 10.

tium cæteris esse iucundius, eo q̄ sapientiæ va-
cent. Non satis perpēdis. Hi em̄ stulti viatores q̄
sic in rerum creatarum inquisitionibus occupan-
tur: q̄d dei est & creatoris sui obliuiscunt: & q̄ sa-
lutis sunt non operantur. Vñ q̄ ipsi cæteris omni-
bus infeliciores sint, testatur eorū cōuersatio: qua
nihil neq̄ inanius est neq̄ sterilius. Fine q̄q̄ eorū
nil infelicius esse potest: qm̄ morientes spem salu-
tis non habent, qui viuentes & sani per iter sa-
lutis incedere neglexerūt. Vani ergo & om̄i pror-
sus fruge cassi sunt, qui timore dei postposito, ea
omittunt quæ deus requirit ab eis, et sine quibus
saluari nequeunt: atq̄ in his iugiter occupantur, Mat. 19.
quæ deus ab eis non exigit, & quæ animarum sa-
lutem magis impediunt q̄ iuuant. Nonne bona
prosperitatemq̄ viæ præferunt bonis, ac beatitu-
dini patriæ: inhærentes præsentibus potius q̄ futu-
ris? Ideo sane reprobantur a deo.

Ex dictis sancti Bernardi de clericis.

Articulus XXXII,

Vid est quod dilectus meus in domo Hier. 17.
mea fecit scelera multa? Bern. Si ea Bernard.
intentione gradus ecclesiasticos q̄rit
clericus, vt sine sc̄o in sanctimonia
cordis & corporis illuminandus ac-
cedat ad dñm, suāq̄ ac proximorū opere salu-
tem, orōnis studio aut v̄bo p̄dicationis deditus,
recte procedit. Natura autem modico est conten-
ta. Sed in his multi non solum necessaria quærūt:
sed honorati incedere volunt, placere studēt hoī-
bus, delectari, superbire, & huic seculo cōforma-
ri. De quibus conqueritur dominus: Ipsi regnaue-
runt, & non ex me: principes extiterunt, & nō co- Osee. 8.
gnoui. Vniuersos siquidem in ecclesiasticis or-

I ij dini-

- Philip. 2.** diuibus honorem, diuitias, voluptatem, & quæ
sua sunt quærentes, non deus aut charitas, sed o-
mnium malorū radix cupiditas introduxit. Quid
2. Timo. 6. istud temeritatis, qd insanix est? Vbi timor dei,
vbi mortis memoria, vbi gehennæ metus & ter-
4. Reg. 4. ribilis iudicij expectatio? Horum damnatio ius-
ta est. Væ tibi clerice, mors est in olla, mors in tu-
is delitijs: quoniã peccata populi comedis, sum-
ptus ecclesiasticos gratis te habere reputas. Can-
tando tibi proueniunt: sed melius erat fodere aut
etiam mēdicare. Peccata enim populi comedis,
(i. oblata a populis pro expiandis eorum pecca-
tis) Quod si propria peccata tibi minus sufficere
vidētur: sollicitus esto tanq̃ rationem pro eis red-
Luc. 3. diturus, dignos pro eis gemitus fundere, dignos
agere pœnitentiæ fructus. Alioquin tibi noueris
illorum peccata imputanda, quæ modo inter de-
litias comedis. Paruipendis atq̃ dissimulas tan-
quam nihil attinētia tibi. O iudiciorum dei aby-
sus multa. O terribilis deus in consilijs super filios
hominum. Frustra incipient miseri dicere moni-
bus, Cadite super nos, & colles operite nos. Veni-
endo autem ante tribunal Christi, audietur con-
tra eos populorum grauis querela, accusatio du-
ra, quorum vixere stipendijs, nec deluerunt pec-
cata. Quid tibi o insipiens delitiæ sapiunt, diui-
tiæ oblectant, quibus mercaristam graue iudici-
Mat. 5. um, tam duræ temetipsum obligas rationi. Uni-
uersa em̃ vsq̃ ad nouissimum quadrantē exigē-
tur a te. Sed esto, surgis ad vigilias, vadis ad mil-
sas, horis chorum diurnis nocturnisq̃ frequētas.
Bene facis, sic ecclesiæ præbendā gratis non ac-
1. Cor. 9. cipis. Dignum est vt qui altari seruit, de altari vi-
uat, Viuat, inquam, non superbiat, non luxurie-
tur, ne-

tur, neq; dicitur, nec in vanitate aut superfluitate
 dispergat, nec varia griseaq; pellicea a collo
 & manibus diuersificata deportet. **Præterea**
 ait sanctus Bernardus: Quid sibi vult q; clerici **Bernardus**
 aliud esse aliud videri volunt? Nempe habitu mi-
 lites, q;tu clericos, actu neutrum exhibent. Nam
 neq; pugnant vt milites, nec euāgelizāt vt cleri-
 ci. Cuius ordinis sunt, cū vtriusq; eē cupiūt, vtrū
 q; deserunt, vtruncq; cōfundunt. Vnusquisq; in- **1. Cor. 14.**
 quit, in suo ordine resurget. Isti in quo? An qui si-
 ne ordine peccauerunt, sine ordine peribūt? Aut
 si summe sapiens deus veraciter creditur a sum-
 mo vsq; deorsum nihil inordinatum relinquere:
 vereor non alibi ordinandos, q; vbi nullus ordo,
 sed sempiternus horror inhabitat. O miserādam **Iob 10.**
 sponsam (puta ecclesiam) talibus creditam para-
 nymphis: qui non amici ipōsi (videlicet Christi)
 sed emuli sunt: & auratis student, qui sibi ac ali-
 is tabernacula in cælo parare debuerant. Porro
 cum impudentia frontosa sic cor hominis obdu-
 rauit, vt non paueat, non horreat, non contremis-
 cat ea: iam desperatio est. Quid enim homo ho-
 rum conscius sibi malorum, quasi iusticiam fece-
 rit, diuino se vultui sistere non veretur: tanquam
 domesticus intrat, exit, magistrū salutat, genua **Psal. 9.**
 flectit, oscula ē ore sacrilego, dolose agit: sed in cō-
 spectu dei. Odibilis plane deo frontosa temeri-
 tas, & impudentia execranda. Propter quid em
 irritauit impius deū, non expauescens deū oīa in-
 quisitur? Hinc deus non arguit, nō flagellat, nō
 vlciscitur mō a diuentiones eorum: sed postea in
 æternum. Insuper secundum Bern. Insolentia cle- **Bernardus**
 rior: vbiq; terrarū turbat eccliam & molestat,
 alienis laboribus locupletantur, comedūt fructus
 terre

DIONY, CARTHUSI.

Coloss. 3.

Prou. 26.

terre absq; pecunia, et prodit quasi ex adipe iniquitas eorum. Mens q; ppe assueta delitijs, nec ex culta disciplinis, multas cōtrahit sordes. Vx, vā in domo dei inuenimus idololatrias, qui diligunt munera, & suo ventri deseruiunt, in q;bus regnat auaritia, q̄ idolorum est seruitus, & in multis eorum inuenitur fornicatio, q̄ puritatis autori impuro corde & corpore contaminato seruire p̄sumunt, non formidantes iudicium dei. Sic audent circūire altaria & psalmos frequentare, q̄z laus execrabilis & oratio fit in pctm̄. Deniq; a singulis ḡnibus hominum vsurpant clerici quod delectat. Habent em̄ singula q̄q; hominum ḡna aliquid laboris, & aliqd voluptatis. Sed aduertere est prudentiam clericorum, & mirari quē admodum nouo inter hęc officio discernentes, & abinuicem sequestrātes, id solum quod delectat diligunt & amplectuntur: quod molestum est fugiunt & declinant. Cum militibus em̄ superbię fastus, amplā familiam, apparatus equorū, & similia cōplura frequentant. A mulierculis v̄o ornatos thalamos, balnea, oēm̄q; mollicienm̄ & gloriam uestiū rubricatasq; muriū pelles a collo pendentes mutuuntur: caute omnino lorice p̄odus & insopnes incastris noctes, incertaq; discrimina p̄riorum: muliebrem quoq; verecundiā, & disciplinam, aut si quid sexus ille laboris habere creditur, declinantes. Sudant agricolę, putāt & fordiunt vinitores: & clerici, q̄ inter hęc torpēt otio, accendēte fructuum tpe innouari sibi horrea iubent, & prōptuaria eorum plena sunt. Vtinā nō p̄ illis, vtinā vel cū illis delicatissimo cibo & potu vescant. Negociatores circūeunt mare & aditum, in labore corporis, & piculo vitę perituras sibi dē

DE ARCTA VIA SALV. 60.

Sibi diuitias congregantes. Dura sunt hæc. Caueant ea prudentes nri vid. clerici. Præterea dulces capiant somnos (ne dicā stratis lasciuiāt suis) & nihilominus abū dare cūctis volūt diuitijs. Quid fabros, quid cæmentarios, cæterosq; huiusmodi operarios nūerare necesse est? Victum sibi multo labore q̄runt, clerici madēt delitijs, diuitijs affluunt ociosi. Cum resurgere cœperint hoies vnusq; q; in suo ordine, vbi putas gnatio ista locabitur? Si ad milites diuerterint: exufflabunt eos, eo q; minime secum laborē aut pericula tolerauerūt. Sic agricolæ, sic negociatores, & singuli quicq; ordines a suis eos finibus acerbabūt: vtpote q; in labore hominum non fuerunt. Quid ergo restat nisi vt q; omnis ordo repellit pariter & accusat, eū sortiantur locū, vbi nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat. Curritur passim ad sacros ordines, & angelicis spiritibus reuerēda mysteria apprehendunt homines sine reuerētia & cōsideratione etiam hi in quibus auaritia regnat, ambitio imperat, dñatur superbia, sedet iniquitas, principatur luxuria. Ingridiūtur cū his maculis tabernaculum dei viuētis iudiciū grauissimū accepturi. Tales nō placant deū, sed magis irritāt. Heu q; in principio nascentis ecclē putasset aut credidisset statum clericor; ad tantā ruinam ventur;. In super Bern. clericos admonens, Parcite, inquit, o frēs, parcite animabus vris, parcite sanguini q; pro vobis effusus est: horrēdū caueate piculū ignē æternū q; paratus est, declinate: fugite de medio Babylōis, & saluate animas vras: Cōuolate ad vrbes refugij, id est ad claustra, vt possitis & de p̄teritis agere poenitentiam, & in præsentī obtinere gratiā, & futuram gl̄iam fiducia p̄stolari.

Psal. 72.

Iob 19.

Bernard.

Hiere. 50.

Rom. 3 Non pœnitentiæ austeritas ipsa vos terreat: quoniam non sunt condignæ passiones huius temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur, nō ad præsentem consolationis gratiam quæ immittitur, non ad futuram gloriam quæ promittitur vobis. Ista mi frater charissime breuiter cōmemoranda putauī, vt status tui pericula sapienter cōsideres, tutioremq; viam attripias, & deo altissimo omni cum diligentia, puritate atq; feruore, die ac nocte inseruias.

De contemptu mundi secundum philosophos. Art. XXXIII.

Vingentes quæ legem non habent, ea quæ legis sunt faciunt: ipsi sibi sunt lex. Ad Roman. 2. Vt christianorū, præsertim clericorum, ac religiosorū vitam carnalem ducentium, & mundanum habentium, confusio vilitas, atq; peruersitas clarius innotescant: modice tangam quantum ipsi etiā philosophi sola naturalī ratione inducti, talem abominati sunt vitam. Ecce Plato in Phedrone inter cetera ait: Nō est philosophi studere circa escam, potum, & venereorum voluptates. Philosophus inhonorat vestimentorum p̄cio differentium possessiōes & alios corporis ornatus, prout necessitas admittit. Intentio philosophi est minime circa corpus esse, & maxime distare ab eo, ad animamq; conuerti. Aīa philo. inhonorat corpus, & p̄cipue fugit ab eo, q̄rens ipsa secundum seipsam fieri. De ceteris em̄ millena contemplationum impedimēta nobis ex corpore proueniūt prop̄ ipsius necessitatē. Meditatio philo. ē solutio & sepatio aīa a corpore. Ridiculū ē vix oī vitam se p̄parantē ad mortem.

Plato.

litas, atq; peruersitas clarius innotescant: modice tangam quantum ipsi etiā philosophi sola naturalī ratione inducti, talem abominati sunt vitam. Ecce Plato in Phedrone inter cetera ait: Nō est philosophi studere circa escam, potum, & venereorum voluptates. Philosophus inhonorat vestimentorum p̄cio differentium possessiōes & alios corporis ornatus, prout necessitas admittit. Intentio philosophi est minime circa corpus esse, & maxime distare ab eo, ad animamq; conuerti. Aīa philo. inhonorat corpus, & p̄cipue fugit ab eo, q̄rens ipsa secundum seipsam fieri. De ceteris em̄ millena contemplationum impedimēta nobis ex corpore proueniūt prop̄ ipsius necessitatē. Meditatio philo. ē solutio & sepatio aīa a corpore. Ridiculū ē vix oī vitam se p̄parantē ad mortem.

DE ARCTA VIA SALI Fo. 9

tem, adueniēte ea moleste eam ferre. Si quem vi
deas grauiter ferre, quū debeat mori: nullo modo
erat philosophus. Quoties anima a corpore alli-
citur in hęc mutabilia: ipsa seducitur & turba-
tur. Quoties vero anima per seipsam speculatur:
ilico differtur in syncerū semperq; existens ac im-
mortale. Quum in eodem fuerint anima & cor-
pus: natura præcipit corpori regi, seruire, ac sub-
ijci. Animæ autē regere & dominari. Recte phi-
losophantes ab omnibus quæ secundum corpus
sunt concupiscentijs abstinent: nec sunt pecunia-
rum inordinati amatores. Denique teste Hiero-
nymo, Socrates contempsit diuitias, Diogenes
omnibus derelictis elegit habitare in dolio. Tul-
lius quoque & Seneca contra pecuniarum et uo-
luptatum amorem a certissime itidem scribunt. Si
itaq; isti naturalis legis inclinatione inducti pro-
pter solum naturalem felicitatē, aut scientialem
profectum omnia uitia ista sic contempserunt, at-
que tam arctam vitam aggressi sunt: quāta da-
mnatione digni sunt impij chřiani, qui legis scri-
ptæ ac euangelicæ documentis instructi sunt, ad
quos ipse dei vnigenitus venit, atq; seipsum ex-
emplum exhibuit: et nihilominus delicatam, ua-
nam, et dissolutam vitā habere non erubescunt,
vitijs carnis scđantur, mundo inhærent, cœlesti-
um obliuiscuntur, deum toto corde venerari non
satagunt. Noli charissime tam ignobilibus con-
formari hominibus: sed patrum sanctorū sectare
vestigia, vt tuo valeas complacere creatori, &
offerre eidem florem tuæ ætatis, iuuentutē hanc
floridam: quod deo acceptissimū, & summe me-
ritorium perhibetur, dicente sancto Gregorio. In Gregor.
illa ætate quando flauescunt crines, nitescit ebur

Hierony
xii. q. ii. c.
gla epi

Iohan. i

In Gregor.

I v nea

DIONYSII CARTH.

mea caro oculorum, gēmis rosea facies decorat,
valetudo corpori uires ministrat, iuuenilis aetas
longioris vitæ spacia repromittit, quando viger
ratio & corporis sensus, dum auditus acutior, vi-
sus promptior, incessus rectior, vultus iucundior:
qui in hac ætate se domant, deoq; sociant, premi-
um Iohannis expectant: imo secundum Hugon.
tales offerunt deo agnum immaculatum. Pro-
pter quod loquitur Hier. Bonum est viro quum
portauerit iugum ab adolescentia sua. Non ergo
charissime tardes conuerti ad dominū, & ne dif-
feras de die in diem, ne subito veniat super te ira
eius. Te totum offer deo in holocaustum: & ipse
impendet tibi se totum. Esto vere magnanimus,
& mitte manum tuā ad fortia. Labora sicut bo-
nus miles Christi, & contra hostes animæ tuæ pu-
gna viriliter. Non enim coronatur nisi qui legit-
ime certauerit. Hæc omnia conferre tibi dignetur
propter bonitatem suam, immensam, ad sursum
us honorem & gloriam vniuersorum creator om-
nium dominator, qui est super omnia deus sub-
limis & benedictus.

De vita solitaria.

Art. XXXIII.

Trenor. 3.

Esdebit solitarius & tacebit: quia le-
uaabit se supra se. Deus noster natu-
ræ bonus (cuius essentia bonitas,
cuius vita immortalitas, cuius vo-
luntas æquitas perhibetur) quum in
seipso summe quietus, sanctus, in-
variabilisque consistat: puram atque quietam
diligit mentem; illam vtique, quæ a strepitu vi-
torum

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 68

etorum, ab impetu passionum, a tumultu quoque
secularium abstinens cogitationum ac negotio-
rum, corde tranquillo, ordinato, & libero inten-
dit superius, uacans deo altissimo, superessentia-
li, immenso, & superbenedicto: qui est bonitas i-
dealis, idea æternalis, veritas exemplaris: ex cu-
jus splendissimo ac indeficientissimo fonte æter-
no, omnis emanauit pendetque perfectio. Ipse
siquidem dominus deus noster, deus magnus &
supergloriosus, solus omnipotens, solus adorandus,
solus verus perfectusque deus est ipsum esse
purum, plenum, infinitum, fontale, vitale, super-
sapientiale, causalissimumque consistens. Itaque
quum contemplatio amorosa, seu dilectio con-
templatiua huius entis altissimi, simplicissimi,
ac beatissimi dei, sit summa atque finalis huma-
næ mentis perfectio: illa viuendi religio, quæ ad
contemplationem hanc compendiosius proue-
hit, excellentiusque perducit, videtur esse dignissi-
ma, utpote ad deum aptissima via. Hæc autem
est solitariae ordo uitæ, qui utique conuenientissi-
ma continet media cõttemplationis theoreticæ, di-
lectionis seraphicæ, perfectionis deificæ. Non e-
nim anima vulgo permixta, mūdānis rebus im-
mersa, humanis causis intenta, seu per diuersa
vagans dispersa, poterit deo sublimi extatice
couniri, pure infigi, stabiliter copulari. Quoniam
ergo te quam dilectissime frater ad vitam soli-
tariam summopere exhortor: cōgruum reor tibi
de hac vita conscribere pauca: quatenus eius co-
gnita qualitate, dignitate, dulcedine, ac decore,
ad eius amplexū magis festines. In primis itaque
contuendū est, quid sit finis solitariae cōuersatio-
nis. Quum enim oīm religionū seu ordinū sit per
pauper

Luc. 4)

paupertatem spontaneam, castitatem plenariam, obedientiam promptam, tanquam per funiculum triplicem (qui rumpitur difficulter) ad superioris partes animæ (in qua summæ trinitatis imago expressa est) reformationem perfectam conscendere: puta ad diuinorum speculationem præclaram, dilectionemque feruidam, atque in utroque fixationem, in quantum huic vitæ possibile est, stabilitam: tamen solitariæ professionis ac vitæ intentio est ad contemplationem, ac dilectionem diuinorum tanto deformiorem, puriorem, splendidiorum, ardentiorum, ac indissolubiliorem pertingere, quanto præ cæteris cunctis ordinibus ab hominibus amplius se elongat, peccandi occasiones magis declinat, ab occupatione circa diuersa plenius abstinet. Districtiora quæque seu asperiora media ad hunc finem assumit. Porro quum

Philoso. homo iuxta Philosophum naturaliter sit animal sociale, politicum, constat, quod in solitudine efficaciter degere sit supernaturale, diuinum, præstantissimum, non humanum. Hinc optime ait Philosophus, quod homo solus est deus vel bestia, hoc est

Idem diuinus vel bestialis. Nempe si digne ac fructuose se viuat in solitudine, est potius supra hominem deus quidem per participationem, quam homo utpote diuinis actionibus iugiter occupatus. Omnis namque natura maxime imitatur, imo quodammodo transformatur in id cuius actiones magis exercet: quod admodum iracundi canes, & rapaces lupi vocantur. Sicut igitur deus sanctus, fortis, et immortalis, seipsum æternaliter diligit, & speculatur incessabiliter, seu inspicit: ita et solitarius omni horum quantum possibile est, actualiter ferri debet in deum, per contemplationem sinceram, dilectionem

DE ARCTA VIA SAL. Fo. 630

nemque stabilem, ceteris quoque actibus laetitiae,
(scilicet laudibus dei, orationi, compunctioni, le-
ctiōni, gratiarum actioni, & morum conuersio-
ni) fortiter insistendo. Denique sicut in præinducto
Hieremias eloquio tangitur, ad huiusmodi vi-
tam tria requiruntur atque concurrunt: uidelicet
solitarij sessio, id est, ab exterioribus occupationi-
bus mundanisque actibus quies, De qua dicit apo-
stolus, Operam detis ut quieti sitis. Et Esaias, Si
reuersi, inquit, fueritis ut quiescatis, salui eritis.
Vel sessio solitarij est humiliatio eius. De qua pro-
pheta, Tu cognouisti sessionem meam & resurre-
ctionem meam. Secundum est taciturnitas. In qua
designatur refrenatio linguæ ab omni sermone
inutili & humano colloquio. Tertium est eleua-
tio eius supra seipsum, seu cordis erectio ad diui-
na. Ad quam disponunt duo præacta. Primum
horum tangit Hieremias, dicens: Sedebit solita-
rius. Secundum quum subdit, Et tacebit. Tertium,
quum adiecit, Quia leuabit se supra se. Hæc e-
dem eleuatio est prædicta iam diuinorum con-
templatiua, pura ac feruens dilectio, quæ refor-
mationem passionum, expulsionemque vitiōrum
præcegit, & insuper vñctionem a spiritu sancto
præcipuam, gnauam cordis custodiam, atque me-
talem stabilitatem requirit: omnem consolatio-
nem mundanā, repausationem carnalem, ac ani-
mi remissionem excludit: imo necesse est indesi-
nenter cum serioso humillime mentis affectu vi-
scera diuinæ clementiæ, pro gratiæ incremento,
conseruatione, ac perfectione pulsare ac implo-
rare. Præterea uita ista ex parte subiecti atque ob-
iecti dignissima est, quum sit in supremis animæ
viribus intellectu & voluntate, & circa deū al-
tissimum

Psalm. 138

tissimum ac diuina versetur. Est quoque dulcissi-
 ma. Gaudium enim est diffusio animi in concēptu
 boni. Et quo bonum hoc convenientius præstan-
 tiusque fuerit, & potentia ipsa apprehensua nobi-
 lior, ac unio potentia, cum obiecto purior, atque
 intimior, eo erit delectatio maior. Quum ergo in-
 comprehensibilis adorandus, et sup̄mirabilis do-
 minus deus noster sit omni menti creatæ bene di-
 spositæ convenientissimus, optimus atque dignissi-
 mus, intellectus quoque & voluntas animæ ratio-
 nalis sint nobilissimæ ac diuinissimæ vires ipsius,
 contemplatio etiam & dilectio immediate de-
 um attingant: palam est quod in contemplatiua de-
 lectatione dei sincera, ac feruida, magna valde su-
 auissimaque delectatio sita est. Præsertim quum iux-
 ta Philosophum, Philosophia habeat delecta-
 tiones admirabiles sibi admixtas. Quid enim dul-
 cius esse poterit in vita præsentis quam deo omnipoten-
 ti, fonti omnis decoris, mente adhærere tranqui-
 la. Nam & animus ordinatus sibi ipsi dulcissimus
 est. Et secura mens, quasi iuge conuiuium. Unde
 quis vita solitaria incipientibus & imperfectis
 eius dulcedinem, fructum, atque profectum non-
 dum expertis laboriosa & ardua sit, præsertim cum
 spiritualis consolatio eis a deo subtrahitur: profe-
 cientibus tamen, præsertimque perfectis exerciti-
 os sensus habentibus prorsus dulcissima est, et
 cunda. Quippe qui vitæ huius dulcedinem vbi-
 tum gustarunt, & quantum in ea profecerint, non igno-
 rant. Hinc quoque deificati ac illustrissimi uiri omni-
 sapientia virtute & gratia decorati, item episcopi
 palifastigio sublimati, amore solitariæ seu cla-
 stralis vitæ, episcopatus suos reliquerunt, atque
 locis secretis solitariam vitam duxerunt. Inter quo-
 rum

DE ARCTA VIA SALV. F. 64

Erunt S. Gregorius Nazanzenus episcopus, S.
Iustus Lugdudensis archiepiscopus, S. Narciscus
Hierosolymorum antistes, sanctus Vulfrannus
Senonensium pontifex, sanctus Remaclus, & S.
Amandus Traiectensis, quod nunc est Leodien-
sis sedis episcopi. Sed & Petrus quondam papa Ce-
lestinus quintus, Nonne papatus altissimo apice
derelicto, Hieremiticam vitam elegit & duxit?
Quid enim intersit inter vitam solitariam seu clau-
stralem & pontificalem, quamuis sanctam, ipse
de seipso loquens testatur B. papa Greg. in prin-
cipio dialog. dicendo: Infelix animus meus pul-
satus occupationis suae vulnere meminit, qualis
aliquando in monasterio fuit, quomodo ei cuncta
transitoria subter erant, quantum omnibus volubi-
libus eminebat, quod nulla nisi caelestia cogitare con-
sueuerat, quod corpore retentus ipsa iam carnis clau-
stra contemplatione transcendebat, quod mortem quae
tanquam uitae ingressum, praemiumque laboris ama-
bat. At nunc ex occasione curae pastoralis secula-
rium hominum negotia patitur, & post tam pul-
chram quietis suae speciem terreni actus pulvere
foedatur. S. quoque Hieronymus quid in solitu-
dine profecerit ipse testis sibi est, de seipso humi-
liter non iactanter haec scribens: Ego, inquit, ho-
munculus sic abiectus, sic vilis, adhuc viuens in
corpore in deserto angelorum choris saepe inter-
fui, nihil de corporeis rebus per hebdomadas sen-
tiens, & diuinae visionis intuitu, post multorum for-
te dierum spacia praescius futurorum, corpori restituebar.
Quid ibi manens felicitatis habebam, inenarra-
bilis gaudij, testis est trinitas ipsa quam cerne-
bam, nescio quo intuitu. Testes sunt & ipsi beati
spiritus qui aderant: testis est & conscientia mea.
Eccē

Greg. in 1.
lib. dia.

Hieronymus
Not

DIONYSII CARTH.

Ecce amantissime mi quid confert Christi deuotissimis famulis solitaria vita. Quia, vt nosti, uirtus unita fortior est quam dispersa. Et rursus, quo anima circa plura diffunditur, occupatur, diuiditur: eo debilior est ad vacandum vni illi simplicissimo atq; altissimo, quod solū necessarium est. Idcirco ad mentis recollectionem & conformationem in deo, ad syncerissimam contemplationem, omnisc; gratiæ incrementum, & ad habendam præcipuam in orando & cætera bona agendo deuotionem, confert et prodest solitudo. In qua se homo coram deo tanto liberius fiducialiusq; effundit: quanto se a nullo hominum notari aut conspici nouit. Ibi quoq; anima religiosa a deo consolari, eiusq; alloquia meretur, quæ admodum per Oze, prophetã testatur, Ducam eã in solitudinẽ, & loqr ad cor eius. Deniq; ipse met Christus (cuius omnis actio nostra est instructio) qui sicut frequẽtia hominum a perfectione impediri non potuit, ita nec solitudine adiuuari nihilominus vt suo nos doceret exemplo, oraturus recessit a populo, & montem conscendit, iuxta illud: Ascendit in mōtem solus orare: imo in passione instante, non solū a beatissimo ap̄stolico collegio, sed a tribus insuper familiarissimis charissimisq; discipulis abiit, solus in secreto oraturus.

Luc. 32 Auulsus est, inquit, ab eis, quantum iactus est lapidis, & positus genibus orauit. Propterea in statutis ordinis nostri habetur, suauitates psalmodiarum, studia lectionum, feruores orationum, excessus cōtemplationum, baptismata la chrysmatum nulla re magis q̄ solitudie posse iuari. Hec ergo est solitaria vita: in cuius præconium sanctissimi patres hoc modo prorumpunt. O vita solitaria

Matth. i4

Luc. 32

solitaria seu heremitica vita, angelica, atq; dei-
 fica, tu viuarium animarum ex cedro gemmarum
 celestium, spiritualium curia senatorum, odor tu-
 us cunctorum aromatum fragrantiam superat.
 Quicquid de te enunciat: dignitati tuae nulla-
 tenus adaequatur. Quonia lingua carnis nequa-
 quam exprimere sufficit: quod de te spiritus inui-
 sibilis sentit. Qui te nouerunt, te diligunt. Et qui te
 gustauerunt: praeconia tua concinunt. Bonum est *Trenor. 3.*
 viro quum te portauerit ab adolescencia sua. Tu *Cantico. 4.*
 castra dei, tu turris David aedificata cum propu-
 gnaculis. Mille clypei pendent ex te: omnis ar- *Ibidem*
 matura fortium. Tu campus diuini praelij, spiri-
 talis area belli, angelorum spectaculum, palestra
 fortiter dimicantium. O cella mors vitiorum, fo-
 mentum virtutum, coelestis doctrinae schola, ar-
 tiumq; diuinarum disciplina, tu paradysus deliti-
 arum: ubi rosae charitatis igneo rubore flamme-
 scunt, & lilia castitatis niueo splendore cande-
 scunt, ac violae humilitatis, dum imis contentae
 sunt, flatibus non impelluntur. Tu quoq; o cella
 es scala Iacob, quae hominem vehis ad coelum,
 angelosq; ad humanum deponis colloquium. Tu
 conciliabulum dei & hominum secretarium in
 carne degentium, & spirituum supernorum, dei
 & hominum colloquutorium, arcanum dulcif-
 simum. Ecce q̄ pulchra rerum species: dum fra-
 ter constitutus est in cella, nocturnas agit vigili-
 as, & quasi pro diuinis castris militares custodit
 excubias. Hinc contemplet in caelo cursus astro-
 rum: Hinc decurrit per labia eius ordo psalmore:
 mens ipsa diuini amoris calore succenditur, stil-
 lantq; per genas ex oculis lachrymae dulces, qui-
 bus anima deiformiter pulchrificatur. Tunc vi-
 ta car-

DIONYS. CARTH.

Ma. 35. Vita carnalis vilescit, & mollibus iacetium in stratis, ac lasciuientium delectatio atq; pausatio, q; spernenda sint innotescit. O vita solitaria vita felix & sancta, vita diuina & libera, vita pura atq; angelica, tu splendor animae, amica sapientiae, ornamentum ecclesiae, plenitudo gratiae, consummatio perfectionis, custos quietis & pacis.

Psal. 137. Te lex attollit, propheta miratur, vniuersiq; insuper qui uerae perfectionis cacumen sortiti sunt, tua praeconia norunt. Adhaereat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui, si non proposuerote te in principio letitiae meae. Tu requies mea in seculum seculi, hic habitabo, quonia elegi eam. Hanc igitur te uitam chari mi frater opto leuiter arripere, fructuose tenere, feliciterq; finire.

De honesta conuersatione clericorum.
Art. XXXV.

Ephes. 4

Bsecro vos in domino, vt digne ambuletis uocatione qua uocati estis. Quoniam nec dum charissime deus creuisti charismata meliora emulando statum perfectionis arripere, totique mundo & propriae uoluntati perfecte abrenunciare: vt interim uiuas vt oportet decetq; canonicum, quid ad hoc requiratur tibi breuiter pandam. Itaq; in principio tertij decretaliu inter caetera de clericis seu canonicis scriptum est, (Nempe quod ibi de clericis legitur: et

De uita & ho. cle. c. si quis
De uita & ho. cleri. c. clericus, & c
monaster.

tum est ad canonicos praecipue pertinere) Clerici arma portantes & usuram, excommunicentur. Si quis ex clericis communi relaxauerit, anathema sit. Monasteria monialium si quisquam clericus sine manifesta & rationabili causa frequentate praesumpserit, per episcopum arceatur. Et si

DE ARCTA VIA SALV. F. 60

non destiterit, ab officio ecclesiastico redda-
 communis. Bona clericorum veniant in communi, in
 vna domo vescantur, atq; sub vno tecto dormi-
 ant ac quiescant. Ludos & ludibria in ecclesia ne-
 quaquam exerceant. Vt clericorum actus et mo-
 res in melius reformatur, continenter et caste vi-
 uere studeant vniuersi, praesertim in sacris ordina-
 bus constituti, ab omni libidinis vitio praecauen-
 tes: quatenus in conspectu omnipotentis dei puro
 corde, & casto corpore valeant ministrare. Ne ve-
 ro facilitas veniae incentiuum tribuat delinquen-
 di: statuimus, vt qui deprehensi fuerint inconti-
 nentiae vitio laborare, prout magis aut minus
 peccauerint puniantur secundum canonicas san-
 ctiones, quas efficacius et districtius praecipimus
 obseruari: vt quos diuinus timor a malo non re-
 uocat, temporalis saltem poena coerceat a pec-
 cato, videlicet vt ab officio suspendantur, & ec-
 clesiasticis beneficijs spoliarentur. A crapula & e-
 brietate omnes clerici diligenter abstineant. Vn-
 de vinum sibi temperet, nec ad bibendum quis-
 piam incitetur, quum ebrietas & mentis indu-
 cat exilium, & libidinis prouocet incentiuum.
 Vnde illum ab usum penitus decreuimus abolen-
 dum, quo in quibusdam partibus ad potus aqua-
 les suo mo se obligant potatores. Si quis autem su-
 per his se culpabilem exhibuerit, nisi a superiori
 communitus satisfecerit, ab officio & beneficio
 suspendatur. Clerici officia vel commertia secu-
 laria non exerceant, maxime inhonesta. Mimis,
 ioculatoribus, & histrionibus non intendant.
 Tabernae prorsus euitent, nisi forte causa neces-
 sitatis in itinere constituti. Ad aleas & raxillos
 non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Coro-

De vita &
 ho. de. c. 2
 De vita &
 ho. der. c.
 clerici offi-
 cia

K ij nam

DIONYSII CARTH.

nam & tonsuram habeant convenientem, & se
 in officijs ecclesiasticis & alijs bonis studijs ex-
 erceant diligenter. Clausa deferant desuper vesti-
 menta, nimia breuitate uel longitudine non no-
 tanda. Pannis rubeis, aut viridibus, manicis so-
 tularibus consuticijs frenis sellis pectoralibus de-
 auratis aut aliam superfluitatem gerentibus non
 utantur. Fibulas aut corrigias argento seu auro
 ornatas non ferant. Nec anulos: nisi quibus com-
 petit ex officio dignitatis. Inhibendum est ut nul-
 lus sacerdos sceminas de quibus suspicio esse po-
 test retineat. Si presbyter, diaconus aut subdia-
 conus de quacunque scemina crimine fornicator-
 nis suspectus, post primam, secundam, tertiam ac
 monitionem inueniatur fabulati, aut aliquo mo-
 do conuersari cum ea: excommunicationi sub-
 datur. Cum clericis non permittantur mulierum
 la habitare: nisi forte de illis personis existant,
 quibus naturale ius nil permittat criminis susp-
 cari. Ecce mi frater ex his elicere uales, qualis al-
 quando fuit, & nunc quoque merito esset conuer-
 satio canonicorum, quae honesta, religiosa atque de-
 uota. Proh dolor status ille uehementer nimis pro-
 lapsus est. Forsitan dices ea quae dicta sunt ad in-
 positiuum pertinere: & per consequens dispensa-
 tioni praesertim summi pontificis subiacere, nec
 te obligari ad ea. Fateor utique quod dum ratione
 bilis causa est, dispensationem admittunt: & quae
 uis forte quantum ad aliqua iam per dispensa-
 tionem amota sunt (utputa quo ad cohabitationem,
 conuersionem, & bonorum communita-
 tem) non tamen quo ad alia multa: uidelicet quo
 ad continetiam, sobrietatem, mundanarum u-
 tutatum ac superfluitatum euitationem, in spiri-
 tibus

De cohab.
 cle. & mu. i
 et c. si quis

i. q. 7 c. ne
 cessaria

talibus exercitijs diligētem occupationem, atque
 in ecclesiasticis officijs debitā exercitationem.
 Postremo vt certius tibi pateat quāta exigam
 tur ad hoc q̄ aliquis per dispensationem excuse
 tur coram deo ab obligatione, & ab impletione
 legis, iuris, præcepti, statuti, seu regulæ suo statui
 conuenientis: aliquid tibi de dispensatione con
 scribam. Et quidem in primis certissimum est, q̄
 dispensandi potestas consistit in summo pontifi
 ce, cæterisque prælatis, non sicut in dño, aut princi
 pali principe: sed tanquam in ministris & instru
 menta libus causis. Minister autem & instrumen
 talis causa agere debet, atque moueri secundum
 directionem atque voluntatem domini & princi
 palis artificis. Itaque vt dispensatio ualeat, & a
 culpa coram deo excuset, oportet vt secundum *i. q. 7. c. tal*
 dei omnipotentis, summi legislatoris voluntatē *de preb. &*
 consensumq̄ fiat, puta ex rationabili causa, abs *dig. c. ex*
 que iuris iniuria, & veritatis iactura. Idcirco in posuisti &
 secunda secunda quæst. lxxviii. Thomas disse *in glo.*
 ruit, q̄ prælatus pro suo non potest libitu dispen- *Thomas*
 sare, nec in manifestis malis eius dispēsatio a cul
 pa excusat. Itaque dispensando non debet potesta
 te sibi collata abuti: sed ea fideliter vtī ad aliorū *i. q. 5. c. ne*
 profectum, secundum finalem intentionem sum
 mi legislatoris, a quo est om̄is potestas. Ideo nan
 que dicit Apost. Sic nos existimet homo vt mini *1. Cor. 4*
 stros Christi, & dispensatores ministeriorum dei.
 Hic iam quæritur inter dispensatores, vt fidelis
 quis inueniatur. Et denuo: Secundum potestatem, *2. Cori. 13.*
 inquit, quæ data est mihi in ædificationē, & non
 in destructionem. Denique secundum Hostien- *Hostiensis*
 sem, dispensatio est misericors relaxatio rigoris
 iuris per eum, ad quem pertinet canonicè facta.

Bartholomaeus Et, ut ait Durandus super sententias, Dispensatio importat amotionem obligationis iuris in casu, quantum ad aliquem vel aliquos: certumque est quod hoc fieri nequeat sine ratione idonea & rationabili causa. Quae secundum doctores ponitur

i. q. 7. c. tali duplex. Puta vrgens necessitas, et vera euidentis-
Cuj. parisi que utilitas. Propterea dicit Guillelmus Parisiensis, A multis prudentibus dicitur quod dispensatio est ius & non iuris diminutio aut derogatio, seu eius in aliquo laesio. Causa siquidem propter quam dispensatio fit, facit proculdubio ut iustum sit quod indulgetur. Alioquin non dispensatio, sed iuris dissipatio esset. Et ex hoc alij trahunt quod dispensatio aliud non est, quam latentis seu virtualis intentionis ipsius legislatoris expressio: ita quod si legislator adesset, ipse stante tali necessitate aut utilitate sic iudicaret agendum, imo sic ageret. Vnde secundum hoc per dispensationem mutatur materiale in lege, non legis formale, videlicet intentio legislatoris, quae est principale in lege. Praeterea ergo est diligenter considerare causam dispensationis, secundum rectam rationis & veram prudentiae discussionem. Alioquin nec ipse esset a culpa

Bernardus immunis nec alius. Vnde San. Bernardus scribit Roberto monacho, qui de licentia papae transtulit se de ordine rigidioris Cisterciensium, ad ordinem Clunacensem leuiorem. Non tibi frustra quod blandia est de dispensatione apostolica, cuius conscientiam tenet ligatam diuina sententia. Hinc ergo secundum doctores in lege aliqua potest et debet fieri dispensatio propter compellentem necessitatem, aut veram manifestamque utilitatem, quam verisimiliter acceptasset, et approbasset legislator, si sibi occurrisset. Alioquin dispensator potest

i. q. 7. c. tali
& c. necess.

stare

DE ARCTA VIA SALV. ^{ca}

state sibi concessa utitur, imo abutitur in destru-
ctionem, non in ædificationem. Is quoque qui di-
spensationem requirit sine necessitate aut utilita-
te præfata, vel per falsi suggestionem, aut vi sup-
pressionem: fallit seipsum nec excusatur a culpa.
Hinc libro de consideratione scribit Bernard. ad
papam Eugenium, Non sum tam rudis, ut igno-
rem vos positos dispensatores: sed in ædificatio-
nem, non in destructionem. Vbi vrget necessitas,
excusabilis est dispensatio. Vbi utilitas prouo-
cat, laudabilis est. Utilitas dico communis, non
propria. Nam ubi nihil est horum: non plane fi-
delis dispensatio, sed crudelis dissipatio est. His cõ-
sonant summorum põtificum scripta Gelasij &
Leonis. Ait quippe Gelasius papa, Vbi necessi-
tas non est, inconuertibilia maneant sanctorum pa-
trum decreta. Et sanctus Leo papa, Vbi necessi-
tas non est, nullo modo violentur sanctorum pa-
trum instituta, Ecce ex his potes pensare frater
amande quando & qualiter dispensatio a culpa
excuset: quam rationabiliter sit petenda, quam
circumspecte atque prudenter exhibenda. Per quod
etenim status ecclesiæ eatenus corrui & defecit
sicut per cõsuetudinariam incircumscriptam ac
leuem dispensationem? Ideo quantum tibi possi-
bile est esto iusti verique tenax. Et quæ nunc scri-
psi ad canonicos pertinere: quamdiu in hoc statu
es, quantum bono præuales, modo diligenter ob-
serues: ut per hoc gratiam merearis amplio-
rem a domino, per quam meliora æmulando chari-
smata statum perfectionis viriliter feliciterque ac-
cipias, ad honorem, laudem, & gloriam creato-
ris adorandi, excelsi, ac immortalis: qui est super
omnia deus sublimis & benedictus, Amen.

De rescrip-
c. sup lris
Bernard^o.

Gelasij. pa.

Leo papa

K iij De va

DIONISII CARTH.

De vanitate mundi, breuitateq; vitæ præ-
sentis, ex verbis beatissimi Augustini,

Artic. XXXVI.

1. Paral. 29

Augustin.

DIES nostri sunt quasi vmbra super
terram, & nulla est mora. Quemad-
modum decimo tertio de ciuita. del
capi. decimo asserit Augustinus, ex
quo quisq; in hoc corpore morituro
cœperit esse: hoc incessanter in eo agi-
tur, vt mors veniat. Hoc enim agit eius mutabi-
litas toto tempore vitæ huius: si tamen vita dice-
da est, vbi ad hoc viuatur, vt ad mortem perue-
niatur. Nemo quippe est, qui nō morti propinquus
or sit post annum, q̄ ante annum fuit, & cras q̄
hodie, atq; hoc die quā heri, & paulo post quam
nunc. Quoniā quicquid temporis viuatur, de viu-
endi spacio demitur: & quotidie fit minus mi-
nusq; quod restat: vt omnino nīl aliud sit tēpus vi-
tæ huius quam cursus ad mortē: in quo nemo vel
paululum stare, vel aliquando tardius ire pmit-
titur: sed pari motu omnes vrgentur, ac diuerso
impelluntur accessu. Neq; enim cui vitæ breui-
or fuit diem celerius duxit, q̄ ille cuius lōgior ex-
stitit vitæ: sed quum æqualiter et per æqualia am-
bo raperentur momenta, alter terminum habu-
it propius, alter remotius. Aliud autem est vitæ
plus ægisse: aliud tardius ambulasse. Qui ergo
vsque ad mortem productiora temporis spacia
agit: non lentius pergit, sed plus itineris conficit.
Porro si ex illo momēto quisq; incipit mori (hoc
est esse in morte) q̄ in loco huius exiliij agi mori
ipsa cœperit (hoc est ab ipso plane vitæ exordio)
hæc profecto quum detrahēdo finita fuerit: post
mortem iam certe nulla amplius erit. Quid aliud
enim

enim diebus, horis, momentisque singulis agit, donec vita hac consummata, mors quæ agebatur impleatur. De hac materia præallegate atque sequenti capitulo Augustin. diffusius loquitur. At Augustin. vero de infinitis malis & miseris vitæ præsentis xx. lib. de ciuit. dei idem sapientissimus Augustinus xx. ca. prolixè pertractat, dicendo: Quantum ad primam originem pertinet, omnem mortalium progeniem fuisse damnatam testatur præsens hæc vita: si tamen vita dicenda est tot tantisque malis plena. Quid enim aliud indicat horrenda quædam profunditas ignorantie, ex qua omnis error existit, qui omnes filios Adam tenebroso quodam suscipit sinu, ut homo ab illo liberari sine labore, dolore, ac timore non possit. Hoc etiam indicat amor ipse inordinatus tot rerum vanarum ac noxiarum, ex quo oriuntur mordaces curæ, perturbationes, moerores, formidines, insania, gaudia, discordiæ, lites, bella, insidiæ, iracundiæ, inimicitie, fraus, furtum, rapina, luxuria, atque superbia. Insuper in lib. de miseria mundi Augustin. de his plenissime disputat: Attende, inquit, tibi ne diaboli laqueis implicatus, præda fias venantis, qui rugit & circuit quærens quem deuoret. Vita ista fugitiua est, & infidelis: ut nec amatoribus suis fidem præstet, & ab origine mundi in se credentes sefellit, & omnes ei se implicantes decepit: sicque nullum omnino reddidit certum, ut omnibus probetur esse mentita. Ecce mundus qui diligitur, transit ac fugit: & tamen cæca carnalis concupiscentiæ mente fugientem sequimur, labenti inhaeremus. Et quia labentem tenere non possumus: cum ipso labimur quem cadentem tenemus. Nonne uita ista morti similis est, in qua abun-

K V dant

DIONYSII CARTH.

Dant dolores & gemitus, suspiria & tantæ miseriae? Alius damno affectus, plangit. Alius orbitate percussus, luget, Alius mortem amicorum deplangit. Alius in paupertate plorat. Tribulatio magna est ex qua nascitur homo. Prima vox eius indicat infirmitatem. Nascitur infans, & statim plorat. Nondum loquitur, et propheta est suae calamitatis. Lachrymae testes sunt suae miseriae, quia in labore futurus sit & timore. Mox incipit esurire & sitire, lassescere. Sunt denique domini duo tortores vitae, non simul torquentes: sed cruciatum alternantes. Quorum nomina sunt timor & dolor. Quando tibi bene est, times: Quando tibi male est, doles. Quem seculi huius hominem non decipit prosperitas, quem non frangit aduersitas. Ecce quae pateris homo in miseria ista quam diligis: ubi est falsa voluptas, vera calamitas, nulla securitas gaudij: sed timor torques, cupiditas arida, tristitia arida. Et quis sibi omnia mala huius vitae enumerare possit? Ut enim praetermittam ea mala, quae omnes homines communiter opprimunt: qualia esse putamus secreta pericula, malaque specialia singulorum quorum sibi conscius sunt? Si cogitare voluerit quisque quae a iuuenili aetate mala fecerit, quae sustinuerit, & constituat ante oculos suos praeterita tempora, consideretque diligenter, quot inanes labores tulerit, quoties pro amore huius vitae frustra sudauerit, quoties in laboriosis conatibus fallaces inuenerit exitus, & post longos decursus nullam requiem adeptus sit: cognoscat quid de hac vita sit iudicandum. Miser homo quid agis, quotendis? In hoc mundo in agone contendis: & oblectatur tibi hostis, quem non potes videre, nec potes latere.

DE ARCTA VIA SAL. Fo 70

Ingerit tibi blandimenta, rapturus celi gaudia, Iob 18:
Iaturus inferni cruciamenta: Abscondita est in
terra pedica diaboli, & decipula illius super se-
mitam. Intuetur inimicus generis humani vni-
uscuiusque mores, naturalesq; inclinationes, cui
vicio sint propinqui: & illa ante faciem ponit,
ad quæ mentem facilius inclinari cognoscit.
Dumque homines lucrum auri vident, damnnum
salutis non vident. Et stulti voluptatibus dece-
pti, dum cernunt quæ carnaliter diligunt: non at-
tendunt quo æternaliter ruunt. Et quia nullus in-
telligit, in æternum peribunt. Idcirco tibi mun-
dus arridet, time fallacem, Memor quia extre-
mum, vt Salomon decimo quarto inquit, gaudij
luctus occupat. Omnis nanque humana iucun-
ditas in fine amaricatur. Quando gaudetur in
seculo: non gaudetur in domino: & ediuerso. O
quam multi sunt gaudentes in seculo: & quam
pauci in domino? In seculo gaudere est de iniqui-
tate & vanitate, de diuitijs, & honore terreno,
de exteriori ornatu, turpitudine vitiorum, & lu-
dis ac verbis scurrilibus gloriari. Quod est æter-
nam certe tristitiã promereri. Nemo pōt ample-
cti Christum, simul et seculū. Multi chrīiani sunt,
qui deum tunc amant, laudant, & gratias agūt,
dum prospere ipsis succedit: sed dum aduersa cō-
tingunt, blasphemant. Tales ex commodi cau-
sa, non ex amore seruiunt deo. Quibus quidem
deus dicere poterit, gratia commodi vestri man-
data mea seruastis: non quia me pure amastis.
Quid te o homo in vanitate extollis? Nonne cor-
pus tuum puluis &, vt Ecclesiasticus inquit, ci- Ecclesi. 10
nis? Nonne tu ipse terra & cito resoluendus in ter-
ram? Respice in sepulchra hominum: & vide
quid

DIONYSII CART.

quid ex te nisi cinis remanebit et ossa. Quæ cum
ita sint: per tot errores festinas ad inferos, qui tot
vias accepisti ad cœlū per Iesum Christum. Cur
amatur quod relinquitur? Cur negligi quod per-
uenitur? Multa his similia in præfato libello Au-
gustinus deuotissime edisserit. Postremo in quo-
dam scribit sermone: Attende o misera peccato-
ris anima illam horam horribilem qua de cor-
pore es egressura. Aderūt mox ministri maligni
maledicti diaboli, spiritus illi horribiles, sæuissi-
mi leones, rugientes vt rapiant prædam, videli-
cet te miseram animam. Tunc subito horribilia
patebunt loca pœnarum, chaosq; tenebrarū, hor-
ror miseriarū, terror & tremor angustiarū, pavor vi-
sionis horrendæ, mansionis tremendæ: vbi locus
est silentium, stridorq; dētium: vbi morsus est ve-
mium, clamor dolentium, luctus gemētium: vbi
vox est clamantium peccatorum, Væ væ væ
nobis filijs Eux. Quumq; hæc & his similia, im-
millesies plus q̄ dici potest peiora, infelix anima
de corpore exitura audierit, viderit, senserit: qua-
lis & quantus timor, terror & tremor erit in ea.

Ea frater præcogita, & nunquam a corde
tuo recedant hæc omnia: vt æterna
euadas supplicia, & gau-
dia apprehendas si-
ne sine man-
sura.

A M E N.

FINIS